

AD

NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

Adam Talanda, Filip Plašil:
Odvracená strana dědění aneb povinnost dědice
hradit dluhy zůstavitele

Jakub Slavík: K novele švýcarského dědického
práva v kontextu české úpravy ochrany
nepominutelného dědice

Rozhovor

Notářství dříve a dnes – rozhovor
s JUDr. Libuší Stehlíkovou

Aktuálně

Notářská olympiáda 2023

Dědický seminář v Kroměříži 2023

Ze zahraničí

33. konference evropských notářů

CO MÁ SPOLEČNÉHO NOTÁŘ A POJIŠŤOVNA?

Lidé si na nás často vzpomenou
tehdy, když už je pozdě.

Pro život, jaký je

ČLÁNKY

Adam Talanda, Filip Plašil: Odvrácená strana dědění aneb povinnost dědice hradit dluhy zůstavitele 3

Jakub Slavík: K novele švýcarského dědického práva v kontextu české úpravy ochrany nepominutelného dědice 12

Z HISTORIE

Lenka Holíková: Historie přechodu dluhů zůstavitele na dědice – 2. část 16

JUDIKATURA

Správa pozůstalosti 29

ROZHOVOR

Notářství dříve a dnes – rozhovor s JUDr. Libuší Stehlíkovou 33

RECENZE & ANOTACE

Pán Bůh mě celý život hýčkal..... 38

Dědické právo v předpisech dlouhého století 39

STOJÍ ZA POZORNOST

40

AKTUÁLNĚ

Notářská olympiáda 2023 42

Dědický seminář v Kroměříži 2023 44

Dědictví a majetkové poměry s cizím prvkem 48

ZE ZAHRANIČÍ

33. konference evropských notářů 50

Setkání kontaktních bodů Evropské notářské sítě a navazující seminář ve Vídni 52

EU v kostce 53

ZPRÁVY Z NK ČR

Zahájení a ukončení činnosti notářů 54

Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů 55

STŘÍPKY Z HISTORIE

Stanislav Balík: Střípky z historie 71 62

FEJETON

JUDr. Kateřina Břejlová: Když dědí společně manželé a milenci 63

Milí notáři, milé notářky, vážení čtenáři a čtenářky časopisu Ad Notam,

máme tu červen a s ním přichází do našich životů krásné léto a tím pádem i očekávané prázdniny. Přestože nám poslední období přineslo mnoho změn a nejistot, stále zůstáváme oddáni své profesi a pečujeme o právní jistotu našich klientů. Je to právě tato oddanost, která nás inspiruje k zamýšlení nad tím, jak naše profese vypadá v dnešní dobrodružné době technologického pokroku. Jedním z nejdůležitějších témat, které se nám nabízí k zamýšlení, je role umělé inteligence v naší praxi.

Umělá inteligence, často zkracovaná jako AI (Artificial Intelligence), je termín, který v dnešní době slyšíme čím dál tím častěji. Je to technologie, která přináší mnoho příležitostí, ale také vyvolává řadu otázek a obav. Mezi ty nejčastější patří otázka, zda nás AI může v našem povolání nahradit.

Je pravda, že AI má schopnost transformovat mnoho oblastí našeho života a práce. Může nám pomoci automatizovat rutinní úkony, zefektivnit procesy a zlepšit přesnost našich rozhodnutí. Avšak, je důležité si uvědomit, že naše práce jako notářů je mnohem více než jen soubor technických úkonů. Jde o profesní roli, která vyžaduje porozumění, empatii a etické uvážení – schopnosti, které AI stále ještě nedosahuje.

Důležitým aspektem naší práce je schopnost porozumět lidské přirozenosti, emocím a motivacím. To nám umožňuje pomáhat lidem v těch nejcitlivějších situacích, ať už jde o záležitosti dědictví, kupní smlouvy nebo manželské smlouvy. A to je něco, co žádný stroj zatím nedokáže nahradit.

Navíc, naše práce vyžaduje hluboké porozumění právním principům a kontextu, které nám umož-

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail: prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblik. Zástupce vedoucího redaktora:

Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o. Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Břejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Filip Plašil, JUDr. Věra Sábliková, JUDr. Martina Sábliková, JUDr. Karel Wawerka.

Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: Impax, spol. s r. o.

ňuje interpretovat zákony a předpisy v konkrétních situacích. I když AI může být nástrojem, který nám pomůže rychleji zpracovávat informace a výsledky vyhledávat v databázích, právní interpretace a rozhodování zůstávají převážně lidskou doménou, která vyžaduje kritické myšlení a etické uvážení.

Nicméně, to neznamená, že bychom měli AI ignorovat nebo se jí bát. Naopak, měli bychom se snažit porozumět jejímu potenciálu a využít ji k našemu prospěchu. Může se stát nástrojem, který nám pomůže zefektivnit naši práci, zvýšit produktivitu a poskytnout lepší služby našim klientům. Navíc, díky AI můžeme získat více času na to, co je v naší práci skutečně důležité – na poradenství, lidský kontakt a etické rozhodování.

Věříme, že jako notáři máme klíčovou roli v zachování právní jistoty a podpory právního státu. A to je role, kterou žádná technologie nemůže plně nahradit. Místo toho bychom měli využít možností, které nám tech-

nologie nabízí, a použít je k posílení naší role a služeb, které poskytujeme.

V tomto smyslu vás vyzývám, abyste přistupovali k technologii otevřeně a zvědavě. Nebojme se nových nástrojů, ale snažme se je pochopit a využít k našemu prospěchu. Ať už jde o AI nebo jakoukoli jinou technologii, stále zůstáváme pány svého řemesla a rozhodujeme o tom, jak tyto nástroje použijeme.

V závěru bych vám ráda popřála krásné léto a příjemné prázdniny. Ať vám přinesou odpočinek, radost a novou energii do vaší práce.

S úctou,

Vaše AI

(Text i foto byly vytvořeny AI ve spolupráci s JUDr. Martinou Sáblikovou, členkou redakční rady Ad Notam.)

Redakce Ad Notam přeje všem svým čtenářům příjemné léto!

Odvrácená strana dědění aneb povinnost dědice hradit dluhy zůstavitele

SOUČÁSTÍ DĚDĚNÍ JE VEDLE NABYTÍ MAJETKU TAKÉ PŘECHOD DLUHŮ ZŮSTAVITELE NA DĚDICE. POVINNOST DĚDICE HRADIT DLUHY ZŮSTAVITELE¹ JE ZÁSADNĚ NEOMEZENÁ, ALE LZE JI OMEZIT DO VÝŠE CENY NABYTÉHO DĚDICTVÍ UPLATNĚNÍM VÝHRADY SOUPISU POZŮSTALOSTI. ZVLÁŠTĚ V PŘÍPADĚ OMEZENÍ POVINNOSTI DĚDICE HRADIT DLUHY ZŮSTAVITELE MOHOU VZNIKAT NEJASNOSTI PŘI URČENÍ KONKRÉTNÍ VÝŠE DLUHŮ, KTERÉ NA DĚDICE PŘECHÁZEJÍ.

JUDr. Adam Talanda, Ph.D., JUDr. Filip Plašil

1. HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ K PŘECHODU DLUHŮ ZŮSTAVITELE

Současná úprava zásadně neomezeného přechodu dluhů zůstavitele na dědice má svůj původ v římskoprávním **principu univerzální sukcese**,² tedy že dědění znamená nastoupení do veškerých práv a povinností zůstavitele, tedy do postavení zůstavitele. Římané nechápali dědění jako pouhý přechod majetku, ale jako pokračování osoby zůstavitele skrze osobu dědice. Až v důsledku tohoto nastoupení dědice do postavení zůstavitele mohlo dojít k přechodu majetku, což však nebylo nezbytně nutné, neboť dědicem byl i ten, kdo žádný majetek nenabyl. Protože **majetek nebyl při dědění tím hlavním**, bylo v římském právu samozřejmé, že dědění **přecházely na dědice**

1 V kontextu přechodu dluhů zůstavitele na dědice je obvykle používáno slovní spojení „odpovědnost dědiců za dluhy“, dříve také „ručení dědiců za dluhy“. Dluhy, které přecházejí na dědice, však nezakládají odpovědnost ve smyslu závazku z deliktu, ale existující povinnost zůstavitele k vyrovnání dluhu přechází na dědice. Proto je v tomto článku užíváno slovní spojení „povinnost dědiců hradit dluhy“. Srov. též znění § 1701 a násl. OZ („*dědic hradí dluhy*“) ve srovnání s dřívějšími úpravami v § 801 a násl. ABGB („*dědic je zavázán věřitelům*“), v § 514 OZ 1950 („*dědic je povinen hradit*“, ale zároveň „*dědic neodpovídá věřitelům*“) a v § 470 OZ 1964 („*dědic odpovídá za dluhy*“).

2 Vyjádření principu univerzální sukcese lze nalézt v Digestech (D. 50, 17, 62): „*Hereditas nihil aliud est, quam successio in universum ius quod defunctus habuerit.*“ (Dědictví není nic jiného než nastoupení *in universum ius*, jež příslušela zemřelému.) Dostalík, P. Dědická instituce jako základní obsahová náležitost testamentu. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2012, č. 3, s. 276. K římskoprávním dědickým zásadám viz např. Dajczak, W., Giaro, T., Longchamps de Bérier, F. *Prawo rzymskie. U podstaw prawa prywatnego*. 2. wydanie. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA, 2016, s. 253–276 (vydáno též v českém překladu Petra Dostalíka: Dajczak, W., Giaro, T., Longchamps de Bérier, F.

také všechny dluhy zemřelého. Od tohoto pojetí se dědické právo postupem času a změnami ve společnosti vyvíjelo a majetková složka začínala při dědění převažovat, až konečně v době vydání justiniánských Digest (6. století) mělo dědění už téměř výlučně majetkový charakter. Proto došlo k zavedení možnosti omezení povinnosti hradit dluhy zůstavitele tzv. **dobrodiním inventáře**, tedy soupisem pozůstalosti.³

Dědění je označováno za univerzální sukcesi i v dnešním právu, třebaže toto označení není zcela přesné, neboť děděním sice dochází k přechodu všech způsobilých práv a povinností ze zůstavitele na dědice najednou, ale oproti římskoprávnímu pojetí se jedná jen o zlomek práv a povinností, které děděním přecházejí. Současné dědické právo je **výlučně majetkovou záležitostí**, neboť pokud zůstavitel nezanechal žádný majetek nebo zanechal jen majetek nepatrné hodnoty, k dědění vůbec nedojde.

Právo římské. Základy soukromého práva. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2013; Longchamps de Bériar, F. *Law of Succession. Roman Legal Framework and Comparative Law Perspective.* Warszawa: Wolters Kluwer, 2011, s. 52–87; Talanda, A., Talandová, I. Římské dědické právo jako inspirace současného dědického práva. *Historica Olomucensia*, 2018, č. 55, s. 29–41. Povinností dědiců hradit dluhy zůstavitele z historické perspektivy se v současné době zabývá Holíková, L. Historie přechodů dluhů ze zůstavitele na dědice – 1. část. *Ad Notam*, 2023, č. 1, s. 24–30.

- 3 Při uplatnění dobrodiní inventáře (*beneficium inventarii*) byl proveden soupis pozůstalosti a na dědice přecházely dluhy zůstavitele jen do výše hodnoty majetku uvedeného v soupisu. Bez uplatnění dobrodiní inventáře hradil dědic dluhy zůstavitele bez omezení. Už před zavedením dobrodiní inventáře byla povinnost k úhradě dluhů omezena u vojáků. Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. *Římské právo.* Praha: C. H. Beck, 1995, s. 299; Salák, P. *Testamentum militiis jako inspirační zdroj moderního dědického práva.* Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 266–268.
- 4 Jan Vážný poukazyval na to, že jakmile se v římském dědickém právu postupem času stával hlavní složkou dědění přechod majetku, byla povinnost hradit dluhy omezoována různými instituty, třebaže se Římané neodvázili přímo popřít samotný tradiční princip neomezené povinnosti hradit dluhy. Proto pro moderní dědické právo navrhoval omezení povinnosti hradit dluhy zůstavitele jen do výše hodnoty majetku pozůstalosti. Vážný, J. Pojem práva dědického a účelnost jeho dnešní struktury. *Právní obzor*, 1923, č. 6, s. 100–101 (reprint článku v *Ad Notam*, 2023, č. 1, s. 31–33).
- 5 Právnický ústav Ministerstva spravedlnosti. *Občanský zákoník.* Praha: Orbis, 1956, s. 331 (důvodová zpráva k § 514 a 515).
- 6 Důvodová zpráva se k důvodům zásadně neomezeného přechodu dluhů nevyjadřuje, ale uvedené myšlenky formuluje Karel Eliáš v Eliáš, K., Havel, B., Bezouška, P., Šustrová, D. *Občanské právo pro každého.* Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 298–299. Srov. však dřívější text, ve kterém se pro návrh občanského zákoníku setrvává na omezení povinnosti dědice hradit dluhy do výše ceny nabytého dědictví. Eliáš, K., Zuklínová, M. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva.* Praha: Linde, 2001, s. 210.
- 7 V lednu 2020 proběhlo zasedání kolegia pro občanské právo při Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky, jehož tématem byla povinnost dědiců hradit pozůstalostní dluhy a zjišťování pozůstalostního jmění, přičemž se rozebíralo opětovně omezení povinnosti hradit dluhy zůstavitele jen do výše hodnoty dědictví. K tomu viz Horák, O. Příprava novely dědického práva. *Ad Notam*, 2020, č. 1, s. 24. Viz též Dobrovolná, E. Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem). *Ad Notam*, 2020, č. 3, s. 9–14.

Mnohá majetková práva pak přecházejí mimo dědění. Po vzoru římského práva však zůstala zachována **zásadně neomezená povinnost hradit dluhy zůstavitele**, kterou je možné limitovat uplatněním **výhrady soupisu pozůstalosti**, tedy odrazem římskoprávního dobrodiní inventáře. Podobná úprava byla obsažena také v obecném zákoníku občanském, kde byla kritizována romanistkou Janem Vážným, který upozorňoval právě na charakter římského dědického práva a uváděl, že neomezená povinnost hradit dluhy zůstavitele v Římě existovala proto, že původně byl majetek jen vedlejší, a že pokud by byl v římském dědickém právu majetek tím hlavním, byla by povinnost hradit dluhy po vzoru jiných římskoprávních principů omezena.⁴ Právě úprava omezující přechod dluhů zůstavitele na dědice jen do výše dědictví byla obsažena v OZ 1950 a OZ 1964 s odůvodněním, že dědictví má utvrzovat rodinné svazky, a nemůže proto být pro dědice majetkovým rizikem.⁵ Současný občanský zákoník se znovu vrátil k zásadně neomezené povinnosti dědiců hradit dluhy s odkazem na evropskou tradici a v souladu s myšlenkou, že smrt dlužníka nemůže představovat neodůvodněné riziko ani pro věřitele.⁶ Ozývají se však hlasy, podle kterých je vhodný návrat k omezení povinnosti dědiců hradit dluhy zůstavitele.⁷

2. OBECNÁ VÝCHODISKA

V době smrti zůstavitele existují dvě oddělená jmění, a to jmění zůstavitele, které od okamžiku smrti tvoří pozůstalost, a jmění dědice. Okamžikem smrti zůstavitele pak vzniká dědici dědické právo k pozůstalosti podle § 1479 OZ, avšak do doby potvrzení nabytí dědictví zásadně zůstává pozůstalostní jmění odděleno od jmění dědice, o čemž i přes absenci institutu ležící pozůstalosti (srov. však § 1236 OZ o společenství jmění a § 1677 a násl. OZ o správě pozůstalosti) svědčí omezení možnosti věřitelů uspokojovat své pohledávky pouze z pozůstalostního majetku ve smyslu § 1703 OZ. **Do doby potvrzení nabytí dědictví** tedy věřitelé mají právo na **uspokojení jen z pozůstalostního majetku** (*cum viribus hereditatis*) a **od doby potvrzení nabytí dědictví** pak i z **majetku dědice** (*pro viribus hereditatis*), **který splývá s majetkem nabytým děděním**. Rozsah povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele po potvrzení nabytí dědictví pak závisí na tom, zda je povinnost dědice k úhradě dluhů omezená výhradou soupisu či neomezená.

A) NEUPLATNĚNÍ VÝHRADY SOUPISU

Neuplatní-li dědic výhradu soupisu pozůstalosti, hradí dluhy zůstavitele v plném rozsahu podle § 1704 OZ, a je-li dědiců více, jsou zavázáni **společně a nerozdílně**. Na solidární závazek více dědiců k úhradě dluhů **nemá vliv** jejich případná dohoda o rozdělení pozůstalosti, která by obsahovala také rozdělení dluhů podle § 1699 odst. 1 OZ. Věřitel může po kterémkoli z dědiců, který neuplatnil výhradu soupisu pozůstalosti, požadovat celé plnění. Případná dohoda o rozdělení dluhů může mít vliv jen na vnitřní spoludlužnický postih (regres) podle § 1708 a 1876 OZ.

B) UPLATNĚNÍ VÝHRADY SOUPISU

Uplatní-li dědic výhradu soupisu pozůstalosti, hradí dluhy zůstavitele do výše ceny nabytého dědictví ve smyslu § 1706 OZ, tedy podle ceny zjištěné při soupisu pozůstalosti. Věřitel však zjištěnou cenou vázán není a nic mu nebrání domáhat se uspokojení i ve vyšší míře, pokud prokáže větší hodnotu pozůstalosti. Nabízí se otázka, zda by uvedení výrazně (nereálně) nižší obvyklé ceny pozůstalostních aktiv ve společném prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku případně mohlo mít podle § 1688 OZ za následek také zánik účinků výhrady soupisu nahrazeného seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku. Lze mít za to, že tak daleko § 1688 OZ patrně nedosahuje, neboť stanovení obvyklé ceny pozůstalostních aktiv je otázkou odbornou a dědicové mohou mít v tomto ohledu velmi zkrleslé představy. Jejich mylné závěry by měl korigovat soudní komisař, který svým usnesením o obvyklé ceně pozůstalosti rozhoduje. Korigovat dědici uváděnou hodnotu může notář zejména tím, že při vážných pochybnostech o správnosti obvyklé ceny tvrzené dědici ustanoví ke zjištění ceny soudního znalce (§ 180 a 181 ZŘS). Nepříznivý následek ztráty výhrady soupisu by neměl být spojen s pouhou neznalostí dědiců, ale spíše pouze s úmyslným zatajením částí zůstavitelova majetku. Právě zatajení majetku může poškodit zájem zůstavitelových věřitelů, kteří často nemají reálnou možnost se celého rozsahu aktiv pozůstalosti dopátrat; uvedení příliš nízké obvyklé ceny aktiv však věřitelům nebrání právě v prokázání ceny vyšší, k čemuž obvykle součinnost a informace od dědiců nepotřebují. I dostupná česká literatura zmiňuje v souvislosti se ztrátou výhrady soupisu jenom zatajení části majetku a napovídá tomu i znění § 1681 odst. 1 OZ.⁸

C) POMĚRNÉ USPOKOJENÍ DLUHŮ PŘI UPLATNĚNÍ VÝHRADY SOUPISU

Dědic, který uplatnil výhradu soupisu pozůstalosti, má podle § 1713 OZ povinnost **uspokojit všechny věřitele poměrně** v takovém rozsahu, v jakém by věřitelé dosáhli uspokojení při likvidaci pozůstalosti, tedy podle jednotlivých skupin obsažených v § 273 ZŘS. Dědic tedy nemůže např. uspokojit pohledávku jen některého z věřitelů v plné výši odpovídající hodnotě pozůstalosti a vůči ostatním věřitelům se bránit tím, že pozůstalost je již vyčerpána. S ohledem na to, že při projednání pozůstalosti nemusí být známy všechny dluhy zůstavitele, může se dědic snadno dostat do situace, že bude muset hradit dluhy nově se přihlásivším věřitelům i nad rámec ceny nabytého dědictví.⁹ Lze přitom mít za to, že úhrada provedená věřiteli na existující dluh nad rámec uspokojení, kterého by věřitel dosáhl při likvidaci pozůstalosti, není bezdůvodným obohacením. Jde totiž o plnění existujícího dluhu zůstavitele alespoň

v podobě naturální obligace, ke kterému sice dědic nebyl povinen, avšak nelze dluh považovat za zaniklý, tedy nejde o plnění bez právního důvodu. O tom, že dluhy přesahující výši, kterou je dědic povinen uhradit, nezanikají, svědčí také to, že v případě nově najevo vyšlého majetku se nepochybně rozšiřuje povinnost dědice hradit dluhy o hodnotu nového majetku.

D) VYHLEDÁNÍ DLUHŮ PŘI UPLATNĚNÍ VÝHRADY SOUPISU

Nebezpečí povinnosti hradit dluhy později se přihlásivších věřitelů i nad rámec ceny nabytého dědictví se dědic může účinně vyhnout **vyhledáním dluhů** zůstavitele podle § 1711 až 1713 OZ (svolání věřitelů podle § 174 ZŘS). V takovém případě soud uveřejní vyhlášku po dobu nejméně tří měsíců, kterou vyzve věřitele, aby ohlásili a doložili své pohledávky. Pokud se věřitel v uvedené lhůtě nepřihlásí, a zároveň o pohledávce dědic ani jinak nevěděl nebo pohledávka nebyla zajištěna, nemá právo na uhrazení pohledávky, je-li pozůstalost vyčerpána uhrazením ohlášených pohledávek. Pohledávkami, které lze považovat za dědicům známé, třebaže nebyly na výzvu přihlášeny, jsou mimo pohledávek patrných z pozůstalostního spisu např. pohledávky přihlášeny do insolvenčního řízení vedeného proti zůstaviteli. Zjevnou nevýhodou vyhledání dluhů zůstavitele je zdržení řízení o pozůstalosti nejméně o tři měsíce, avšak v případě nejistoty o dluzích zůstavitele je samotné uplatnění výhrady soupisu bez vyhledání dluhů dosti nejisté.

E) OMEZENÍ ROZSAHU POVINNOSTI HRADIT DLUHY PŘI UPLATNĚNÍ VÝHRADY SOUPISU

Uplatnilo-li výhradu soupisu pozůstalosti více dědiců, jsou za dluhy zavázáni **společně a nerozdílně**, avšak věřitel může po každém z nich požadovat plnění jen **do výše odpovídající jeho dědickému podílu** podle § 1707 OZ. Věřitel je tedy omezen v tom, jakou částku může po každém z dědiců požadovat. Není však vyloučeno, aby všichni věřitelé požadovali plnění po tom stejném dědici, pokud to bude v rámci hodnoty jeho dědického podílu. Vypořádání je pak otázkou vnitřního regresu mezi dědici.

⁸ Drápal, L. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2022, s. 504; Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. 2. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 513; nebo Klička, O. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1726.

⁹ V § 1713 OZ je uvedeno, že dědic je „*věřiteli zavázán nad rámec uvedený v § 1692*“, což je však zjevná chyba vzniklá při přečíslování paragrafovaného znění a správně má odkaz vést k § 1706 OZ pojednávajícím o výhradě soupisu pozůstalosti. Viz též např. Drápal, L. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 8, s. 563.

Příklad: Pokud jsou tři dědicové, každý s podílem 50 000 Kč (dohromady 150 000 Kč), a šest věřitelů, každý s pohledávkou 20 000 Kč (dohromady 120 000 Kč), může každý z věřitelů požadovat celé plnění po dědici A, neboť dědicové jsou zavázáni společně a nerozdílně, tedy lze plnění požadovat po kterémkoli z nich, a zároveň jsou pohledávky každého jednotlivého věřitele vždy v rámci hodnoty dědického podílu nabytého dědicem A.

Příklad: Pokud jsou tři dědicové, každý s podílem 50 000 Kč (dohromady 150 000 Kč), a dva věřitelé, každý s pohledávkou 70 000 Kč (dohromady 140 000 Kč), může každý z věřitelů po dědici A požadovat plnění jen do výše 50 000 Kč, neboť dědicové jsou zavázáni společně a nerozdílně, tedy lze plnění požadovat po kterémkoli z nich, a zároveň je každý věřitel se svou pohledávkou omezen výší dědického podílu každého dědice, tedy zbývající část musí požadovat po jiném dědici.

Nejasná je formulace § 1707 OZ ohledně možnosti věřitele požadovat po dědici „plnění jen do výše odpovídající jeho dědickému podílu“. Část autorů zastává názor, že dědickým podílem je nutné rozumět hodnotu dědictví, kterou dědic skutečně z pozůstalosti nabyt.¹⁰

Příklad podle tohoto názoru: Pokud je hodnota dědictví 100 000 Kč a podle dohody o rozdělení pozůstalosti nabu-

de dědic A dědictví v hodnotě 10 000 Kč a dědic B dědictví v hodnotě 90 000 Kč, může věřitel po dědici A požadovat plnění nejvýše v hodnotě 10 000 Kč a po dědici B až do výše 90 000 Kč.

Jiná část autorů má za to, že dědickým podílem je nutno rozumět hodnotu podílů, která na jednotlivé dědice připadá podle dědického titulu (zákonné podíly, rozdělení v závěti) bez ohledu na to, jak velké dědictví skutečně nabudou.¹¹

Příklad podle tohoto názoru: Pokud je hodnota dědictví 100 000 Kč, dědí se podle stejně velkých zákonných podílů a podle dohody o rozdělení pozůstalosti nabude dědic A dědictví v hodnotě 10 000 Kč a dědic B dědictví v hodnotě 90 000 Kč, může věřitel po každém z dědiců požadovat plnění až do výše 50 000 Kč.

Lze najít argumenty pro i proti oběma názorům, ale spíše se lze přiklonit k názoru druhému, že **rozhodující pro limitaci věřitele jsou dědické podíly dědiců vyplývající z dědického titulu, na základě kterého dochází k dědění**. Je častou praxí, že při dědění podle zákona je k dědění povoláno několik dědiců, kteří všichni dědictví neodmítnou, ale dohodnou se o rozdělení dědictví tak, že vše nabývá jeden z nich a ostatní z dědictví nic nežadají. V takovém případě by se věřitel mohl uspokojit pouze na jednom z dědiců, namísto na několika dědicích, a tím by mohlo být postavení věřitele zhoršeno. Pro věřitele však nemůže být dohoda dědiců o rozdělení pozůstalosti závazná, stejně jako pro něj podle výslovného znění § 1699 odst. 1 OZ není závazná dohoda o tom, který z dědiců převezme jaký dluh, neboť věřitel není účastníkem řízení o pozůstalosti (vyjma likvidace nebo odloučení pozůstalosti), a není tedy ani stranou takových dohod, a konečně se mu ani nedoručuje usnesení o dědictví. Pokud přitom dědic neodmítne dědictví, tak třebaže z pozůstalosti nic nežadá, stává se neodmítnutím dědictví právním nástupcem zůstavitele, a s tím je spojena povinnost hradit dluhy zůstavitele. Tímto přístupem ovšem může být znevýhodněn i věřitel, neboť přestože dědic v důsledku dohody o rozdělení dědictví ve skutečnosti nabyt více, než činí jeho dědický podíl, je věřitel omezen právě jen do výše dědického podílu a po ostatních dědicích nemusí reálně nic vymoci, zejména pokud na základě dohody o rozdělení pozůstalosti nenabyli žádný nebo mizivý majetek. V takových případech ovšem lze mít za to, že se věřitel může domoci **relativní neúčinnosti dohody o rozdělení pozůstalosti** podle § 589 a násl. OZ, neboť dohoda o rozdělení pozůstalosti může zkracovat možnost věřitele (a to věřitele zůstavitele i věřitele dědice) uspokojit vykonatelnou pohledávkou, ať už bude přijat první, nebo druhý názor na dělení povinnosti hradit dluhy mezi dědice. Odpovídal by tomu patrně i smysl a účel zákona, neboť zákonodárce oproti úpravě v OZ 1964 významně posílil postavení věřitelů ve vztahu k dědicům zakotvením solidární povinnosti dědiců za úhradu zůstavitelových dluhů.

Obdobný závěr by měl být učiněn také u dohody dědiců o výši dědických podílů nebo u vzdání se dědictví některým z dědiců ve prospěch jiného dědice (§ 1490 OZ).¹²

10 Muzikář, M. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 8, s. 1744; Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 8, s. 590–591; Chalupa, I., Reiterman, D., Muzikář, M. *Dědické právo. Základy soukromého práva IX*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 158. Ne zcela jasně Drápal, L. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 8, s. 588. Viz též usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2022, sp. zn. 17 Co 76/2022, které se týká právního nástupnictví dědice na straně povinného v exekčním řízení a ve kterém soud uvádí názor, že „Každý z dědiců proto odpovídá za dluhy zůstavitelky v rozsahu jím nabytého dědictví. J. M., který uplatnil výhradu soupisu, nabyt podle dohody dědiců celé dědictví v hodnotě 61 515 Kč a převzal a zaplatil dluh na nákladech pohřbu ve výši 28 079 Kč, a odpovídá proto za dluhy zeměděle do výše 34 436 Kč. Další dědicové, kteří rovněž uplatnili výhradu soupisu, nepožadovali v rámci dohody dědiců z pozůstalosti ničeho, a tudíž nic nenabyli. Proto sice podle zákona i tito další dědicové za dluhy zůstavitelky odpovídají společně a nerozdílně, avšak věřitelé po nich mohou požadovat plnění jen do výše odpovídající jejich ‚nulovým‘ dědickým podílům, a tak oprávněná po nich na úhradu pohledávky po zeměděle povinné nemůže požadovat nic.“

11 Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 8, s. 586. V předchozích úpravách nebyli dědicové zavázáni hradit dluhy zůstavitele solidárně, ale poměrně podle dědických podílů. Takto komentář k § 821 ABGB uváděl: „Při dědické přihlášce s výhradou jsou zavázáni spoludědicové (po přikázání pozůstalosti) jen podle poměru svých dědických podílů. (...) Pro poměr není rozhodující, jak se dědictví rozdělí (to má význam jen mezi dědici, tedy jen uvnitř, nikoli na venek).“ Komentář k § 514 OZ 1950 uváděl: „Dědicové odpovídají za závazky podle hodnoty svých dědických podílů a jen takové podíly jsou povinni z dluhu zůstavitelova zaplatit a to i v tom případě, že si dědictví dohodou rozdělí jinak. Reálné rozdělení dědictví dohodou ve smyslu § 335 o. s. ř. nemá tedy vlivu na určení dědických podílů a tedy ani na odpovědnost dědiců vůči věřitelům.“ Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J. a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl III. (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 566; Holub, R. a kol. *Komentář k občanskému zákoníku. Právo dědické*. Praha: Orbis, 1957, s. 59.

Značně problematické je v této souvislosti **započtení na dědický podíl** podle § 1662 a násl. OZ. Soud při potvrzení nabytí dědictví podle § 1692 odst. 2 OZ několika dědicům potvrdil i dědické podíly ve výši po případném započtení na dědický podíl a po započtení případných odkazů. Nutně nastává otázka, jak ustanovení interpretovat a zda započtení na dědický podíl má vliv na dělení povinnosti dědiců hradit dluhy. Lze mít za to, že při započtení se nemění dědické podíly jako takové, započtením se spíše pouze mění způsob rozdělení pozůstalosti mezi dědice, který by neměl mít vliv na třetí osoby,¹³ podobně jako při dohodě o rozdělení pozůstalosti, a to zejména za situace, kdy i započtení je možné ovlivnit dohodou dědiců.¹⁴ Pokud by např. dědili tři dědicové ze zákona rovným dílem a započtením na dědický podíl jednoho z nich by došlo k tomu, že by v důsledku toho z pozůstalosti reálně obdržel jenom dvacetinu její obvyklé ceny a tak by mu byl jeho dědický podíl podle § 1692 odst. 2 OZ potvrzen usnesením o dědictví, neznamená to přece, že by v případě dodatečného projednání nově objeveného dědictví měl na tomto nově objeveném majetku participovat opět pouze dvacetinou, ale uplatní se zde stále jeho původní třetinový dědický podíl ze zákona. Lze proto mít za to, že započtení pouze fakticky vyrovnává nepoměr mezi dědici vzniklý tím, že majetek některého z dědiců již byl ze strany zůstavitele zvětšen před smrtí, což ale **není důvod pro snížení rozsahu povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele**. Z povahy věci by se podobný závěr dal učinit i u tzv. vypořádání nadstandardních aktivit dědice podle § 1693 odst. 3 OZ, byť zde zákon také výslovně uvádí, že o výši vypořádání se zvýší dědický podíl. Je patrné, že vztah zápočtů, vypořádání nadstandardních aktivit dědiců a výše dědických podílů ke třetím osobám by měl být v budoucnu podroben větší pozornosti literatury.

Zajímavé **srovnání** nabízí rakouská právní úprava a tamější doktrína. Povinnost dědiců, kteří podali dědickou přihlášku s dobrodiním inventáře (obdoba výhrady soupisu pozůstalosti), hradit dluhy zůstavitele, reguluje § 821 ABGB. Původní znění tohoto ustanovení v českém překladu znělo: „*Jestli spoludědicové užili právního dobrodiní soupisu, jsou před odevzdáním zavázáni podle § 550 věřitelům dědictví a odkazovníkům. Po odevzdání odpovídá každý jednotlivý i za břemena nepřevyšující podstatu dědictví jen podle poměru svého dědického podílu.*“ Mezi rakouskými autory, podobně jako nyní v České republice, taktéž nebyla jasná otázka, zda pro povinnost dědiců hradit dluhy jsou rozhodující jejich dědické podíly vyplývající jim z dědické smlouvy, závěti nebo zákona, nebo podíl na dědictví, který dědic skutečně obdrží na základě rozdělení pozůstalosti. Názor, že rozhodující je výše, kterou dědicové skutečně z dědictví nabudou, zastával dlouhodobě zejména Rudolf Welser.¹⁵ Opačný názor, že pro povinnost dědiců hradit dluhy je podstatná výše jejich dědických podílů, jaká pro ně vyplývá z dědického titulu, a ne podíl na dědictví, který jim skutečně připadne na základě rozdělení pozůstalosti, zastávali už ve 30. letech Josef Schell a z něho zjevně vycházející František Rouček.¹⁶ V moderní době pak se k tomuto závěru přiklonili Bernhard Eccher a zejména Hansjörg Sailer a další autoři, a to právě s odůvodněním, že dohodou dědiců nelze měnit rozsah

povinnosti hradit dluhy u jednotlivých dědiců a procesní riziko v neprospěch věřitelů.¹⁷ Vzhledem k naprosté převaze právní teorie převzal tento názor i rakouský zákonodárce při dědickopravní novelizaci rakouského občanského zákoníku ErbRÄG 2015 účinné od 1. 1. 2017, což jasně plyne z důvodové zprávy.¹⁸ Názor je v současné době v literatuře již bezvýhradně přijímán. Vývoj v Rakousku je pro české poměry zajímavý především z důvodu, že i tamější zákonodárce při novelizaci právního předpisu vycházel z argumentace chránící zájem věřitelů před účinky dohody o rozdělení pozůstalosti.

V souvislosti s porovnáním českého a rakouského právního prostředí stojí za zmínku, že podle § 178 rakouského AußStrG¹⁹ odevzdací listina vždy povinně obsahuje výrok o dědických podílech a jejich výši, zatímco české dědické usnesení takový výrok neobsahuje (srov. § 185 ZŘS). To by však nemělo věřiteli českého zůstavitele znemožňovat zjištění dědických podílů jednotlivých dědiců, a to i ve složitějších případech, kdy např. zůstavitel rozdělil v porřízení pro případ smrti pozůstalost po jednotlivých věcech, aniž uvedl dědické podíly. **Z odůvodnění usnesení o dědictví by výše dědických podílů měla být patrná**, má-li usnesení dostát požadavku přezkoumatelnosti (§ 157 odst. 2 OSŘ ve spojení s § 1 odst. 3 ZŘS), případně s pomocí protokolu

- 12 V případě vzdání se dědictví je podle § 1490 OZ ve spojení s § 1720 OZ dědic, který se dědictví vzdal, zavázán k úhradě dluhů zůstavitele společně a nerozdílně s nabyvatelem dědictví, o čemž nepochybuje ani literatura. Drápal, L. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 8, s. 59; nebo Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. *Dědické právo. Praktická příručka*. 2. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 248.
- 13 Srov. tentýž dlouhodobý názor v Rakousku, před novelizací ErbRÄG 2015 i po ní. Ehrenzweig, A. *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts. Zweiter Band, zweite Hälfte: Familien- und Erbrecht*. Wien: Manz, 1924, s. 483; Eccher, B., Umlauf, M. *Erbrecht. Bürgerliches Recht Band VI*. 7. vydání. Wien: Verlag Österreich, 2020, s. 131; nebo Müller, K., Melzer, M. in Gruber, M. a kol. *Erbrecht und Vermögensnachfolge*. 2. vydání. Wien: Verlag Österreich, 2018, s. 70–71.
- 14 Šešina, M., Wawerka, K. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 8, s. 417; Drachovský, O. Sporné otázky týkající se započtení na dědický podíl soudem. *Ad Notam*, 2022, č. 1, s. 20.
- 15 Welser, R. in Rummel, P., Lukas, M. (eds.) *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit wichtigen Nebengesetzen und EU-Verordnungen. Teilband §§ 531–824 (Erbrecht)*. 4. Auflage. Manz: Wien, 2014, s. 307.
- 16 Schell, J. in Klang, H. (ed.) *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. Zweiter Band, Erster Halbband. §§ 531 bis 858*. Österreichische Staatsdruckerei: Wien, 1935, s. 835; Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J. a kol., op. cit. sub 11, s. 566.
- 17 Eccher, B., Umlauf, M., op. cit. sub 13, s. 136; Sailer, H. in Koziol, H., Bydliński, P., Bollenberger, R. (eds.) *Kurzkommentar zum ABGB*. 2. vydání. Wien, New York: Springer, 2007, s. 709; Nemeth, K. in Schwimann, M., Kodek, G. (eds.) *ABGB. Praxiskommentar. Band 5. §§ 1090–1292 ABGB, GesbR-RG, KSchG, HernFinG, TNG*. 4. vydání. LexisNexis: Wien, 2014, s. 329; Linder, F. in Gruber, M., Kalss, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.) *Erbrecht und Vermögensnachfolge*. 2. vydání. Wien: Verlag Österreich, 2018, s. 502–503.
- 18 Důvodová zpráva k ErbRÄG 2015, s. 39. Důvodová zpráva je dostupná online z: https://www.parlament.gv.at/dokument/XXV/I/688/fname_423847.pdf.
- 19 Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitigkeiten (Außerstreitgesetz – AußStrG). BGBl. I Nr. 111/2003 (NR: GP XXII RV 224 AB 268 S. 38. BR: AB 6895 S. 703); § 178 ve znění účinném od 1. 8. 2018.

o jednání a v něm uvedených obvyklých cen jednotlivých součástí pozůstalosti by i ve složitějších případech mělo být možné dědické podíly dopočítat.

F) UPLATNĚNÍ VÝHRADY SOUPISU JEN NĚKTERÝM Z DĚDICŮ

Uplatnil-li výhradu soupisu jen některý z více dědiců, vztahuje se podle § 1705 OZ dobrodiní výhrady soupisu **jen na něj**, a nikoli též na dědice, kteří výhradu soupisu neuplatnili (ledaže jim výhrada soupisu svědčí ze zákona jako osobám pod zvláštní ochranou podle § 1685 odst. 2 OZ). V takovém případě všichni dědicové hradí dluhy společně a nerozdílně, ale jen povinnost dědice s výhradou soupisu je omezena výší jeho dědického podílu, a to nejen vůči věřiteli, ale i ve vnitřním spoludlužnickém vztahu zakládajícím vzájemný regres, ledaže bylo ujednáno něco jiného.

3. KONKRÉTNÍ PROJEVY POVINNOSTI DĚDICE HRADIT DLUHY ZŮSTAVITELE

Shora naznačená obecná východiska povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele se projeví v konkrétních situacích týkajících se vymáhání dluhu zůstavitele ze strany věřitele.

20 K povinnosti soudu ve sporném řízení vymezit již v rozhodnutí o procesním nástupnictví rozsah, ve kterém dědic vstupuje do povinnosti hradit dluhy zůstavitele, existuje za současné právní úpravy použitelná konstantní judikatura Nejvyššího soudu: „V případě, že dědic odpovídá za dluhy zůstavitele a za přiměřené náklady spojené s pohřbem jen omezeně (zůstavitel sice zanechal majetek, avšak pasiva dědictví přesahují cenu nabytého dědictví), je nepochybné, že část zůstavitelových pohledávek zůstane neuhrazena. V takovém případě má zůstavitel procesního (a právního) nástupce jen v takovém rozsahu, v jakém dědic odpovídá za zůstavitelův dluh. V rozsahu neuspokojované části pohledávek nemá zůstavitel procesního nástupce, a soud proto zastaví řízení v takovém rozsahu, v jakém dědic za dluh neodpovídá. Omezení odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele a za přiměřené náklady spojené s pohřbem je třeba procesně vyjádřit nikoli zamítnutím nebo odmítnutím žaloby zčásti, ale zastavením řízení v rozsahu té části věřitelových pohledávek, za niž dědic s ohledem na cenu nabytého dědictví neodpovídá, a že míru odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele a za přiměřené náklady spojené s pohřbem je zásadně třeba zkoumat již v souvislosti s rozhodováním o tom, zda a s kým bude v řízení pokračováno, a nikoli teprve při rozhodování o věci samé.“ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2010, sp. zn. 21 Cdo 220/2009, publikováno pod C 8599. Viz též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. 31 Cdo 1170/2012, publikováno pod R 30/2015 civ., a ve vztahu k exekučnímu řízení např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1504/2018, a komentářovou literaturu Přidal, O. in Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Doležilek, J. a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 532–535.

21 „Výroky pravomocných usnesení soudu vydaných v řízení o dědictví jsou – jak vyplývá zejména z § 159a odst. 1, 3 a 4 OSŘ – závazné pro účastníky řízení (jejich právní nástupce) a, samozřejmě pouze v rozsahu, v jakém jsou závazné pro účastníky řízení, též pro soudy, správní úřady a jiné orgány. Výjimku z tohoto pravidla představuje výrok usnesení o dědictví, který se týká dědického práva (výrok, který stanoví, kdo je zůstavitelovým dědicem); judikatura soudů již dříve dovodila, že výroky usnesení o dědictví určující dědické právo jsou závazné pro každého.“ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3081/2016.

A) OHLEDNĚ DLUHU ZŮSTAVITELE PROBÍHÁ ŘÍZENÍ V DOBĚ ÚMRTÍ ZŮSTAVITELE

Zemřel-li **zůstavitel jako dlužník**, proti kterému bylo ještě za jeho života **právo uplatněno žalobou** ve sporném řízení (typicky žaloba o zaplacení peněžité částky), musí soud ve sporném řízení rozhodnout o **právním nástupnictví** podle § 107 OSŘ. Soud ve sporném řízení zpravidla řízení přeruší a vyčká skončení řízení o pozůstalosti, ve kterém dojde k potvrzení nabytí dědictví právním nástupcům zůstavitele. Poté soud rozhodne, s kým bude v řízení pokračovat. V rozhodnutí o procesním nástupnictví musí soud rovnou **vymezit rozsah, ve kterém lze vůči právním nástupcům zůstavitele pokračovat, a ve zbytku řízení zastaví**. Rozhodnutí o rozsahu, ve kterém lze povinnost vymáhat po dědici, musí být učiněno již při rozhodnutí o procesním nástupnictví a nelze ho nechat až na meritoriální rozhodnutí ve věci.²⁰ Při rozhodování o procesním nástupnictví soud musí **zohlednit všechny okolnosti**, které mají vliv na limitaci povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele, tedy zda došlo k uplatnění výhrady soupisu a vyhledání dluhů, jaká byla výše aktiv a pasiv pozůstalosti, jaké jsou dědické podíly dědiců nebo v jakém rozsahu by byl věřitel uspokojen při likvidaci pozůstalosti. Věřitel, který není vázán rozhodnutím o výši aktiv a pasiv pozůstalosti, může přitom prokázat, že hodnota aktiv pozůstalosti byla větší, než jaká byla zjištěna v řízení o pozůstalosti, což má vliv na rozsah povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele.

Soud při rozhodování o procesním nástupnictví vychází z **okruhu dědiců zjištěného v řízení o pozůstalosti**, neboť určení okruhu dědiců v usnesení o dědictví je závazné pro každého.²¹ Je-li dědiců více, rozhodne soud o procesním nástupnictví ve vztahu ke každému z nich s vymezením, který z dědiců vstupuje do povinnosti zůstavitele v jaké části. Je-li dědic jen jeden, rozhodne soud o procesním nástupnictví v té části, ve které dědic má povinnost hradit dluh. Zhodnocení míry povinnosti dědice hradit dluh zůstavitele závisí především na tom, zda dědic uplatnil výhradu soupisu. **Neuplatnil-li dědic výhradu soupisu** pozůstalosti, vstupuje do povinnosti zůstavitele **v celém rozsahu**, více dědiců pak společně a nerozdílně. **Uplatnil-li dědic výhradu soupisu** pozůstalosti, vstupuje do povinnosti zůstavitele v té **míře, v jaké by věřitel dosáhl uspokojení v rámci likvidace pozůstalosti**, více dědiců pak společně a nerozdílně, každý však jen do výše ceny dědického podílu, který na něj připadá. Za účelem stanovení míry, ve které dědic do povinnosti zůstavitele vůči konkrétnímu věřiteli vstupuje, provede soud **hypotecké rozvrhové usnesení** podle § 273 ZŘS.

Příklad: Jediný dědic uplatnil výhradu soupisu a nabyl dědictví v ceně 100 000 Kč a v průběhu řízení o pozůstalosti byly zjištěny dluhy vůči věřiteli A ve výši 50 000 Kč, vůči věřiteli B ve výši 40 000 Kč a vůči věřiteli C ve výši 30 000 Kč, přičemž všechny tyto dluhy měly základ ve smlouvách o úvěru, a dále v řízení vypravitelka pohřbu uplatnila náklady pohřbu ve výši 20 000 Kč. Soud ve sporném řízení

o zaplacení 50 000 Kč zahájeném žalobou podanou věřitelem A proti zůstaviteli nejprve zjistí, kdo je dědicem po zůstaviteli. Dále zjistí, že povinnost dědice hradit dluhy zůstavitele je limitována výhradou soupisu pozůstalosti, a provede hypotetické rozvrhové usnesení, na základě kterého dojde k závěru, že v pořadí první uspokojivou pohledávkou podle § 273 odst. 1 písm. e) ZŘS jsou náklady pohřbu zůstavitele 20 000 Kč. Zbývající částka ceny dědictví 80 000 Kč tak připadá k úhradě ostatním věřitelům poměrně podle hodnoty jejich pohledávek, neboť se jedná o pohledávky ve stejné skupině podle § 273 odst. 1 písm. i) ZŘS. Takto na věřitele A připadá 41,667 %, na věřitele B připadá 33,333 % a na věřitele C připadá 25 % zbývající částky.²² Dědic tedy vstupuje do řízení o zaplacení částky 50 000 Kč vůči věřiteli A v rozsahu 33 334 Kč a ve zbývajícím rozsahu 16 666 Kč soud sporné řízení zastaví, neboť v tomto rozsahu není dědic povinen hradit dluhy zůstavitele, a nelze s ním tedy v tomto rozsahu v řízení pokračovat.

Uvedený postup může být dále modifikován, pokud dědic navrhl **vyhledání dluhů** a věřitel, který podal žalobu proti zůstaviteli, se se svou pohledávkou na výzvu nepřihlásil a dědic o ní ani jinak nevěděl. Pokud by byla pozůstalost vyčerpána přihlášenými pohledávkami, neměl by věřitel právo na uspokojení a soud by sporné řízení v celém rozsahu zastavil.

Dále může dojít k tomu, že **věřitel prokáže, že cena pozůstalosti je vyšší**, než jak byla zjištěna v řízení o pozůstalosti. V takovém případě se provede hypotetické rozvrhové usnesení při zohlednění skutečně prokázané ceny pozůstalosti.

Bude-li však v průběhu řízení o pozůstalosti nařízena **likvidace pozůstalosti**, uplatní se zvláštní postup podle § 229 ZŘS a na místě zůstavitele (případně na místě toho, kdo spravoval pozůstalost) se dnem vyvěšení usnesení o nařízení likvidace na úřední desce soudu stává účastníkem řízení likvidační správce. Notář jako soudní komisař podle § 100 odst. 4 ZŘS nemůže vystupovat na místě zůstavitele nebo osob, které dosud spravovaly pozůstalost, jako účastník občanského soudního řízení nebo jiného řízení, jehož předmětem jsou majetek nebo pasiva likvidační podstaty, takové oprávnění je svěřeno jen likvidačnímu správci. Pokud tedy likvidační správce nebyl jmenován, musí soud ve sporném řízení přerušit řízení a vyčkat jmenování likvidačního správce podle § 197 ZŘS. Likvidační správce se pak stane účastníkem řízení dnem, kterým byl jmenován. Z podstaty věci není možné, aby v těchto případech soud ve sporném řízení o dluhu zůstavitele uložil likvidačnímu správci povinnost k plnění. O pasivech likvidační podstaty smí být rozhodnuto pouze určením základu nebo výše práva, které bylo předmětem řízení, tedy výrok rozsudku sporného soudu bude znít na určení, že žalobce měl k datu zůstavitelovy smrti vůči zůstaviteli pohledávku v určité výši.²³

B) OHLEDNĚ DLUHU ZŮSTAVITELE JE ŘÍZENÍ ZAHÁJENO PO SMRTI ZŮSTAVITELE PŘED SKONČENÍM ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI

Řízení týkající se dluhu zůstavitele zahájené **žalobou** podanou věřitelem může být zahájeno také **v průběhu řízení o pozůstalosti**. Přestože se promlčecí doba u dluhů zůstavitele podle § 643 odst. 1 OZ prodlužuje tak, že neskončí dříve než uplynutím šesti měsíců ode dne, kdy bylo dědici potvrzeno nabytí dědictví,²⁴ může se věřitel svého práva domáhat i před potvrzením nabytí dědictví. V průběhu řízení o pozůstalosti se však lze podle § 1703 OZ domáhat úhrady dluhu zůstavitele **jen vůči správci pozůstalosti a jen z majetku pozůstalosti**. Jako žalovaná tak bude v žalobě označena osoba spravující pozůstalost, obdobně jako může být žalovaným insolvenční správce.²⁵ Není-li známo, kdo spravuje pozůstalost, nemůže to být překážkou pro podání žaloby k vymožení dluhu zůstavitele, ale je možné za žalované označit buď neznámé dědice zůstavitele, nebo neznámé osoby spravující pozůstalost zůstavitele.²⁶

Osobou spravující pozůstalost podle § 1677 OZ je především správce pozůstalosti nebo vykonavatel závěti jmenovaný zůstavitelem v pořízení pro případ smrti. Není-li taková osoba zůstavitelem povolána, spravuje pozůstalost dědic nebo všichni dědicové. Pokud je to potřebné, jmenuje soud správce pozůstalosti podle § 157 ZŘS. Jedním z případů, kdy bude jmenování správce pozůstalosti potřebné, bude právě případ žaloby podané k vymožení dluhu zůstavitele, pokud ještě není najisto postaven okruh dědiců, případně dědicové nejsou schopni pozůstalost spravovat. Není vyloučeno ani jmenování správce pozůstalosti i v případě, že okruh dědiců je znám, to zpravidla na návrh dědiců.

Správce pozůstalosti vykonává **prostou správu** pozůstalosti podle § 1678 odst. 1 OZ, tedy má zejména pečovat o udržení majetku. Nakládání s majetkem nad rámec prosté správy zásadně podléhá souhlasu všech dědiců nebo

22 Výpočet poměru uspokojení pohledávky věřitele A: $(50\,000 : 120\,000) \times 100 = 41,667\%$. Částka 50 000 Kč je výše pohledávky věřitele A. Částka 120 000 Kč je hodnota všech pohledávek věřitelů téže skupiny. Po vynásobení číslem 100 vychází 41,667 % po zaokrouhlení jako výsledný podíl věřitele A na částce k rozdělení mezi věřitele dané skupiny.

23 Hamuláková, K., Petrov Křiváčková, J. in Lavický, P. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Zákon o veřejných rejstřících. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 444–445; Muzikář, L. in Macková, A., Muzikář, L. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. Praha: Leges, 2016, s. 407–409.

24 Prodloužení promlčecí doby se však může uplatnit, jen pokud nárok nebyl ke dni smrti zůstavitele ještě promlčen. Byl-li nárok promlčen, není žádná promlčecí doba, kterou by bylo možno prodloužit.

25 Označení žalovaného by mohlo znít: František Rouček (...), jako správce pozůstalosti po zemřelém Emilu Svobodovi (...).

26 Muzikář, M. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 8, s. 1741.

soudu (notáře). Případné uspokojení pohledávek věřitelů vůči zůstaviteli v průběhu řízení o pozůstalosti tak bude podléhat schválení dědiců či soudu podle § 1679 OZ a § 161 ZŘS.

Pokud je v řízení o pozůstalosti **potvrzeno nabytí dědictví dědicům dříve, než je skončeno sporné řízení** zahájené proti správci pozůstalosti k vymožení dluhu zůstavitele, musí soud ve sporném řízení rozhodnout o **procesním nástupnictví dědiců** místo původně žalované osoby spravující pozůstalost. Podle § 188 písm. b) ZŘS právní mocí rozhodnutí o dědictví zaniká správa pozůstalosti, proto by ve sporném řízení měli vystupovat dědicové zůstavitele. Při rozhodování o tom, v jakém rozsahu který z dědiců vstupuje do povinnosti zůstavitele k úhradě dluhu, soud zohlední, zda došlo k uplatnění výhrady soupisu a vyhledání dluhů, jaká byla výše aktiv a pasiv pozůstalosti, jaké jsou dědicové podíly dědiců nebo v jakém rozsahu by byl věřitel uspokojen při likvidaci pozůstalosti (viz výše).

C) OHLEDNĚ DLUHU ZŮSTAVITELE JE ŘÍZENÍ ZAHÁJENO PO SMRTI ZŮSTAVITELE PO SKONČENÍ ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI

Po **skončení řízení o pozůstalosti**, ve kterém bylo potvrzeno nabytí dědictví dědicům, je povinností dědiců hradit dluhy zůstavitele a věřitel může **plnění vymáhat přímo po dědicích**. Vyzve-li věřitel dědice k plnění, je na dědici, aby vůči věřiteli namítl omezení vyplývající z uplatnění výhrady soupisu a případně vyhledání dluhů, byly-li tyto instituty dědicem využity.

Příklad: Dědictví v hodnotě 100 000 Kč nabyli dědicové 1 a 2 se stejnými dědicovými podíly podle zákonné dědicové posloupnosti, kteří oba uplatnili výhradu soupisu pozůstalosti a požádali o vyhledání dluhů. V době řízení o pozůstalosti byli známi věřitel A s pohledávkou 40 000 Kč, věřitel B s pohledávkou 20 000 Kč a dědic 1 hradil náklady pohřbu zůstavitele 20 000 Kč. Na výzvu věřitelům se přihlásil věřitel C s pohledávkou 10 000 Kč. Dědicové se na rozdělení dědictví dohodli tak, že dědic 1 nabyl částku 70 000 Kč a dědic 2 nabyl částku 30 000 Kč. Po skončení řízení věřitel A uplatnil svou pohledávku 40 000 Kč vůči dědici 2 a věřitelé B a C uplatnili své pohledávky 20 000 Kč a 10 000 Kč vůči dědici 1. Dědicové si spočítali, že celkové dluhy činí 90 000 Kč (tj. dluhy vůči věřitelům A, B, a C a náklady pohřbu) a při hodnotě majetku 100 000 Kč jsou povinni tyto dluhy uhradit v plné výši. Zároveň si dědicové jsou vědomi toho, že hradí dluhy společně a nerozdílně, tedy věřitel může po kterémkoli z nich požadovat úhradu svého dluhu, a to do výše dědicového podílu toho kterého dědice. Dědicové podíly dědiců podle zákonné dědicové posloupnosti jsou přitom stejné, tedy bez ohledu na dohodu

o rozdělení dědictví je každý z dědiců povinen hradit dluh každého z věřitelů až do výše 50 000 Kč. Dědic 1 i dědic 2 tedy uhradili v plné výši dluhy, které po každém z nich věřitelé požadovali, přičemž s ohledem na vnitřní dohodu o rozdělení dědictví pak dědic 1 dědicovi 2 uhradil 10 000 Kč (tj. částku, kterou dědic 2 uhradil věřiteli A nad rámec toho, co z dědictví podle dohody dědiců obdržel). Následně se přihlásil věřitel D, který po dědici 2 požadoval úhradu dluhu 20 000 Kč. Dědic 2 pak provedl výpočet, kolik by věřitel D obdržel při likvidaci pozůstalosti, a dospěl k závěru, že podíl věřitele D by činil 14 224 Kč (přednostní pohledávka nákladů pohřbu 20 000 Kč, tedy k rozdělení mezi věřitele zbývá 80 000 Kč a takto na věřitele A s pohledávkou 40 000 Kč vychází 44,444 % s částkou 35 555 Kč, na věřitele B s pohledávkou 20 000 Kč vychází 22,222 % s částkou 17 778 Kč, na věřitele C s pohledávkou 10 000 Kč vychází 11,111 % s částkou 8 889 Kč a na věřitele D s pohledávkou 20 000 Kč vychází 22,222 % s částkou 17 778 Kč), avšak s ohledem na to, že pozůstalost již byla částečně vyčerpána věřiteli, kteří se přihlásili na výzvu soudu, a v pozůstalosti tak zbývá pouze 10 000 Kč, vyplatil dědic 2 věřiteli D právě částku 10 000 Kč (a s ohledem na vnitřní dohodu dědiců tuto částku dědic 2 následně obdržel od dědice 1). Ve zbylém rozsahu nejsou dědicové povinni pohledávku věřitele D hradit. Stejně tak dědicové již nejsou povinni hradit pohledávku 10 000 Kč věřitele E, pokud by se přihlásil až po věřiteli D. I nad rámec omezení daného výhradou soupisu by však byli dědicové povinni hradit případnou pohledávku, která jim byla známa již v průběhu řízení o pozůstalosti, a to v rozsahu, v jaké by byla uspokojena v likvidaci pozůstalosti.

Pokud by věřitel po skončení řízení o pozůstalosti chtěl svou pohledávku vymáhat ve sporném řízení, jsou **pasivně legitimováni všichni dědicové, resp. kterýkoli z nich**, neboť jsou zavázáni společně a nerozdílně. V případě, že některý z dědiců uplatnil výhradu soupisu pozůstalosti, **nemůže** být věřitel v řízení úspěšný v částce, která **přesahuje dědicový podíl** žalovaného dědice. Oproti případu řízení zahájeného před smrtí zůstavitele, ve kterém se rozhoduje o procesním nástupnictví, je však v případě zahájení řízení k vymožení dluhu až po skončení řízení o pozůstalosti otázka rozsahu povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele řešena jako meritorní.

D) DLUH ZŮSTAVITELE JE VYMÁHÁN V EXEKUČNÍM ŘÍZENÍ

Bylo-li k vymožení dluhu zůstavitele ještě **před jeho smrtí** zahájeno **exekuční řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí, nepřerušují se** tato řízení smrtí zůstavitele podle § 35 odst. 5 EŘ a § 254 odst. 2 OSŘ. Soudní exekutor či soud podle § 1703 OZ může pokračovat ve vymáhání povinnosti zůstavitele **vůči správci pozůstalosti**, a to **jen z majetku pozůstalosti**.²⁷ V případě provádění exekuce z majetku pozůstalosti však je nebezpečí, že jeden z věřitelů vyčerpá pozůstalost na úhradu své pohledávky, a nedostane se proto na ostatní věřitele. Takovému následku lze zabránit především vyhledáním dluhů zůstavitele

27 Shodně Drápal, L. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 8, s. 547–548; Makarius, M. Dopad řízení o pozůstalosti do exekučního řízení. *Komorní listy*, 2014, č. 4, s. 16–19; Mihalík, V. Odpovědnost dědice za dluhy zůstavitele. *Právní rozhledy*, 2017, č. 5, s. 153–157.

podle § 1711 a násl. OZ a § 174 ZŘS, neboť do skončení lhůty k přihlášení pohledávek nemá osoba spravující pozůstalost nebo dědic povinnost uspokojovat věřitele. Proti případnému provádění exekuce nebo výkonu rozhodnutí před skončením lhůty k vyhledání dluhů by tak bylo možné namítat probíhající zjišťování dluhů a navazující omezení povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele podle § 1706 a 1707 OZ.²⁸ Exekuci nebo výkon rozhodnutí postihující majetek likvidační podstaty nelze podle § 198 odst. 1 ZŘS provádět také od okamžiku vyvěšení usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti a dnem právní moci usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti se taková exekuční řízení nebo řízení o výkon rozhodnutí zastavují.

Má-li být v exekučním řízení nebo v řízení o výkon rozhodnutí **pokračováno s dědici**, neboť po potvrzení nabytí dědictví splývá pozůstalostní majetek s majetkem dědice, **vyčká** soudní exekutor nebo soud skončení řízení o pozůstalosti a podle usnesení o dědictví určí okruh právních nástupců zůstavitele jako povinného, se kterými bude v řízení pokračovat. Při rozhodování o **procesním nástupnictví** soudní exekutor nebo soud zohlední, zda došlo k uplatnění výhrady soupisu a vyhledání dluhů, jaká byla výše aktiv a pasiv pozůstalosti, jaké jsou dědické podíly dědiců nebo v jakém rozsahu by byl věřitel uspokojen při likvidaci pozůstalosti. Postupuje jako soud ve sporném řízení (viz výše).

ZÁVĚR

Povinnost dědiců hradit dluhy zůstavitele je podle současné úpravy zásadně neomezená a lze ji limitovat uplatněním výhrady soupisu pozůstalosti. Uplatní-li více dědiců výhradu soupisu, je jejich povinnost hradit dluhy omezena do výše nabytého dědictví, přičemž se z nich stávají solidární dlužníci. Po každém z dědiců ale může věřitel požadovat plnění jen do výše jeho dědického podílu. Podle názoru autorů se jedná o dědický podíl, který dědici náleží podle dědického titulu, bez ohledu na vnitřní dohodu dědiců o rozdělení pozůstalosti nebo o rozdělení konkrétních dluhů, dohody o výši dědických podílů či vzdání se dědictví. Podobně by se nejspíše mělo posuzovat i započtení na dědický podíl a vypořádání nadstandardních aktivit dědice podle § 1693 odst. 3 OZ, i když ze zákonných ustanovení by na první pohled mohl plynout jiný závěr. V tomto ohledu se autoři rozcházejí s dosud publikovanými závěry české literatury, avšak takové závěry se nabízejí, mají-li být chráněny zájmy věřitelů v souladu s celkovým posílením jejich práv ve vztahu k dědicům proti minulé právní úpravě. Svědčí jim i vývoj obdobné právní úpravy a závěry většinové literatury v Rakousku. Vhodné pro stanovení rozsahu povinnosti každého dědice k úhradě dluhů je uvedení výše dědického podílu, která na každého dědice připadá podle dědického titulu, v odůvodnění usnesení o dědictví, což je však také předpokladem přezkoumatelnosti takového usnesení.

Ani uplatnění výhrady soupisu však samo o sobě nemusí být dostatečnou obranou před předluženým dědictvím,

neboť věřitelé musejí být uspokojeni v takovém poměru, v jakém by dosáhli uspokojení při likvidaci pozůstalosti. To pro dědice, kteří nemusí mít přehled o počtu a rozsahu zůstavitelových dluhů, může být nesnadným úkolem a mohou se lehce dopustit zkrácení některého věřitele proti ostatním. Zkrácený věřitel by se pak mohl domáhat poměrného uspokojení své pohledávky i nad rámec obvyklé ceny dědictví. Je proto vhodné navrhnout svolání věřitelů, aby dědicové eliminovali nároky věřitelů přihlásivších se po lhůtě, je-li pozůstalost vyčerpána uhrazením pohledávek ohlášených včas.

Mají-li se dědicové stát procesními nástupci zůstavitele v řízení o dluhu zůstavitele, musí soud už v rozhodnutí o procesním nástupnictví vymezit, v jakém rozsahu je dědic povinen hradit dluhy zůstavitele. Zohlední přitom všechny okolnosti, které mají vliv na limitaci povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele, tedy zda došlo k uplatnění výhrady soupisu a vyhledání dluhů, jaká byla výše aktiv a pasiv pozůstalosti, jaké jsou dědické podíly dědiců a v jakém rozsahu by byl věřitel uspokojen při likvidaci pozůstalosti. Je nasnadě, že takový požadavek není pro soud jednoduchým úkolem. Byla-li pak nařízena likvidace pozůstalosti, vystupuje v řízení na místě zůstavitele likvidační správce, kterému však nelze uložit povinnost k plnění a soud smí rozhodnout pouze určovacím výrokem o základu nebo výši žalobcova práva.

Pokud věřitel podá žalobu o plnění zůstavitelova dluhu v průběhu řízení o pozůstalosti, pak do skončení pozůstalostního řízení vystupuje v procesní roli žalovaného osoba spravující pozůstalost a věřitel se může domáhat uspokojení jen z majetku náležejícího do pozůstalosti. Po skončení řízení o pozůstalosti jsou pasivně legitimováni všichni dědicové či kterýkoliv z nich. Exekuční řízení nebo výkon rozhodnutí se smrtí povinného nepřerušují, ale jsou prováděny nadále vůči správci pozůstalosti, přičemž postihován může být pouze majetek tvořící pozůstalost. Po skončení pozůstalostního řízení bude exekutor nucen rozhodnout o procesním nástupnictví v souladu s určením okruhu dědiců povinného v rozhodnutí o dědictví. Stejně jako soud v nalézacím řízení sporném však bude muset ve svém rozhodnutí zohlednit všechny okolnosti, které mají vliv na limitaci povinnosti dědice hradit dluhy zůstavitele. ■

²⁸ Mihalík, V., op. cit. sub 27; Drápal, L. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 8, s. 548, 562.

K novele švýcarského dědického práva v kontextu české úpravy ochrany nepominutelného dědice

Mgr. Jakub Slavík

1. ÚVODEM

Po více než deseti letech revizních příprav vstoupila 1. ledna letošního roku v účinnost novela švýcarského občanského zákoníku,¹ výrazně se dotýkající dědického práva.²

Při této příležitosti bych chtěl v následujícím textu ve světle zmíněné novely pojednat o základních rysech švýcarské dědickopravní úpravy, a to především se zaměřením na ochranu osob, jimž ze zákona svědčí nárok na díl z pozůstalosti (povinný díl).³ Účelem tohoto článku je přitom na jedné straně poukázat na významné změny, jichž švýcarské dědické právo předmětnou novelou doznalo, předestřít jejich účel a důsledky, jež přináší, a na straně druhé srovnat s platnou českou dědickopravní úpravou a ochranou blízkých příbuzných zůstavitele, k níž změna švýcarského dědického práva vybízí.

2. ŠVÝCARSKÁ DĚDICKOPRÁVNÍ ÚPRAVA

2.1 OBECNÁ PRAVIDLA DĚDICKÉ POSLOUPNOSTI DLE ZGB

Švýcarský občanský zákoník, stejně jako česká právní úprava, vymezuje zákonnou dědickou posloupnost a v rámci ní zákonné dědice, jejich pořadí a podíly, na něž mají ze zákona nárok.⁴ Zákonní dědici jsou k dědění povoláni v pořadí podle toho, v jak blízkém příbuzenství se zůstavitelem se nacházeli. Pokud zde není nikdo z blízké třídy (linie), dědí osoby náležející do třídy vzdálenější.

Do první dědické linie náleží potomci zůstavitele.⁵ Jedná se tedy o jeho děti, ať už biologické, nebo osvojené, a dále o potomky těchto dětí. Potomci zůstavitele přitom dědí rovným dílem.

Osoby zařazené do druhé (rodičovské) linie pak dědí, pokud zde nejsou žádné osoby náležející do první linie, tedy pokud zůstavitel neměl žádné vlastní či osvojené děti. Druhá linie zahrnuje otce a matku zůstavitele. V případě, že již rodiče nežijí, náleží do této třídy bratři a sestry zesnulého, a pokud některý z nich již zemřel, jejich potomci.⁶

Poslední (prarodičovskou) třídu tvoří prarodiče zůstavitele a jejich potomci. Patří sem strýcové, tety, bratřanci a sestřenice zůstavitele a jejich potomci.⁷

Ve specifické kategorii se nachází manžel, resp. registrovaný partner zůstavitele.⁸ Velikost jeho zákonného podílu na pozůstalosti závisí na tom, zda a kolik je ostatních dědiců z jednotlivých dědických tříd. V případě, že měl zůstavitel potomka či potomky, zdědí manžel v rámci instatátní dědické posloupnosti polovinu majetku zůstavitele. V případě, že byl zůstavitel bezdětný, případnou manželovi tři čtvrtiny pozůstalosti a zbývající čtvrtina dědicům náležejícím do rodičovské linie. Pokud zůstavitel neměl žádné potomky a zároveň zde není žádná osoba náležející do rodičovské linie, případně pozůstalému manželovi pozůstalost celá. Podíl manžela přitom musí být vypořádan předtím, než je určen dědický podíl jiných dědiců.⁹

2.2 OCHRANA NEPOMINUTELNÝCH DĚDICŮ

Některé z výše zmíněných osob přitom švýcarský zákoník nad výše uvedené pojímá mezi tzv. dědice nepominutelné, jimž je ze zákona garantován určitý minimální podíl na pozůstalosti (povinný díl), bez zřetele k tomu, zda zůstavitel o svém majetku jednáním *mortis causa* pořídil.¹⁰ Mezi tyto osoby pojímalo švýcarské dědické právo pozůstalého manžela, potomky zůstavitele a zůstavitelovy rodiče. Bylo stanoveno, že pozůstalému manželovi náleží ve formě povinného dílu polovina

1 V originále Schweizerisches Zivilgesetzbuch, z 10. 12. 1907, dále jen „ZGB“.

2 Nová dědickopravní úprava byla ve švýcarském parlamentu přijata ke konci roku 2020, kdy se završil desetiletý legislativní proces započatý již roku 2010.

3 Pro účely tohoto článku budu pro bližší pochopení a snazší představivost pracovat primárně s pojmy užívanými českým dědickým právem.

4 Zákonná dědická posloupnost se uplatní v případech, kdy zůstavitel nezanechal žádné pořízení pro případ smrti (zejména závět) či pořízení z jakéhokoli důvodu pozůstalost pokrývá jen částečně, a nebylo tak pořízeno o celém jejím rozsahu. V případě, že tedy zůstavitel nezanechal žádné pořízení pro případ smrti, přichází na řadu na základě zákonné dědické posloupnosti zákonní dědici.

5 Srov. čl. 457 ZGB.

6 Srov. čl. 458 ZGB.

7 Srov. čl. 459 ZGB.

8 Registrovaný partner má v rámci švýcarského dědického práva stejné postavení jako manžel.

9 Srov. čl. 462 ZGB.

10 Ve švýcarském dědickém právu přitom nepominutelnému dědici náleží nikoliv pouze právo na vyplacení peněžité částky odpovídající povinnému dílu jako je tomu v rámci české, ale i třeba i rakouské a německé dědickopravní úpravy, ale postavení dědice jako takového, neboť jeho právo na povinný díl představuje nárok na část samotné pozůstalosti.

jeho zákonného dědického podílu.¹¹ Stejná výše povinného dílu připadala i rodičům zůstavitele. Potomci zůstavitele pak museli obdržet tři čtvrtiny jejich dědického podílu.¹² Zbytek pozůstalosti pak představoval volně disponibilní část, ohledně níž mohl zůstavitel svobodně pořídit.

2.3 NOVELOU PŘINÁŠENÉ ZMĚNY

Novela se úpravy práva nepominutelných dědiců dotýká poměrně zásadně.

První podstatnou změnou je snížení výše povinného dílu ve vztahu k **potomkům zůstavitele**. Novela zakotvila, že výše povinného dílu dětí a jejich potomků nyní představuje polovinu jejich dědického podílu. Je tak totožná s nárokem na část pozůstalosti připadající pozůstalému manželovi, jejíž výše zůstala beze změny.¹³

Ještě zásadnější je však změna postavení **rodičů zůstavitele**. Dle novely jim totiž zůstavitel nemusí obligatorně zanechat z pozůstalosti nic. Ve vztahu k nim totiž byl povinný díl zcela zrušen.

Postavení **manžela** nebo registrovaného partnera v roli nepominutelného dědice se novela rovněž dotýká. Zakotvuje totiž pravidlo, že probíhá-li v době úmrtí zůstavitele řízení o rozvod manželství či registrovaného partnerství, ztrácí manžel svůj nárok na podíl na pozůstalosti, pokud bylo rozvodové řízení zahájeno nebo se v něm pokračuje na společnou žádost obou manželů nebo pokud žili manželé po dobu dvou let odděleně. Nárok na podíl na pozůstalosti přitom manžel nebo registrovaný partner ztrácí nabytím právní moci rozhodnutí o rozvodu nebo zrušení partnerství.¹⁴

Změna se dotkla rovněž specifického prvku švýcarského práva, kterým je institut užívacího práva pozůstalého manžela k majetku ve vlastnictví zůstavitele, jenž by měl dle zákonné dědické posloupnosti připadnout společným dětem obou manželů.¹⁵ Toto užívací právo náleží pozůstalému manželovi tehdy, pokud se tak zůstavitel vysloví ve svém testametu. Společným dětem manželů tehdy náleží holé vlastnictví. V tomto kontextu je významné, že od 1. 1. 2023 má manžel zůstavitele za určitých okolností možnost užívat celou pozůstalost. Dle dědické posloupnosti totiž může manželovi připadnout polovina majetku zůstavitele, přičemž ke druhé polovině majetku bude moci disponovat užívacím právem, pokud tak zůstavitel určí ve svém pořízení pro případ smrti.¹⁶

Těmito změnami z pera švýcarského zákonodárce tedy došlo k rozšíření volně disponibilní části pozůstalosti, ohledně níž je zůstaviteli ponecháno na vůli, zda a komu ji zůstává, a tím k posílení testamentární volnosti zůstavitele. Snížení výše povinných dílů potomků a zrušení povinného dílu rodičů totiž umožňuje, aby mohl zůstavitel vždy volně pořídit o nejméně polovině pozůstalosti. Tuto polovinu bude moci zůstavitel pozůstalému manželovi, všem nebo některým potomkům, jinému příbuznému, či jakékoli osobě nacházející se mimo pří-

buzenské vztahy se zůstavitelem. Ve své podstatě tak novela zvětšením části plně podléhající zůstavitelovým dispozicím významnou měrou posiluje pořizovací volnost, resp. autonomii vůli zůstavitele, a to na úkor povinnosti zanechat část majetku jeho nejbližším příbuzným, jež je zabezpečována právě prostřednictvím zákonného nároku na část dědictví.

Význam těchto nově zavedených změn tkví mj. v tom, že nově stanovená nižší výše povinných dílů usnadňuje možnost přechodu obchodního závodu či podnikání provozovaného zůstavitelem na jím určenou vhodnou osobu, neboť zůstavitel nově nemusí nepominutelným dědicům zanechávat většinu pozůstalosti.¹⁷ Tím se má zabránit nechtěnému štěpení daného majetku, které by v budoucnu ohrozilo chod či fungování obchodního závodu zůstavitele.

3. SROVNÁNÍ ŠVÝCARSKÉ ÚPRAVY PO NOVELE S ČESKÝM DĚDICKÝM PRÁVEM

Jak již bylo úvodem řečeno, nová švýcarská úprava vybízí ke srovnání s platnou českou dědickoprávní úpravou v rámci občanského zákoníku.^{18, 19} Dle tuzemské právní úpravy platí, že nepominutelnými dědici jsou děti zůstavitele, a nedědí-li, jsou jimi jejich potomci. Pokud je nepominutelný dědic nezletilý, musí se mu dostat alespoň tolik, kolik činí tři čtvrtiny jeho zákonného dědického podílu. Je-li nepominutelný dědic zletilý, musí se mu dostat alespoň tolik, kolik činí čtvrtina jeho zákonného dědického podílu.²⁰

Mgr. Jakub Slavík

■ doktorand katedry občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity

11 Dědickým podílem je část pozůstalosti, kterou by dědic obdržel, pokud by dědil dle zákonné dědické posloupnosti.

12 Srov. čl. 471 ZGB ve znění do 31. 12. 2022.

13 Srov. čl. 471 ZGB ve znění od 1. 1. 2023.

14 Srov. čl. 472 ZGB.

15 Srov. čl. 473 ZGB.

16 Užívací právo k majetku, na něž by pozůstalý manžel jinak neměl nárok, pak přestává existovat tehdy, pokud tento pozůstalý manžel uzavře nové manželství či registrované partnerství.

17 S revizí dědického práva souvisí rovněž nadcházející změny v rámci obchodního práva, jež mají zabezpečit přechod podnikání a kontroly nad rodinnými podniky a tím i stabilitu podnikání v případě zůstavitelovy smrti. Tato opatření se týkají zejména oceňování podniků spočívající v zohlednění jejich tržní hodnoty, již vykazují za zůstavitelova života, nikoli při vypořádávání dědictví, dále práva přidělit podnik jako celek na základě rozhodnutí soudu pouze jednomu dědici či možnosti odložit až o pět let vyplacení náhrady spoludědicům. Srov. Croce, L. *Switzerland is revising its inheritance law: what will change?* [online] [cit. 16. 5. 2023].

18 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „OZ“.

19 Dle některých názorů odborné veřejnosti (srov. např. HORÁK, Ondřej. *Zamyšlení nad autonomií vůle a povinným dilem v novém občanském zákoníku*. Spolek českých právníků Všeherd [online] [cit. 10. 5. 2023]) je nadto české dědické právo v této věci inspirováno právem švýcarským, či má k němu z německy mluvících právních řádů nejbližší.

20 Srov. § 1643 OZ.

Prvním rozdílem obou dědickoprávních úprav je to, že české dědické právo nepojímá mezi osoby s právem na povinný díl manžela zůstavitele. Dlužno poznamenat, že pozůstalý manžel je tuzemským právem chráněn prostřednictvím institutu společného jmění manželů, kdy mu při úmrtí manžela (zůstavitele) zásadně náleží ideální polovina majetku nacházející se ve společném jmění.²¹ Ve výsledku tak je pozůstalému manželovi na základě tohoto institutu poskytována ochrana, jež je do velké míry adekvátní ochraně zaručované prostřednictvím povinného dílu.

Na rozdíl od ZGB dále OZ odlišuje zletilé a nezletilé nepominutelné dědice.²² V případě nezletilých nepominutelných dědiců, jimž jsou garantovány tři čtvrtiny jejich dědického podílu, tak česká právní úprava poskytuje o čtvrtinu více než úprava švýcarská. V případě zletilých dědiců je tomu právě naopak, když české dědické právo zajišťuje (pouhou) čtvrtinu dědického podílu oproti polovině zaručené v ZGB. Z tohoto nám vyplývá, že švýcarská úprava je k plnoletým potomkům zůstavitele štedřejší.²³

Nelze však odhlédnout od dalšího podstatného, avšak na první pohled nepřiliš seznatelného aspektu, jež význam ochrany nepominutelného dědice v českém dědickém právu podstatně snižuje. Řeč je o úpravě **kolace**, resp. započtení na povinný díl.

21 Srov. § 764 a 742 OZ.

22 Toto rozlišování bylo do našeho právního řádu socialistickými občanskoprávními kodifikacemi zavedeno pod vlivem práva sovětského a bylo přebráno i do současné úpravy. Srov. např. Procházka, J. *Občanský zákoník Ruské sovětské federativní republiky*. Praha: Svoboda, 1946, s. 105.

23 Švýcarská úprava tak více odpovídá spravedlivým nárokům zletilých potomků, jejichž reálné náklady na život a potřeby jsou většinou vyšší než u potomků nezletilých.

24 Důvodová zpráva k § 1658 a 1659 OZ. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 20. 3. 2023].

25 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2860/2013.

26 Zůstaviteli je ponechána volnost určit, že se má jím poskytnuté plnění započíst i za dobu delší, přičemž k obvyklým darováním se nepřihlíží. Dary *inter vivos* učiněné dříve mají být započteny tehdy, přikáže-li to zůstavitel. Toto ustanovení dle mého názoru představuje spíše alibistický stanovení dovětek, neboť započtení za delší dobu ponechává zcela v gesci zůstavitele, který jej musí výslovně přikázat.

27 Srov. § 1660 odst. 2 větu první OZ.

28 Je tak možno říci, že se jedná o jakési „investice“ do života potomka.

29 K tomu srov. § 1660 OZ.

30 Dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 21 Cdo 4159/2007, to, zda obdarovaný závětní dědic byl či nebyl oproti neopominutelnému dědici neodůvodněně zvýhodněn, závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. Je třeba však přihlídnout zejména k důvodům, které zůstavitele vedly k darování, k jeho důsledkům pro obdarovaného, k dalším okolnostem, jež darování „podmiňovaly“ či provázely, a k míře zvýhodnění.

31 Podle Nejvyššího soudu však neodůvodněně zvýhodnění nepředstavuje např. darování podílu na nemovitosti jakožto vyjádření vděku za osobní a finanční pomoc při stavbě tohoto domu. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1517/2015.

32 Srov. § 1663, rovněž Šešina, M., Wawerka, K. in Švestka, J. a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek IV, Dědické právo*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 406.

Z důvodové zprávy k OZ se podává, že kolace zajišťuje spravedlivé rozdělení majetku zůstavitele, který přechází v rámci pozůstalostního řízení na dědice.²⁴ Obdobně vyznívá judikatura Nejvyššího soudu, jež uvádí, že účelem institutu započtení je dosažení alespoň přibližného či částečného srovnání (vypořádání) hodnoty majetku nabytého jednotlivými dědici jak dědictvím, tak bezplatně za života zůstavitele.²⁵ Započtení na povinný díl je tak možné označit jako nejvýznamnější prostředek ochrany nepominutelných dědiců před zkrácením jejich povinného dílu.

Zdůrazňovaný účel spravedlivého vyrovnání mezi dědici však v rámci českého právního řádu navzdory obecným proklamacím záruk zcela naplněn není.

Dle § 1660 OZ se „na povinný díl započte vše, co nepominutelný dědic z pozůstalosti skutečně nabyl odkazem nebo jiným zůstavitelovým opatřením“. Dále se započtou i plnění, která nepominutelný dědic bezplatně obdržel v posledních třech letech zůstavitelova života.²⁶ Toto ustanovení reaguje na případy, kdy již jeden nepominutelný dědic nabyt darováním za života zůstavitele určitou majetkovou hodnotu a nyní se domáhá rovněž svého povinného dílu. Dary učiněné ve prospěch jiných nepominutelných dědiců dříve pak lze započítat tehdy, pokud tak zůstavitel určí,²⁷ nebo jedná-li se o dary *na úlevu v nákladech spojených se založením samostatné domácnosti, se založením manželského či obdobného soužití nebo s nástupem povolání či se započtením podnikání*, či použité *na úhradu dluhů zletilého potomka*, nestanoví-li zůstavitel jinak.²⁸

Právní úprava *de lege lata* nám umožňuje identifikovat zásadní zásah a do značné míry popření zákonem zaručené ochrany nepominutelného dědice. V případě osob stojících mimo okruh nepominutelných dědiců totiž zákon nestanovuje nic. Dle platné právní úpravy tak v případě jejich obdarování nedochází k započítávání vůbec.²⁹ Pokud tak zůstavitel kdykoli pořídí ve prospěch jiných dědiců či osob třetích, nebo déle než tři roky před svou smrtí ve prospěch jiných nepominutelných dědiců, ke kolaci nedojde a na povinný díl bude moci připadnout pouze to, co v pozůstalosti zbylo, přičemž je možné, že nepominutelní dědicové nenabudou z pozůstalosti žádnou majetkovou hodnotu.

V tomto kontextu by mohl poskytovat východisko § 1664 OZ, upravující institut tzv. soudcovské kolace. Toto ustanovení dává soudu možnost provést (mimo obvyklá darování) započtení na dědický podíl, a to i když to zůstavitel nepřikázal, byl-li by jinak nepominutelný dědic neodůvodněně znevýhodněn.³⁰ ³¹ Dotyčné ustanovení reflektuje situaci, kdy po boku potomka zůstavitele v postavení nepominutelného dědice dědí určitá osoba, jež není zůstavitelovým potomkem (a není tak nepominutelným dědicem). Soudcovská kolace zde prolomuje jinak obecné pravidlo započtení na dědický podíl založené na tom, že k započtení v daném případě dojde pouze tehdy, pokud tak nařídí ve formě předsaně pro pořízení závěti zůstavitel.³²

Vyvstává zde zároveň otázka, jak toto ustanovení vykládat v souvislosti s § 1660 OZ stanovujícím tříletý časový test,

resp. možnost započítat pouze dary učiněné za zůstavitelova života nejdříve tři roky před jeho smrtí. První v úvahu přicházející možností by bylo, že tříletý limit zde není a při nedůvodném znevýhodnění nepominutelného dědice lze započítat i dispozice učiněné dříve než tři roky před zůstavitelovou smrtí. Druhou eventualitou pak to, že se pravidlo o tříletém limitu na základě analogie uplatní i v případě soudcovské kolace, ač není v předmětném ustanovení explicitně zmíněno. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu se přiklonila ke druhé variantě, když autoritativně stanovila, že dary učiněné za zůstavitelova života se rovněž započítávají pouze v době tří let od smrti zůstavitele.³³ Započtení darů ve prospěch jiných dědiců (mimo zmíněného výslovného příkazu zůstavitele) tak bylo judikaturní cestou rovněž omezeno hranicí tří let před zůstavitelovým skolem.

Dlužno dodat, že dle aktuální úpravy se v rámci norem dědického práva nenachází institut, jenž by obdarovaným osobám ukládal v případě zkrácení povinného dílu do pozůstalosti navrátit majetkové hodnoty, jež by tento povinný díl pokrývaly.^{34, 35}

Přestože je koncepce **započítávání v ZGB** do značné míry kolaci v českém OZ podobná, je situace ve švýcarském právu jednodušší a vůči nepominutelným dědicům spravedlivější. Z platné právní úpravy se totiž podává, že pokud dědic se zákonným nárokem na povinný díl tento svůj chráněný podíl neobdrží, může žádat zkrácení zůstavitelových závětních pořízení a darování učiněných za života zůstavitele do pěti let před zůstavitelovou smrtí, s výjimkou darů obvyklých.³⁶ Na povinný díl se tak započte v zásadě vše, čím zůstavitel obdaroval jinou osobu pět let před svou smrtí.^{37, 38}

Z pravidla započtení na povinný díl dle norem švýcarského dědického práva je tak možné zjistit dvě zásadní odlišnosti oproti úpravě české, jež více zabezpečují postavení nepominutelných dědiců.

Tou zjevnější je to, že se na povinný díl započítávají plnění (mimo obvyklá darování) učiněná v posledních pěti letech před zůstavitelovou smrtí. Časový úsek, během něž podléhají bezplatné majetkové dispozice zápočtu, je tak delší, když česká úprava omezuje zápočet na poslední tři roky před zůstavitelovou smrtí. V rámci švýcarské úpravy započtení přitom nalézáme i pravidla zaručující to, aby se ochrana povinného dílu neobcházela.³⁹

Druhou, zásadnější odlišností je skutečnost, že zápočet na dary učiněné v posledních letech se uplatňuje i ve vztahu k jiným osobám než těm dědicům, jež jsou v pozici dědiců nepominutelných. Pokud je tak např. v posledních pěti letech před zůstavitelovou smrtí obdarován bratr zůstavitele, může v případě zkrácení svého povinného dílu žádat nepominutelný dědic započtení předmětného daru na dědický podíl tohoto bratra. Takovéto ustanovení s výjimkou v podobě zmíněné možnosti soudcovské kolace v české úpravě absentuje. V českém dědickém právu bychom rovněž marně hledali ochranu před jakýmkoli darováním ve prospěch osob, jež nejsou zůstavitelovými dědici. Lze tak konstatovat,

že švýcarská úprava i po aktuální novele nezanedbatelně rozšiřující testovací svobodu zůstavitele zaručuje mnohem komplexnější ochranu nepominutelných dědiců před zkrácením jejich povinného dílu, než činí úprava česká.

4. ZÁVĚR

Z provedené komparace obou úprav sice vyplývá, že základní koncepce dědického práva je v obou civilněprávních kodexech do značné míry podobná. Na druhou stranu však lze vysledovat nemalé množství odlišností, jež svědčí o větší propracovanosti a vyspělosti úpravy švýcarské, jež na rozdíl od úpravy české naplňuje obecná hodnotová východiska ochrany osob, jimž je zaručeno právo na povinný díl.

Novela švýcarského dědického práva snížením výše nároku některých osob na část pozůstalosti poskytuje zůstaviteli možnost ve větší míře svobodně naložit *mortis causa* se svým majetkem. I přes toto rozšíření pořizovací volnosti však lze konstatovat, že švýcarské dědické právo stále zajišťuje dostatečnou ochranu osobám s právem na povinný díl. Ohledně české dědickoprávní úpravy však bohužel tentýž závěr učinit nemůžeme.

V případě české úpravy nám totiž provedená komparace odhaluje ještě silnější než zákonodárcem zamýšlené vychýlení rovnováhy v rámci dědického práva na stranu autonomie vůle či až libovůle zůstavitele, jež však není podložena koncepčními východisky ani odůvodněna racionální argumentací, nýbrž je dána v zásadě pouze „děravostí“ institutů, jež vede k vyprázdnění jejich účelu, směřujícího k zajištění alespoň částečné symetrie mezi zásadou pořizovací svobody a zásadou rodinné solidarity. Domnívám se tedy, že by nově švýcarské dědické právo mohlo pro českého zákonodávce v tomto ohledu sloužit jako inspirační zdroj pro případné budoucí (a žádoucí) novelizace. ■

33 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 24 Cdo 222/2019.

34 Započtení na povinný díl či dědický podíl totiž dle § 1658 OZ nezakládá povinnost již za života zůstavitele nabytý majetek do pozůstalosti vydat.

35 Ačkoli takovýto institut v podobě odvolání daru pro zkrácení povinného dílu obsahovala ještě osnova OZ z roku 2005 a zmínku o jeho existenci nalézáme rovněž v důvodové zprávě k OZ. Tento deficit současné právní úpravy vystupuje do popředí obzvláště v kontextu existence darování pro případ smrti, prostřednictvím něž je rovněž možné majetkové hodnoty jinak náležející do pozůstalosti odčerpát.

36 Srov. čl. 522 a násl. ZGB.

37 Srov. čl. 527 ZGB.

38 Novela švýcarského dědického práva přitom výslovně zakotvuje pořadí krácení, tedy který majetek má být ve prospěch nároku nepominutelného dědice krácen nejdříve. Čl. 532 ZGB stanovuje, že se nejprve snižuje podíl zákonného dědice na majetku, který na něj přechází při dědění ze zákona, a to na úroveň jeho dědického podílu. Dále se snižují závětní dispozice a nakonec i darování, přičemž se nejprve zkracují dary poskytnuté na základě manželské smlouvy nebo dohody o majetkovém vyrovnání, poté volně odvolatelné dary a nakonec ostatní dary, a to od darů nejpozdějších po darování učiněná nejdříve.

39 Čl. 527 ZGB totiž zakotvuje pravidlo, že se započítávají rovněž ty majetkové hodnoty, jež byly zůstavitelem zcizeny se zjevným úmyslem obejít limitaci volně disponibilní části pozůstalosti zaručující ochranu osobám s právem na povinný díl.

Historie přechodu dluhů zůstavitele na dědice – 2. část

PRÁVO NIC JINÉHO NENÍ, NEŽLI UMĚNÍ A ROZEZNÁNÍ DOBRÉHO OD ZLÉHO, SPRAVEDLIVÉHO OD NESPRAVEDLIVÉHO, PRAVÉHO OD KŘIVÉHO, MÍRNÉHO OD NEMÍRNÉHO: KTERÉŽ JEDNOHO KAŽDÉHO K TOMU VEDE A UČÍ, ČEHO SE MÁ PŘIDRŽETI A ČEHO SE ZASE VYSTŘÍHATI.

PAVEL KRISTIÁN Z KOLDÍNA¹

Mgr. Ing. Lenka Holíková

Předmoderní feudální právo (platné zejména ve středověku a raném novověku) na našem území se vyznačovalo partikularismem, a to jak personálním, tak teritoriálním. Jeho základním systémem bylo dělení na právo zemské² (šlechtické, též obecné) a práva zvláštní, která byla právu zemskému podřízena. Pouze právo zemské upravovalo základní ústavněprávní vztahy mezi šlechtou a panovníkem, mezi státem a králem, existenci zemských úřadů atd. Mezi nejdůležitější práva zvláštní pak patřilo právo městské a církevní, dále též horní, viniční, vesnické apod.³

Zemské právo bylo zprvu jednotné. Až postupem času se jednak transformovalo pod vlivem společenských a hospodářských inovací, jednak se diverzifikovalo do zvláštních okruhů (zejména českého a moravského). Zemské právo

bylo archaické a původní oproti zvláštním právům, která byla vesměs cizího původu, anebo silně ovlivněna jinými právními řády.⁴

Ve 13. stol. kolonisté z území dnešního Německa postupně přinášeli na naše území své domácí právo.⁵ Tzv. staré

1 Práva městská Království českého, A. II. odst. I.

2 Země byla chápána nikoli v geografickém smyslu, nýbrž jako obyvatelský kolektiv, nesoucí spoluodpovědnost za právní řád. *Rechtsgebiet ist eben nicht ein Land, sondern ein Stamm.* Viz Horák, O., Razim, J. *Dějiny kodifikace soukromého práva v českých zemích.* Praha: Leges, 2020, s. 23.

3 Malý, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do r. 1945.* 4. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 92.

4 Horák, Razim, op. cit. sub 2, s. 23–24.

5 Toto tzv. německé právo bylo nicméně ovlivněno holandskými a vlámskými osadníky a též Franky. Více viz Zemlička, J. *Němci, německé právo a transformační změny 13. století (Několik úvah a jeden závěr).* Dostupné dne 15. 3. 2023 [online] zde: https://digilib.phil.muni.cz/index.php/_flysystem/fedora/pdf/140506.pdf.

německé právo bylo vhodnější pro hospodářský rozvoj a bylo recipováno do práva městského.⁶ Ačkoli lze hovořit o autonomním právu každého města,⁷ je možné obecně říci, že u nás byly dva městské okruhy: severoněmecký (též magdeburský⁸ či sasko-magdeburský), zahrnující převážně severní část Čech a Moravy, Slezsko a Lužici, a jihoněmecký (švábský, nepřesně nazývaný norimberský), který zahrnoval střední a jižní Čechy a jižní Moravu.⁹ Nejprve tedy odvolání a žádosti o ponaučení byly směřovány k zahraničním soudům, následně se ustálila praxe, kdy pro sasko-magdeburský okruh byly odvolací soudy Litoměřice¹⁰ v Čechách a Olomouc¹¹ na Moravě, pro okruh jihoněmecký poté v Čechách soud Starého Města pražského a na Moravě brněnský.

Vedle těchto právních vlivů se uplatňovalo zpočátku také v některých městech lužických a slezských (např. Zhořelec, Budyšín, Hlubčice, Středa) i právo flanderské, později vytlačené právem magdeburským.¹²

Samozřejmě nebylo recipováno pouze německé právo. Domácí právo bylo postupně doplňováno recepcí práva římského,¹³ jehož znalost k nám pronikala od 13. stol. prostřednictvím glosátorů,¹⁴ ve 14. stol. prostřednictvím postglosátorů a v 16. stol. tvorbou komentátorů.¹⁵

PRAMENY FEUDÁLNÍHO PRÁVA

Základní formy feudálního práva, ve kterých se postupně vyvíjelo, byly tyto: právní obyčej, nařízení panovníka (statuta, dekreta, výsady apod.), soudní nálezy, právní knihy, sněmovní usnesení, zemské desky a kodifikace.¹⁶

Právní obyčej je nejstarší formou feudálního práva. Navazuje na obyčej předstátní společnosti a mnohé z nich, pozměněné a přizpůsobené potřebám společnosti, přebírá. Oproti obyčejům předstátním se však právní obyčej liší tím, že jeho dodržování je již zajišťováno donucovací mocí státu, a též tím, že nevyjadřuje již zájmy celé společnosti (rodu, kmene), ale toliko vládnoucích vrstev. Obyčejové právo je nepsané, teprve později (u nás ve 13. až 14. stol.) dochází k jeho písemnému zachycení ve formě soukromých sbírek, tzv. právních knih. Právní knihy jsou prvním písemným zachycením právních obyčejů. Přestože neměly platnost zákona, byly užívány na soudech, které se na ně odvolávaly ve svých nálezech.¹⁷

Pramenem městského práva byla především zakládací listina, městské privilegium, které město dostalo od svého zakladatele (těmto privilegiím předcházely výsady, které dávaly osadám právo konat trhy apod.). Obsahem výsad je v podstatě právo na vlastní výkon správy a soudnictví. Současně dostávají měšťané též sdělení, kam se mají obracet o právní naučení, resp. které z měst je pro ně vrchním právem. Kromě toho se městské právo vytvářelo i v praxi městských soudů.¹⁸ Z této praxe následně též vznikaly městské právní knihy.

Nejstarší českou právní knihou je tzv. Rožmberská kniha, která je zároveň nejstarší prozaickou památkou české řeči

6 Josef Emler toto poeticky nazývá: *Města česká jsou plod z půdy cizí do vlasti naší přesazený*. Viz Emler, J. Právo měst českých, zvláště pak Starého Města pražského. *Právník*, 1870, s. 41.

7 S výjimkami – např. u pražské aglomerace existovalo pět měst různého postavení řídicích se různými právy. Viz Knoll, V. Intestátní dědická posloupnost v českém středověkém právu zemském a městském. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2012, č. 3, s. 235.

8 Je tak nazýván podle vrchní stolice práva saského, která sídlila v Magdeburku. Magdeburk byl kolem r. 800 významným obchodním centrem a mezi léty 937–968 se vyvinul v sídliště městského charakteru, v němž se tamní obchodníci řídili svým obchodnickým právem, poprvé písemně zdokumentovaným r. 994. Právě toto právo napomohlo rozvoji města a později v průběhu 11. a 12. stol. se magdeburské právo utvářelo jako samostatné městské právo. Následně docházelo k jeho rozšiřování formou propůjčování dalším místům a bylo propůjčováno též obchodníkům a kupcům dálkového obchodu. Více viz Spáčil, V., Spáčilová, L. *Míšeňská právní kniha. Historický kontext, jazykový rozbor, edice*. 1. vydání. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2010, s. 60–70.

9 Malý, op. cit. sub 3, s. 108; mapa rozdělení oblastí severoněmeckého a jihoněmeckého práva viz Semotanová, E. a kol. *Česko. Ottův historický atlas*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2007, s. 90.

10 Okruh sasko-magdeburského práva v Čechách se etabloval v průběhu 13. a 14. stol. s Litoměřicemi jako nejvyšší odvolací instancí, přičemž vznik městské stolice a potvrzení užívání sasko-magdeburského práva se obvykle datuje do doby vlády Václava I. (1231–1253) s tím, že též v r. 1325 bylo Litoměřickým potvrzeno užívání práv a obyčejů dle tohoto práva od Jana Lucemburského. Vrcholem vývoje tohoto právního okruhu bylo 15. stol., kdy se ke kmetskému soudu do Litoměřic odvolávalo nebo naučení bralo několik desítek měst, městeček a vesnic (mezi nimi zejména Louny, Ústí nad Labem, Česká Lípa, Most, Kadaň, Trutnov, Teplice, Duchcov, Děčín, Roudnice, Mladá Boleslav, Malá Strana, Nymburk, Mělník, Rakovník a Hradec Králové). Viz Slavičková, P. *Recepce práv městských království českého ve městech sasko-magdeburského práva v Čechách a na Moravě*. In: Malý, K., Souša, J. *Městské právo ve střední Evropě. Sborník příspěvků z mezinárodní právnické konference „Práva městská Království českého“ z 16. – 21. září 2011*. Praha: Univerzita Karlova, 2013, s. 83.

11 U města Olomouc není známa přesně doba udělení městských práv (přibližně mezi lety 1239–1248), v roce 1352 obdrželo psané magdeburské právo z Vratislavi (která byla po nějakou dobu též odvolací instancí pro Olomouc). Olomouc byl následně nejvyšší odvolací instancí na Moravě pro široký okruh obcí (mezi nimi Litovel, Uničov, Šumperk, Moravská Třebová, Hranice, Přerov, Tovačov, Nový Jičín, Prostějov, Šternberk, Zábřeh, Náměšť a další). Viz Slavičková, op. cit. sub 10, s. 83.

12 Malý, op. cit. sub 3, s. 108.

13 České právo má velmi starou tradici. Na jeho rozvoji se podílely zemské desky pocházející z 13. stol. Již na samém počátku 14. stol. u nás došlo k recepci římského práva v Královském horním právu (*Ius regale montanorum*), jehož význam zdaleka přesáhl české země. Tato tradice pokračovala dílem Všehrdovým, Koldínovým a Brikcího. Viz Knapp, V. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 118.

14 Škola římského práva vzniklá v Bologni na přelomu 11. a 12. stol. je nazývána podle způsobu umístování poznámek do studovaného textu – a to glos na konci řádku (marginální) nebo mezi řádky (interlineární). Více viz např. Urfus, V. *Historické základy novodobého práva soukromého*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 11 a násl.

15 Schelleová, I. *Občanský zákoník a předpisy související*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995, s. 9.

16 Malý, op. cit. sub 3, s. 92.

17 Tamtéž, s. 93–97.

18 Tamtéž, s. 108.

a jeden z nejstarších památníků slovanského právního života. Některé její části vznikly koncem 13. stol., zbytek pak pochází ze stol. 14. Obsahuje především zemské právo.¹⁹

- 19 Veselý, J. Ke skladbě knihy Rožmberské. In: Vaněček, V. *Miscellanea Historico-iuridica. Sborník prací o dějinách práva napsaný k oslavě šedesátin JUDr. Jana Kaprasa*. Praha: Nákladem vydavatelovým, 1940, s. 309.
- 20 Adamová, K., Soukup, L. *Prameny k dějinám práva českých zemí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2004, s. 46 a 56.
- 21 Podstatou lenních vztahů byla představa o dělení vlastnictví, tj. o tom, že vlastnické právo se dělí na vrchní (vlastnictví k podstatě, *dominium directum*) a užitkové (vlastnictví k užítku, *dominium utile*). Vrchní vlastník, označovaný též senior, propůjčoval k užívání objekt lenního vztahu, např. půdu, úřad, hodnost nebo právo, vlastníku užitkovému, označovanému jako vazal. Ten léno se souhlasem seniora užíval, byl mu však zavázán řadou povinností, souhrnně označovaných jako „věrnost“ (vojenská služba, finanční dávky apod.). Postupem času se léna stala dědičná (v českých zemích se tak stalo Statuty Konrádovými z konce 12. stol.). Viz Malý, op. cit. sub 3, s. 45; a Adamová, K. *Dějiny soukromého práva ve střední Evropě. Stručný nástin*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 74.
- 22 Malý, op. cit. sub 3, s. 98.
- 23 Název poeticky vychází z představy, že ve sbírce mají obyvatelé Saska vidět své právo, má být v ní reflektováno jako v zrcadle obličej ženy. Kniha je uvedena básní „Spiegel der Sachsen“ soll dies Buch sein genant, denn Sachsenrecht ist hier bekannt; wie in einem Spiegel die Frauen ihr Antlitz beschauen. V němčině se později ustálilo slovo Spiegel jako synonymum slova Sammlung (sbírka). Saské zrcadlo ovlivnilo též lidovou slovesnost. V čl. II 59 § 4 Saského zrcadla bylo stanoveno: *Kdo dřív k mlýnu přijde, ten má též dřív mlít*. Jedná se o původ rčení: „Kdo dřív přijde, ten dřív mele.“ Viz Spáčil, Spáčilová, op. cit. sub 8, s. 38–39.
- 24 Autor neznámý. *Sachsenspiegel. Bayerische Akademie der Wissenschaften*. Dostupné dne 15. 3. 2023 [online] zde: <http://www.geschichtsquellen.de/werk/2242>.
- 25 Článek II.63 § 1 Saského zrcadla zakazoval ženám vystupovat před soudem jako řečník či advokát a nesměly též podávat žalobu bez poručníka či právního zástupce – viz Spáčil, Spáčilová, op. cit. sub 8, s. 23.
- 26 Autor neznámý. *Schwabenspiegel. Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa*. Dostupné dne 15. 3. 2023 [online] zde: <https://ome-lexikon.uni-oldenburg.de/begriffe/schwabenspiegel>.
- 27 Spáčil, Spáčilová, op. cit. sub 8, s. 101–102.
- 28 Viz Kocánová, B., Tomas, J. *Libri civitas III. Městská kniha Litoměřic (1341) – 1562*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2006.
- 29 Více viz Práva saská, popis dostupný dne 15. 3. 2023 [online] zde: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=2042>.
- 30 Spáčil, Spáčilová, op. cit. sub 8, s. 113–121.
- 31 Celým názvem *Sententiae diversis locis in Brunna jura requirentibus in scriptis traditae*. Slibný rozvoj historického zájmu o brněnské městské právo ve druhé polovině 19. stol. se záhy dostával stále výrazněji pod vliv narůstajícího nacionalismu, kdy německý tendenční, zcela jednostranný výklad prezentoval toto právo jako ryze německý produkt. V nacistickém období byl rukopis této knihy předán ve slavnostním politickém aktu jako součást německého kulturního dědictví Hitlerovi do jeho osobního vlastnictví. Více viz Flodr, M. *Brněnské městské právo. Zakladatelské období (- 1359)*. Brno: Matice moravská, 2001, s. 7.
- 32 Šefové byl název kmetů (též přísedících) u soudu.
- 33 Malý, op. cit. sub 3, s. 97–98.
- 34 Dřímál, J. Brněnské městské knihy, právo a listiny za písaře Jana z Gelnhausen. In: *Sborník archivních prací*. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra, 1958, č. 2, s. 109–129.

Probíhaly též snahy o kodifikaci zemského práva, z nichž nejvýznamnější je návrh zákoníku Karla IV. Codex Carolinus, od 17. stol. nazýván též *Maiestas Carolina*. Ten přinášel řadu nových myšlenek (zejména upevnění moci panovníka na úkor šlechty), které byly v rozporu se soudobou realitou v zemi. Následně byl odmítnut generálním sněmem zemí Koruny české v roce 1355. Karel IV. poté zákoník odvolal s tím, že jeho originál údajně shořel (ten byl nicméně uložen na hradě Karlštejn). Na základě Codex Carolinus v poslední čtvrtině 14. stol. vzniklo v latině soukromé zpracování šlechtického práva *Ordo iudicii terrae*, ve staročeském překladu nazvané *Řád práva zemského*.²⁰

Ve Slezsku a Lužici bylo ve 14. stol. užíváno právních knih německých – Saského a Švábského zrcadla, které se týkaly zemského a lenního²¹ práva.²² Autorem Saského zrcadla²³ (*Sachsenspiegel*, dolnoněmecky *Spiegel der Sassen*), nejstarší a nejvýznamnější právní knihy na území dnešního Německa, byl Eike von Repgow a rukopis byl sepsán v období 1220 až 1233 původně v latině. Tato kniha byla předobrazem další řady právních knih (zejména Zrcadla německých lidí, Švábského zrcadla a též Míšeňské knihy hojně používané v oblasti sasko-magdeburského práva u nás).²⁴ Zásady psané v Saském zrcadle významně ovlivnily městská práva magdeburské oblasti. Saské zrcadlo až na jedinou výjimku²⁵ nerecipovalo nic z římského nebo kanonického práva. Oproti tomu Švábské zrcadlo již recipovalo římské i kanonické právo.²⁶

V oblasti magdeburského práva, a to v Litoměřicích, byl základním a nejdůležitějším pramenem magdeburského práva text práv zaslaných roku 1282 z Magdeburku, mladší záznamy svědčí o znalosti Saského zrcadla i saské právní knihy (později nazývané *Saský vikpild*), zřejmě před rokem 1421 byla známa i Míšeňská právní kniha.²⁷ V Litoměřicích též vznikla litoměřická právní kniha *Liber civitatis Litomericensis*²⁸ a rukopis *Práva saská*.²⁹ Zdrojem litoměřického práva je též tzv. litoměřický Extrakt. Městem Olomouc bylo používáno magdeburské právo, dále bylo aplikováno Saské zrcadlo a Míšeňská právní kniha z roku 1403.³⁰

V oblasti jihoněmeckého práva nabyla mimořádného významu právní kniha vzniklá v Brně ve 14. stol., psaná v latině, tzv. *Knihy písaře Jana*³¹ neboli *Knihy šéfů* (*Schöffnenbuch*³²). Je zde zachycena praxe brněnského městského soudu a právo tam užívané. Následně ovlivnila vývoj práva nejen na Moravě, ale i v Čechách.³³ Byla též jedním ze zdrojů budoucí kodifikace městského práva. V Jihlavě byla používána právní kniha písaře Jana z Gelnhausenu (nazývána též *Gelnhausenův kodex*). Ta vycházela z *Knihy písaře Jana, jihlavský a brněnský okruh se obecně velmi sblížoval*.³⁴

Staré Město pražské bylo též nadáno jihoněmeckým právem převzatým z města Norimberk, s nímž Staroměstští udržovali právní vztahy a kam šla zpočátku odvolání od staroměstského soudu. Toto právo doplněné o statuty a výroky městského soudu, zvykové právo, listiny a privilegia darovaná panovníky, se pak prosazovalo jako tzv. pražské právo v řadě českých měst.³⁵ Ve 14. stol. se ve Starém Městě

používala právní kniha Práva Velikého Města pražského, jednalo se o český překlad části Švábského zrcadla, v 15. a 16. stol. až do vydání kodifikace městských práv se používala Kniha městských práva Starého Města pražského (Cursus civilium sententiarum).³⁶ Používala se též kniha písaře Jana. Z 15. stol. též pochází právní kniha tzv. Soběslavských práv.³⁷

Převládající formou práva se v této době (15. až 16. stol.) stala sněmovní usnesení, která od 16. stol. byla vydávána tiskem. Značného významu v této době nabývá též instituce zemských desek,³⁸ do kterých byla sněmovní usnesení zapisována – „kladena“.³⁹

Z oblasti zemského práva bylo vynikající dílo dlouholetého nejvyššího zemského sudího Ondřeje z Dubé Práva zemská česká, které je dokladem vysokého stupně české právní kultury. Další českou právní knihou šlechtického práva je významné dílo místopísaře při zemských deskách Viktorina Kornelia ze Všehrd z konce 15. a počátku 16. stol. „O právech, sudiech i deskách země české knihy devaterý“. Všehrd byl vzdělaným právníkem, ovládal právo římské a měl humanistické přesvědčení. Svě dílo započal v roce 1495, tedy v době, kdy se (oproti stavu při vzniku Maiestas Carolina) šlechta rozhodla kodifikovat zemské právo, aby si upevnila své postavení vůči měšťům a panovníkovi. Všehrd jako kritik probíhajících kodifikačních prací se stal pro šlechtu nepohodlným a roku 1497 byl na žádost nejvyšších úředníků odstraněn z úřadu zemských desek. Jeho dílo nesmělo vyjít tiskem, bylo však hojně opisováno a užíváno jako dokonalý záznam a výklad o českém zemském právu.⁴⁰

Kromě Karla IV. marně usiloval o kodifikaci zemského práva dále též král Jiří z Poděbrad (1458–1471). Ale až za vlády Vladislava II. Jagellonského (1471–1516) nastala příznivá situace pro kodifikaci. Zemský zákoník nazvaný Zemská zřízení království českého (též Vladislavský zákoník nebo Vladislavské zřízení zemské) byl důležitým prostředkem konsolidace stavů a upevnění moci panstva, které se ujalo iniciativy. Zákoník neaplikoval vzory římského práva. Používal domácí právní prameny, zvláště zápisy zemských desek.⁴¹ Byl přijat zemským sněmem v roce 1500 (a to přes odpor městského stavu) a ihned vydán tiskem. Král Vladislav zákoník potvrdil až dodatečně v roce 1502. Politický obsah a okolnosti přijetí zákoníku vedly k jeho častým změnám a doplňování. Byl vydán v Čechách ještě ve třech dalších redakcích (1530, 1549 a 1564, která následně platila až do roku 1627).⁴²

Na Moravě vznikaly právní knihy zemského práva až koncem 15. stol. Je to především kniha Tovačovská (1482–1490), jejímž autorem byl zemský hejtman Ctibor Tovačovský z Cimburka. Kniha Tovačovská nabyla faktické váhy zákona. Následně byla používána v přepracování, které provedl Ctibor Drnovský z Drnovic, pod názvem kniha Drnovská (záčatek 16. stol.). Na Moravě též došlo ke kodifikaci zemského práva o něco později než v Čechách. Kodifikaci nahrazovaly tzv. zemské landfrýdy – zemské míry. Jednalo se o úmluvy šlechty o dodržování právního řádu v zemi. Vlastní zemské

zřízení bylo na Moravě přijato až v roce 1535 s názvem Zřízení Markrabství moravského o soudu zemském, jednalo se ale spíš o soudní řád. Proto i nadále byla vedle něho užívána kniha Tovačovská, resp. Drnovská. Dokonalejší redakcí byla pak „Práva a zřízení Markrabství moravského“ z roku 1545, která však nerespektovala přání krále o posílení jeho moci. Po další redakci z roku 1562 byla pak v konečné podobě vyhlášena roku 1604 a platila až do roku 1628.⁴³

Z počátku 17. stol. pochází též kniha Karla staršího ze Žerotína „O právu našem“, která pojednává o moravském zemském právu.⁴⁴

Po porážce stavů v bitvě na Bílé hoře bylo přijato Obnovené zřízení zemské (celým názvem Obnovené právo a zřízení zemské dědičného našeho Království českého, Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen, v roce 1627 pro Čechy a v roce 1628 pro Moravu, dále též „OZZ“), zakotvující absolutismus. V OZZ se uplatňovala tzv. teorie propadlých práv. Tato teorie (původem z válečného práva) vycházela z myšlenky, že porážení stavové pozbyli svých práv a mohou se těšit jen těm právům, která jim panovník – vítěz – milostivě opět udělí.⁴⁵ Z pohledu dě-

Mgr. Ing. Lenka Holíková

- členka redakční rady časopisu Ad Notam,
- notářka v Mělníku

- 35 Mendelová, J. *Vývoj městské správy a samosprávy od 13. století do roku 1784*. Archiv hlavního města Prahy. Dostupné dne 13. 4. 2023 [online] zde: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-l-a.html>.
- 36 Emler, op. cit. sub 6, s. 44, dále též Čelakovský, J. *Brněnské městské právo*. In: *Ottův slovník naučný. Čtvrtý díl*. Praha: J. Otto, 1891, s. 722–723.
- 37 Die Sogenannten Sobieslaw'schen Rechte. *Bibliografie dějin Českých zemí*. Historický ústav AV ČR. Dostupné dne 13. 4. 2023 [online] zde: <https://biblio.hiu.cas.cz/records/23d17de5-6ed5-4f6e-aa3d-2dee34c6879d?locale=de.%20Stru%C4%8Dn%C4%9B%20komentovan%C3%A1%20bibliografie:%20https://geschichtsquellen.de/werk/4422>.
- 38 Zemské desky vznikají v Čechách asi ve druhé polovině 13. stol. za krále Přemysla Otakara II. Jejich vznik je nerozlučně spojen s růstem významu zemského soudu a s rozvojem stavovských zemských sněmů. Původně byly desky knihami protokolními, do kterých se zapisoval průběh soudního řízení, zvláště výpovědi svědků. Záhy však do nich začaly být zapisovány převody vlastnictví a vůbec všechny dispozice se svobodnými statky. Zápis v zemských deskách se stává dokladem vlastnictví, resp. vůbec nevyvratitelným důkazem podle poučky „*dsky zemské nikto přesvědčiti nemuóž*“. Svou povahou byly zemské desky veřejné právní knihy. Byly přístupné širší feudální veřejnosti, která do nich mohla nahlížet a pořizovat si z nich opisy. Vyvinula se řada druhů zemských desek (např. trhové, zápisné, půhonné a památné, do kterých se později vkládaly majestáty, sněmovní usnesení a obecné nálezy zemského soudu a které se staly jedním z nejvýznamnějších pramenů zemského práva). V 19. stol. pozbývají zemské desky význam, když se z nich vyvinuly pozemkové knihy. Viz Malý, op. cit. sub 3, s. 99–100.
- 39 Malý, op. cit. sub 3, s. 99.
- 40 Tamtéž, s. 97–98.
- 41 Marečková, M. *České právní a ústavní dějiny. Stručný přehled a dokumenty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006, s. 35–39.
- 42 Malý, op. cit. sub 3, s. 102.
- 43 Tamtéž, s. 98–104.
- 44 Tamtéž, s. 99–104.

dického práva nicméně došlo k podstatnému zlepšení postavení šlechty oproti dřívější úpravě.

Obnovené zřízení zemské bylo poslední kodifikací českého zemského práva založeného na principu personality. Roku 1640 byl zákoník doplněn Ferdinandem III. tzv. Novellami a Deklaratoriemi. Dílčí části zákoníku pozbývaly platnosti zejména přijetím specializovaných kodifikací trestních a civilních, hmotných i procesních v 18. a 19. stol. Zcela se změnil systém tvorby práva, struktura jeho pramenů, mechanismus jeho aplikace. Převážilo právo zákonné, vydávané panovníkem, obyčej a soudní nálezy nebyly dále připuštěny.⁴⁶

Kodifikace nicméně neprobíhala pouze v právu zemském. Postupem doby sasko-magdeburské právo bylo považováno za zastaralé a nevhodné pro další hospodářský vývoj. Z městských práv začalo nabývat převahu právo oblasti staroměstské. To se pak také stalo východiskem kodifikačních prací v 16. stol. Hlavním důvodem kodifikace městského práva – v Evropě ojediněle – byl především hospodářský rozvoj měst a potřeba právní jistoty. Proto roku 1523 dochází k vydání usnesení zemského sněmu o vypracování zákoníku městského práva. Nejvýznamnějším členem komise byl Brikcí z Licska (Kouřimský), který roku 1534 dokončil své dílo „Práva městská“. Šlo o překlad a úpravu brněnské právní knihy písaře Jana, užívané dosud v řadě českých překladů

45 Adamová, Soukup, op. cit. sub 20, s. 133.

46 Obnovené zřízení zemské. In: Kindl, V. *Právníký slovník*. 3. vydání, 2009. Dostupné dne 31. 3. 2023 [online] v www.beck-online.cz.

47 Malý, op. cit. sub 3, s. 108–109.

48 Štěpán, J. Litoměřický extrakt z r. 1571. Příspěvek k dějinám magdeburského práva v Čechách. In: Vaněček, op. cit. sub 19, s. 256–257. Z pohledu dnešního práva je zajímavé, že kriticky se autor Srovnání vyjádřil k části Extraktu hovořící o vlastnictví k ulétnutému roji včel. Čl. 78. Extraktu stanovil: *Vyvedauli se komu z aulu roj včel k sausedovi na grunty jeho a tu se osadí, tehda ten saused lepši právo k nim míti bude, nežli ten, komuž vyletěly a chtělliby on za nimi k němu na grunty jeho jíti a je zase sebrati, muože mu toho podle práva zbrániti. Kdožby pak komu včely pokradl, ten jako jiný zloděj sauzen a trestán býti má.* Reakce ve Srovnání na tento článek byla: *Sedlský a obyčejný jest to pořádek, kterýž do práv Pražských není proto vtažen; neb čehoby se v právích Pražských nedostávalo, z práv císařských muože se to nahraditi, kteréž jest takové: Occupatione acquiruntur ca, quae in bonis nullius sunt. Quod enim nullius in bonis est occupanti conceditur.* Jiří Šouša ml. upozorňuje, že Koldín se výslovně zřekl (na rozdíl od magdeburského práva) speciálního ustanovení v situaci, kdy ulétne roj včel, což je norma převzatá z Institucí (2.1.14), kterou obsahuje i nynější občanský zákoník (§ 1014 OZ), s odůvodněním, že jde o příliš konkrétní ustanovení. Viz Šouša, ml., J. Komparace vybraných otázek Práv městských Království českého s úpravou obdobných institutů v litoměřickém právu. In Malý, Šouša, op. cit. sub 10, s. 166.

49 Knoll, V., Smržová, P., Zborníková, A. *Vybrané mezníky českých právních dějin*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002, s. 63.

50 Malý, op. cit. sub 3, s. 109.

51 Štěpán, op. cit. sub 48, s. 256–257.

52 Malý, op. cit. sub 3, s. 109–110; k platnosti Koldínových Práv městských Království českého blíže viz Kuklík, J. Osud Koldínových Práv městských Království českého od přijetí Obnoveného zřízení zemského do vydání Všeobecného občanského zákoníku rakouského. In: Malý, Šouša, op. cit. sub 10, s. 95.

53 Obnovené zřízení zemské, op. cit. sub 46.

v českých městech i na Starém Městě pražském. Přestože se dílo Brikcího nestalo oficiální kodifikací, bylo vydáno tiskem a užíváno městskými soudy jako záznam platného městského práva.⁴⁷

Kriticky se k dalšímu pokusu o kodifikaci postavily Litoměřice, které následně na výzvu Rudolfa II. podali v roce 1571 souhrn zásad magdeburského práva, kterým se řídili, tzv. Extrakt hlavnějších a přednějších článků z práv Saských aneb Magdeburských (dále též „Extrakt“). Za jeho autora je považován M. M. Austin. Návrh byl zkritizován spisem „Srovnání práv Pražských s právy Magdeburskými“ údajně psaným samotným autorem následné kodifikace městského práva Kristiánem Koldínem.⁴⁸

Z iniciativy zemského sněmu a rady Starého Města pražského připravoval Koldín kodifikaci městských práv. Měl rozhodný podíl na konečné podobě oficiální kodifikace, která byla pod názvem „Práva městská Království českého“ vydána v roce 1579. Císař Rudolf II. přijal od staroměstské rady originál zákoníku a přislíbil svou podporu kodifikaci. Ape-lační soud dne 12. 1. 1580 prohlásil zákoník za závazný pro městskou praxi. Územní platnost zákoníku však nebyla zpočátku úplná. Oblast severočeských měst v čele s Litoměřicemi, která se řídila magdeburským právem, dlouho odmítala uznat jeho závaznost. Až v letech 1609–1610 uznali zástupci Litoměřic Koldínův zákoník za vázaný. Poprvé v dějinách tak byla zavedena jednota městského práva v celých Čechách. V roce 1697 byla platnost zákoníku rozšířena i na moravská města. Slezsko začalo aplikovat Koldínův zákoník až v 18. stol. V obojí Lužici se toto práva nestačilo vžít, neboť v roce 1635 byly odstoupeny jako dědičné léno saskému kurfiřtovi.⁴⁹

Pavel Kristián z Koldína, hlavní autor zákoníku, byl vynikající právník se znalostí jak domácího práva a právní praxe, tak i práva římského.⁵⁰ Zákoník vycházel z práv staropražských a recipoval římské právo zejména na základě brněnské právní knihy písaře Jana (resp. prací, jež se na ní se zakládaly) a díla Brikcího.⁵¹

Zákoník platil i v 18. stol. a teprve jednotlivé zákoníky feudálního absolutismu postupně rušily jeho ustanovení. Poslední podstatná část zákoníku o právu majetkovém byla zrušena až roku 1811 Všeobecným občanským zákoníkem (dále též „ABGB“). „Práva městská Království českého“ obsahovala právní předpisy, které upravovaly v podstatě veškerý život obyvatel města a jeho správu i soudnictví. Obsahovala tedy i úpravu majetkového práva, závazků, věcných práv a práva dědického a rodinného, stejně jako úpravu práva trestního.⁵² OZZ stanovilo subsidiární platnost kodifikace městských práv pro zemské právo.⁵³

STARÉ NĚMECKÉ DĚDICKÉ PRÁVO A ÚPRAVA HRAZENÍ DLUHŮ ZŮSTAVITELE

V době, kdy dědické právo příslušelo výhradně členům rodiny ze zákona jakožto zbytek společného rodinného vlastnictví a kdy nepanovala myšlenka univerzální sukcese u pře-

chodu pasiv, bylo zcela přirozené, že dědic *ipso iure*, aniž by z jeho strany bylo potřeba jakéhokoli projevu vůle, vstupoval na místo zůstavitele. Toto platilo u starších práv, zejména práva německého i slovanského, a bylo nazýváno francouzskou parémií: *Le mort saisit le vif*. (Mrtvý činí dědicem živého; *Der Tote erbet den Lebendigen*; *Mortuus aperit oculos viventis*). Neexistovala *hereditas iacens*. Tato zásada (nabytí dědictví *ipso iure*) byla následně i v pruském Landrechtu, přijal ji francouzský Code civil i německý BGB (Bürgerliches Gesetzbuch).⁵⁴ Posloupnost zákonná byla ve starém německém právu pravidlem, jen výjimečně se připouštělo jiné opatření zůstavitele.⁵⁵

Jen v jižním Německu pod vlivem římského práva tato pravidla neplatila, dědic se neměl „míchat“ v pozůstalost (*ius abstinendi*) a dědické poměry musel upravit soud.⁵⁶

V německém právu se počítalo příbuzenství nikoli podle větví stromu (jako např. v PMKČ), ale podle údů těla (takto počítalo příbuzenství např. Saské zrcadlo). Společný předek představoval hlavu (rodiče), krk děti, vnuci byli umístěni v rameni. Čím blíže hlavě, tím blíže byly dotyčné osoby zůstaviteli. Okruhy osob zařazených do jednotlivých parentel se v německém právu místně lišily.⁵⁷

Různé druhy práv věcných měly také svou reflexi i v dědických nápadech. Jiná byla posloupnost u statků svobodných, jiná u lenních, selských nebo např. městských domů. I některé movitosti, jako ženská výbava a vojenská výzbroj, tvořily zvláštní pozůstalost.⁵⁸

Jmění bylo drženo pohromadě svým majitelem, po jeho úmrtí se rozpadlo dle různých hledisek na více částí, do kterých dle různých pravidel nastupovaly různé osoby. Staré německé právo, které nebylo založeno na principu univerzální sukcese, považovalo pasiva jen za břemena tížící pozůstalostní věci a dědic ručil pouze za sumu pasiv krytých aktivy a jen věcmi z pozůstalosti (tedy omezeně zač a omezeně čím oproti římskému původnímu ručení neomezeně zač a neomezeně čím).⁵⁹

Původně dokonce za dluhy zůstavitele ručili dědicové, jen pokud stačila movitá pozůstalost. Platila totiž zásada, že i v rukou zůstavitele byly nemovitosti statkem rodinným, který musel zůstat zachován pro dědice. Zůstavitel byl vlastně jen uživatelem tohoto majetku a jen z jeho užitku se mohly platit dluhy. Pokud zemřel, opět pouze tyto zbylé užitky, zejména movitosti, za tyto dluhy ručily.⁶⁰ Od 13. stol. pak dluhy zatěžovaly i nemovitou část pozůstalosti. Některé dluhy jako rukojemství (ručení), dluhy z deliktů a her na dědice nepřecházely vůbec. Rozdělení pozůstalosti se dělo až 30. den po úmrtí, do té doby věřitelé nesměli žádat zaplacení z pozůstalosti.⁶¹ Pro pozdější právo již platila zásada, kterou Koldín (F XIX) vyjadřuje pravidlem: *Věřitel jest přední dědic v statcích dlužníkových*.⁶²

Saské zrcadlo v čl. C. VI. výslovně zakazovalo, aby za závazky z pozůstalosti ručili dědicové svým soukromým majetkem.⁶³ Čl. CCXCII. Švábského zrcadla již po vzoru římského práva

mluví o odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele,⁶⁴ nicméně ta je omezena na majetek v pozůstalosti. Nedošlo tedy k recepci výhrady inventáře (*beneficia inventarii*) ve Švábském zrcadle.⁶⁵ Jihoněmecké právo již na pozůstalost nahlíželo jako na jednotný celek a znalo institut ležící pozůstalosti. Též již oproti Saskému zrcadlo umožňovalo v jisté míře sepisovat pořízení pro případ smrti.⁶⁶

DĚDICKÉ PRÁVO ZEMSKÉ

V počátcích vývoje českého státu se dědici dělili na užší a širší okruh příbuzných. Ženy byly z dědického práva vyloučeny a dostávaly pouze výbavu (věno). Vdovy nejprve nedědily a měly nárok na tzv. vdovské věno. Posléze se vyvíjí i ženské dědické právo, a to na konci 12. stol. na základě Statut Konrádových (dcery dědily v případě, kdy nebylo mužských

54 Tilsch, E. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní. Část I.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 33–35.

55 Stieber, M. *Německé soukromé právo. Vydání opravené.* Praha: Všeherd, 1911, s. 320.

56 Stieber, M. *Dějiny soukromého práva v střední Evropě: nástin. Kniha první. Samostatný právní vývoj.* Praha: Knihtiskárna „Typus“, 1923, s. 109.

57 Adamová, op. cit. sub 21, s. 75.

58 Stieber, op. cit. sub 56, s. 109.

59 Tilsch, E., op. cit. sub 54, s. 30–32.

60 Stieber, op. cit. sub 56, s. 109.

61 Stieber, op. cit. sub 55, s. 320.

62 Stieber, op. cit. sub 56, s. 109.

63 C.VI. Mit welchem gute der man stirbit, das heist alles erbe. Wer das erbe nimt, der sal di schult gelden also verre, also das erbe gewert an der varmdin habe. Dube noch roup noch topilspel is he nicht phlichtig zu geldene, noch keine schult wen di, der he widerstatunge enphing oder burge wurden was. Di schult sal der erbe geldin, ob hes geinret wirt mit zwen unde sibinzig mannen, als recht is, di alle schephinbar sin oder echt geborn sin. Swas aber ein man weis, des endarf man en nicht inren mit gezuge, ab der man sins gezuges wil abegen unde en schuldiget zu lantrechte oder zu lenrechte um sine wissenschaft, he sal bekennen unde gelden oder louken unde da vor swern. Man sal ouch deme erbin geldin, was man deme totin schuldig was. (...) Dostupné dne 5. 5. 2023 [online] zde: <https://www.sachsenspiegel-online.de>.

64 Cap. CCXCII. Weliche schulde die erben geltten süllend oder nicht. Wann eyn man dem andern schuldig wirt oder im nyemet unnd stirbet der man dem man es genommen hat oder schuldig ist, diser muß seynen erben darumb antwürten. stirbet aber der auff den die klag gat, sein erben müssend es auch geltten. Ist es aber diebstal oder raub das gelttent sy nit, sy habent es dann in irer gewalt, oder sy haben denn ettlich schuld daran, oder sy haben das unrecht gut mit dem erbe verzert. Unnd ist das man die ding auff in behebt als recht ist, so gelttent sy mit recht. Die erben gelttent auch nicht wucher noch spil. bürgschaft müssend wol die erben geltten. In Summarie von königlichen und keyserlichen darzu landt und lehen rechten. gennant: Der Schwabenspiegel. Verlagsort: Augsburg, Verlag: Günther Zeyner aus Reutlingen, gedruckt ca. 1473, s. 107.

65 Maihold, H. „Der Sohn antwortet für den Vater nicht.“ Die deliktische Sippenhaftung: Ein deutschrechtlicher Grundsatz? *Forum historiar iuris*. Dostupné dne 5. 5. 2023 [online] zde <https://forhistiur.net/en/2000-10-maihold/?l=de#str21>.

66 László, B. Das Erbrecht in den mittelalterlichen Rechtsbüchern und in der Praxis der Städte. Balogh, E. Schwabenspiegel-Forschung im Donaugebiet. *Konferenzbeiträge in Szeged zum mittelalterlichen Rechtstransfer deutscher Spiegel*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH, 2015, s. 111.

potomků). Od 15. stol. existuje i posloupnost v ženské linii. V dědickém právu se nejprve uplatňovala zásada, že „pozůstalost plyne tak, jak plyne krev“ (les propres ne remitent pas; Es stirbt kein Gut zurück), tedy že dědili pouze descendent. Následně se začala pozůstalost tzv. vracet zpět (ius recadentiae, Fallrecht), pokud zůstavitel neměl žádné potomky.⁶⁷ Dědění ascendentů v zemském právu bylo umožněno až Obnoveným zřízením zemským.⁶⁸ Dědili-li předkové, tzv. spadalo dědictví do klína, z něhož pocházel zůstavitel (Schossfall).⁶⁹

Dědic měl být způsobilý nabývat majetková práva a být dědicky způsobilý. Dědit nemohly zejména osoby, které se dopustily cizoložství, taktéž osoby, které nedovoleně opustily území,⁷⁰ a děti nemanželského původu (osoby tzv. neřádného původu byly považovány za bezectné, se souhlasem panovníka nicméně mohly nabýt šlechtický majetek).

Předmětem dědického práva byl souhrn zděditelných práv a závazků zemřelého. Nemovitosti se nazývaly např. grunty nebo dědina,⁷¹ ve Všehrdově díle se objevuje definice movitých věcí (*nábytků* – zvířata a *svrchků* – věci vzniklé lidskou činností).⁷² Součástí pozůstalosti se nestala osobní práva jako práva s vlastnostmi osobnosti, osobní a rodinné poměry (např. peněžité tresty, manželská a rodinná práva).⁷³ Dědictví bylo původně dosti úzce vymezeno jen na věci mo-

vitě. Např. synům náležela otcova výzbroj s koněm, vdovám kočárové koně a snubní prsten. Složitější bylo dědické právo k nemovitostem z důvodu existence kolektivního vlastnictví půdy, tzv. rodinného nedílu.⁷⁴

Jedná se o majetkoprávní společenství pokrevně příbuzných (tzv. nedílných příbuzných) převzaté z předstátní doby, které existovalo i v právu městském a vesnickém. Česká šlechta měla čtyři hlavní typy nedílu (otcovský, resp. dědovský, bratrský, strýcovský a vdovský, resp. mateřský). V otcovském nedílu spolu žili (tzv. „chlebili“) rodiče a jejich potomci (děti, vnuci, pravnucci). Hlavou společenství byl otec (děd), který uplatňoval otcovskou moc nad ostatními (i když už byli dospělí), přičemž v 15. až 16. stol. vznikla pravidla zabráňující zneužití této moci. Otec mohl jednat za všechny účastníky nedílu a předpokládalo se, že vyjadřuje jejich vůli. Objektem nedílu byl nejprve veškerý majetek příslušníků rodiny s výjimkou osobních věcí, později základ tvořily pouze nemovitosti a z movitých věcí jen ty, které byly nezbytné pro využívání nemovitosti (dobytek, hospodářské vybavení atd.).⁷⁵ V případě smrti nedílníka se zmenšil pouze počet ideálních dílů.⁷⁶ Institut nedílu zrušilo až Obnovené zřízení zemské.

O nabytí dědictví od zůstavitele v rámci nedílu nelze ve starém českém právu mluvit. Nedílný toho, co nabyl, nabýval právně již za života i pro své nedílné dědice. Bylo-li v zemských deskách zapsáno „i jeho dědicům“, nabývali tímto zapsáním právně majetku i dědici. Oni podle terminologie Všehrda „dědili“ již za života zůstavitele (člena nedílu). Nenabývali však držbu a užívání. Smrtí zůstavitele tato překážka odpadla. Také pro naše právo tudíž platila zásada „le mort saisit le vif“.⁷⁷

Zůstavitel byl mužský příslušník šlechtického rodu (pán nebo rytíř), který byl vlastníkem statku,⁷⁸ po ženě se dědilo, pouze pokud zanechala pořízení pro případ smrti, anebo dědily její děti, pokud s ní „chlebily“ v nedílu, jinak připadal její majetek jako odúmrtí panovníkovi.⁷⁹

Široké uplatnění odúmrti, kterou dle Všehrda již uplatňovala pohanská knížata, společně s institutem rodinného nedílu a velmi omezené možnosti pořízení pro případ smrti, způsobovaly, že se dědické právo nerozvinulo. Vladař dědil původně veškerou půdu, která nebyla v nedílu.⁸⁰ Odúmrtí právo panovníka se vztahovalo hlavně na nemovitosti.

Původně nemohl majetek v nedílu dědit nikdo mimo nedíl, tedy ani oddělení potomci, např. dcera, která odešla do kláštera, nebo oddělený syn (tzv. vybytý ze statku). Osoby v nedílu nemohly učinit závěť (kšaft – z německého Geschäft) ohledně nemovitostí patřících pod kolektivní vlastnictví. Vladislavské zřízení zemské v redakci z roku 1564 stanovuje, že nedílný proti nedílnému nemá nic odkazovat pod sankcí neplatnosti⁸¹ (kšaft ve prospěch osoby mimo nedíl by byl tudíž neplatný). Nicméně bylo možné, aby poslední nedílník pořídil pro případ smrti, avšak jen se souhlasem krále, a to na základě tzv. mocného listu vydaného pro jeho osobu panovníkem.⁸² Testamentární svoboda totiž byla velmi omezena ve prospěch „vrchního dědice“ (panovníka) a bylo nut-

67 Adamová, op. cit. sub 21, s. 75.

68 Rauscher, R. *Dědické právo podle českého práva zemského*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě, 1922, s. 40.

69 Stieber, op. cit. sub 55, s. 319.

70 Bílý, J. L. *Právní dějiny na území České republiky*. Praha: Linde Praha, a. s., 2003, s. 428.

71 U některých Slovanů se pro pozůstalost používal termín „dědina“, ze kterého se následně vyvinulo slovo dědictví. Viz Stieber, op. cit. sub 56, s. 108.

72 *Jménem svrchkův rozumie se vsecko, což jest v domě, ve dvoře nebo na poli s příčin ruky a práce lidské připraveno, kromě dna a gruntův, jako obilí, seno, šaty, pivo, víno, nádoby, lóže, dříví sekané (...). Jménem nábytkův se rozumie vsecky hovada, kteříž ve dvoře, jako koni, krávy, ovce, svině, husy, kačice, slepice, anebo jiná hovada která v rybnících, řekách a haltěřích, jako kapři, štiky a jiné ryby jsou.* Viz Jireček, H. M. Viktorina ze Všehrd O právic země české knihy devatery. Nové opravené vydání. Praha: Nákladem spolku českých právníků Všehrd, 1874, s. 315.

73 Výjimku lze spatřovat v židovském právu ve staré biblické instituci tzv. levirátu, tedy povinnosti mladšího bratra v případě smrti staršího bezdětného bratra vzít si za manželku jeho vdovu a zajistit tím potomstvo. Viz Bílý, op. cit. sub 70, s. 426.

74 Bílý, op. cit. sub 70, s. 426.

75 Schelle, K., Schelleová, I. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, a. s., 2013, s. 19.

76 Bílý, op. cit. sub 70, s. 426.

77 Rauscher, op. cit. sub 68, s. 89.

78 Koldín definuje statek (E. XXVIII.) jako majetek zůstavitele – movitý i nemovitý, jakož jsou grunty, peníze, klenoty, svrškové, nábytkové, dluhové, svěřené věci a všeliké jiné spravedlnosti.

79 Adamová, K., Sýkora, A. *Dědické zemské právo v české historii*. Ostrava: Key Publishing, s. r. o., 2013, s. 24–25.

80 Stieber, op. cit. sub 56, s. 116.

81 Bílý, op. cit. sub 70, s. 426.

82 Adamová, op. cit. sub 21, s. 76.

né nejprve získat jeho oprávnění (mocný list byl původně podmínkou pro každý převod šlechtického majetku). Mocný list se následně vkládal do zemských desek včetně kšaftu.⁸³ Závět již nebylo možné měnit, ledaže si pořizovatel při jejím sepsání výslovně vyhradil právo zrušit ji pozdějším kšaftem, jinak novější pořizení to dřívější nerušilo.

Podmínku souhlasu panovníka se závětí týkající se šlechtického majetku zrušilo až Obnovené zřízení zemské, které též zavedlo možnost změnit závět a pravidlo, že pozdější závět ruší dřívější.⁸⁴ Ohledně movitostí bylo možné volně učinit závět již od 16. stol. bez ohledu na nedílné příbuzné.

Vzhledem ke skutečnosti, že (oproti římskému právu) svoboda testovat (zejména ohledně nemovitostí) byla velice omezená, obcházela se potřeba mocného listu pro testament institutem tzv. nápadního zápisu. Ten Všehrd popisuje jako fingovaný dluh, kdy se pořizovatel u zemských desek „přizná“, že věřiteli (obmyšlenému z pořizení) dluží sumu dost často splatnou po smrti zapisovatele (tj. zůstavitele).⁸⁵ Tímto ujednáním se obcházelo odúmrtní právo panovníka a nemusel k němu být jeho souhlas. Věřitel se poté stal dědicem v souladu se zásadou „věřitelé jsou první dědicové v statku dlužníka“ (*creditores propinquissimi sunt heredes*). Nápadní zápis (dle Všehrda prostředek singulární sukcese) měl přednost před kšaftem.⁸⁶ Další možností pořizení pro případ smrti byl tzv. umělý nedíl (*unio*) ke svobodným statkům, k jeho vzniku však byl zapotřebí souhlas panovníka.⁸⁷

Pod vlivem práva římskokatolické církve (církve tzv. žila římským právem) se stalo možné alespoň s částí majetku disponovat formou darování pro případ smrti (jednání mezi živými s účinky pro případ smrti), jehož předmětem bylo zbožné darování (záduší), které zůstavitel poskytl kostelu, aby spasil svou duši. Poté majetek buď vlastnil do své smrti, nebo ho měl do své smrti v držbě.⁸⁸ Časem se kšaft bez zbožných odkazů považoval za *contra bones mores*.⁸⁹

Teprve na konci 15. stol., roku 1497, dochází zásluhou českého krále Vladislava Jagellonského v českém zemském právu k omezení královské odúmrtní, kdy se ho panovník zřekl „na věčné časy“. Na Moravě k tomu dochází až v roce 1587.⁹⁰ Dědění bylo poté možné jak ze zákona, a to i příbuzných pobočných, tak i z testamentu.⁹¹

Obnovené zřízení zemské následně znamenalo revoluci v oblasti dědického práva. Nově byl, po vzoru římského práva, jako první delační důvod uznán testament (bez povinnosti mít mocný list), kšaft již bylo možné kdykoli odvolat a změnit, zanikla tedy postupně praxe tzv. nápadních zápisů. Teprve pokud zemřel zůstavitel *intestatus*, nastupovalo dědictví ze zákona.⁹² OZZ též zrušil nedíl a prosadil individuální vlastnictví půdy. Omezení bylo možné v podobě fideikomisu,⁹³ které měly udržet rodový majetek. Ačkoli se recipované římské právo stalo základem pro právní úpravu dědického práva v absolutistické monarchii, stále se však promítaly do dědického práva poddansko-vrchnostenské vazby a lenní právo.⁹⁴ Zůstalo ještě dost úpravy dle starého původního práva, např. nebyla recipována zásada univer-

zální sukcese (a s ní spojená neomezená odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele) a neexistuje též institut odkazů (ty jsou následně zavedeny až v ABGB).

DĚDICKÉ PRÁVO MĚSTSKÉ

Základem právní úpravy dědického práva ve městech bylo – ve větší či menší míře – právo římské⁹⁵ – zejména ohledně zákonné posloupnosti. Objevují se též vlivy práva kanonického,⁹⁶ kdy často docházelo ke zbožným odkazům ve prospěch církve pro spásu duše po smrti. Recipováno bylo též staré právo německé.

Též v městském právu existoval nedíl. Nicméně pražské městské právo zaručovalo dědění oddělených dětí (které nebyly v nedílu), dokonce i tzv. vybytých dcer (pokud nebylo mužských potomků), již ve 14. stol. Brněnské právo ve stejné době zase po vzoru římského práva umožňovalo kolaci pro vyrovnání nároku dílných a nedílných dětí. V brněnském a jihlavském právu se již ve 13. stol. mluvilo o svobodě zříditi testament jako o samozřejmosti, nicméně toto neplatilo obecně a z opatrnosti si měšťané ve 13. a 14. stol. vyžadovali mocný list od panovníka.⁹⁷ V městských právech se také objevovaly odkazy, jejichž předmětem mohly být věci, peníze, práce i jiná konání, pokud byly vyjádřitelné v penězích. Odkazy měly obligační povahu.⁹⁸

Nedíly časem v městském právu vymizely a král se vzdal svého nároku na odúmrť ve prospěch nejbližších dědiců, kteří tzv. v dobrém i zlém trpěli s městem, kde žil zůstavitel (tj. platili v daném městě městské poplatky a berně). To bylo značné omezení nápadu, protože vlastní synové, kteří se z města odstěhovali, byli tímto z dědictví vyloučeni a místo nich dědili nejbližší příbuzní žijící ve městě.⁹⁹

83 Adamová, Sýkora, op. cit. sub 79, s. 16.

84 Kadlecová, M., Schelle, K. a kol. *Dějiny českého soukromého práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2007, s. 87.

85 Více viz Adamová, Sýkora, op. cit. sub 79, s. 29.

86 Tamtéž, s. 36.

87 Stieber, op. cit. sub 56, s. 113.

88 Kadlecová, Schelle a kol., op. cit. sub 84, s. 86.

89 Adamová, op. cit. sub 21, s. 77.

90 Tamtéž, s. 76.

91 Bílý, op. cit. sub 70, s. 426.

92 Rauscher, op. cit. sub 68, s. 96.

93 Fideikomis (majetek svěřenecký nebo vázaný) později definoval § 618 ABGB jako *nařízení, kterým se jménu jakési prohlašuje za statek náležející jako nezczitelný rodině, a to buď všem budoucím potomkům rodovým neb alespoň několika pokolením*.

94 Bílý, op. cit. sub 70, s. 427.

95 Flodr, op. cit. sub 31, s. 284.

96 Skřejpková, P. in Malý, K., Slavičková, P. a kol. *Práva městská Království českého. Edice s komentářem*. Praha: Univerzita Karlova, 2013, s. 717.

97 Stieber, op. cit. sub 56, s. 118.

98 Bílý, op. cit. sub 70, s. 445.

99 Stieber, op. cit. sub 56, s. 118–119.

Některá česká města se z odúmrtního práva vykoupila, nebylo-li potom dědice trpícího s městem, připadala pozůstalost městu. Např. v Jihlavě ve 13. stol. připadala jedna třetina odúmrti na záduší, jedna na cesty a jedna na dobro obce.¹⁰⁰

Vzhledem k rozličnosti městských úprav uvedme alespoň částečnou úpravu stanovenou v Koldínově zákoníku a úpravu nejvíce v opozici Koldínovu zákoníku – litoměřické právo zmíněné v Extraktu. Litoměřické právo upravuje typické instituty magdeburského práva (např. gruod¹⁰¹) a akceptuje německé rozdělení různých druhů dědictví podle osoby a druhu majetku, včetně kategorizace podle jazyka. Extrakt též taxativně zmiňuje majetek považovaný za dědictví.¹⁰²

Oproti tomu Koldínův zákoník již zná pojem univerzální sukcese, když v článku F. XVII. stanoví „*dědictví nic jiného není, nežli nápadní a posloupné vkročení do všeho práva aneb spravedlnosti, kteráž prve toho byla a tomu náležela, kdož jest z tohoto světa sešel*“. Koldín doporučuje zřízení inventáře pozůstalosti, aby dědic v případě předlužení pozůstalosti nebyl povinen zaplatit všechny dluhy zůstavitele.

Dědit se mohlo na základě dvou titulů – kšaftu, který měl přednost před zákonnou dědickou posloupností. Stále však existovala možnost dědit na základě tzv. nápadních zápisů. Pořizovatel poslední vůle musel být způsobilý k právním jednáním – *být při rozumu zdravém a při paměti dobré. Neb blázni a lidé pošetilí, ani ti, ještě by paměť potratili, kšaftův činit nemohau*.¹⁰³ Koldínův zákoník upravoval příbuzenství podle tzv. stromu krevnosti, který je v zákoníku i vyobrazen.

Zletilé děti, které nebyly „vybyty“ z otcova statku, mohly kšaftovat pouze o věcech, které získaly svou vlastní prací, věnem manželky apod. Dívka mohla nabýt zletilosti i před dosažením patnácti let a stát se způsobilou k právním jednáním i k sepsání závěti, pokud se s volí, vědomím a povolením práva vdala.¹⁰⁴ Dle čl. E. V. němý nebo hluchý mohli kšaftovat pouze za podmínky, že uměli psát a napsali vlastnoruční závěť. Z okruhu svědků závěti, kteří byli povinně

dva, jsou vyloučeny ženy, syn zůstavitele v moci svého otce, stejně jako všechny osoby v moci zůstavitele, domácí čeledí, pacholík let nedošlý, náchlebník, služebník, stejně jako osoby hluché, pošetilé, nepoctivé, blázni a osoby, které nemohou svědčit před soudem.¹⁰⁵ Svědkem též nemohla být osoba duchovní, která se má vzdálit světským statkům.¹⁰⁶

Po otevření testamentu došlo k jeho veřejnému vyhlášení (*publicatio testamenti*) a stvrzení (podobný proces byl i u kšaftu ústního). Testamentární dědic, který nechtěl dědictví přijmout, musel ve lhůtě šesti týdnů od vyhlášení (publikace) závěti oznámit městské radě, že dědictví odmítá. Pokud to neudělal, byl automaticky považován za dědice. To se vztahovalo stejnou měrou i na zákonného dědice. V případě, že nejsou dědici, případně pozůstalý majetek jako odumrtí panovníkovi, event. městu. Pro vznik odúmrti byla stanovena objektivní lhůta v délce jednoho roku od smrti zůstavitele (pro uplatnění nároku u městské rady).¹⁰⁷

Je pochopitelné, že znalost římského práva nebyla v době vzniku Koldínova zákoníku taková, jako ji prezentuje německá pandektistika 19. stol. Vzhledem k zániku právnické fakulty (resp. univerzity) zprostředkovávaly znalost římského práva zahraniční univerzity (zejména italské a francouzské). Koldín byl absolventem artistické fakulty (v roce 1561 se stal jejím děkanem), posléze byl písařem na Novém Městě pražském. V roce 1565 přestoupil na úřad kancléře Starého Města pražského.¹⁰⁸

Z tohoto důvodu lze diskutovat, nakolik se u norem kodexu jednalo o skutečnou recepci římského práva a nakolik spíše o symbolické přihlášení se k němu.¹⁰⁹ Až na výjimky nalezneme v Koldínově díle pouze snahu držet se římskoprávní terminologie; vlastní právní úprava v konkrétních bodech už s římským právem mnoho společného nemá.¹¹⁰

Intestátní posloupnost v zásadě sleduje Justinianovu Novellu 118 z r. 543. Oproti tomu z jednotlivých typů římskoprávních odkazů zná Koldínův zákoník pouze *legatum per damnationem*, tj. odkaz zakládající obligační vztah mezi dědicem a legatářem.¹¹¹ Institut *beneficia inventarii* byl též pouze symbolický a následky uplatnění výhrady soupisu byly jiné než v římském právu. Nejednalo se tudíž o jeho recepci jako takovou, ale spíše o převzetí názvu.

ÚPRAVA HRAZENÍ DLUHŮ ZŮSTAVITELE V ZEMSKÉM PRÁVU

Vůbec první česká staroslověnsky psaná právní památka – Zákon sudnyj ljudem, se problematikou přechodu dluhů zůstavitele na dědice nezabývá. Nejstarší česká právní kniha, tzv. Rožmberská kniha, k tomuto tématu deklaruje v čl. 123: *Když sirotek odpovíedá za otcov dluh, že die: „ani vědě, ani mi přikázal platiti:“ tehda jemuž vinu dávajú, ten otpřisieže sé sám svú rukú. Z toho viece práva nenie, to je sirotčie právo*.¹¹² Jednalo se o zjednodušenou procesní přísahu, kdy se obžalovaný dědic (sirotek) osvobodí jejím složením, tj. neodpovídal za dluh, o kterém nevěděl a zůstavitel mu jej (např. v závěti) nenařídil platit.¹¹³

100 Stieber, op. cit. sub 56, s. 118–119

101 Jednalo se o tzv. ženskou výpravu (*gerade*), majetkovou jednotu dle saského práva, která nepodléhala zásadám pozůstalosti (např. se z ní neplatily pozůstalostní dluhy), přecházela na nejbližší ženské příbuzné a skládala se z věcí určených k osobní potřebě žen. Viz Saturník, T. Klín šatu jako symbol v právu českém. In: Vaněček, op. cit. sub 19, s. 260.

102 Šouša, ml., op. cit. sub 48, s. 177.

103 D. XLII. odst. III.

104 Skřejpková, op. cit. sub 96, s. 717–718.

105 E. VII.

106 E. VIII.

107 Skřejpková, op. cit. sub 96, s. 717–718.

108 Falada, D. Římské právo v Koldínově díle. Římskoprávní prvky soukromého práva. In: Malý, Šouša, op. cit. sub 10, s. 151.

109 Šouša, ml., op. cit. sub 48, s. 166.

110 Falada, op. cit. sub 108, s. 162–163.

111 Tamtéž.

112 Brandl, V. *Kniha Rožmberská. Kritické vydání opatřené poznámkami a glosářem*. Praha: Nákladem jednoty právnické, 1872, s. 67.

Kniha Tovačovská zmiňuje nutnost platit dluhy i v případě nabytí pozůstalého majetku jakožto odúmrti s tím, že dluhy vážnou na daném statku. „*Také jsú-li na tom statku jací dluhové věnní neb jiní důvodní aneb rukojemství na to, tehdy ti napřed z toho statku mají býti zaplacení a teprv dluh věnný, aneb ten, komuž se ten statek dá, má ty dluhy podstúpiti.*“¹¹⁴

Oproti Knize Tovačovské došlo v Knize Drnovské k posunu, kdy tato pro případ odúmrti stanoví: „*Také jsú-li na tom statku jací dluhové věnní nebo jiní důvodní aneb rukojemství na to, tehdy ti napřed z toho statku mají býti zaplacení a nejprv dluh věnný, aneb ten, komu se ten statek dá, má ty dluhy podstúpiti, (...) Ale lépe jest při uzavování toho statku to opatřiti, aby věděl, več se váže, dostane-li na dluhy čili nedostane, aby potom svého nedodával k tomu.*“¹¹⁵ Lze nicméně předpokládat, že termínem „aby potom svého nedodával k tomu“ je myšleno upřednostnění výplaty dluhů z vlastních peněz dědice (pokud peníze nejsou součástí pozůstalosti) než jejich hrazení z prodeje majetku z pozůstalosti. Spíše se nejedná o odpovědnost dědice nad rámec hodnoty pozůstalosti.

Kniha Tovačovská také stanoví, že pokud někdo převezme statek (dědictví), i třeba silou (pomocí přátel), a tvrdí, že k tomu má právo, odpovídá za škodu a má vydat to, co ze statku získal, pokud své právo neprokáže.¹¹⁶

Ondřej z Dubé v Právech zemských českých zmiňuje praxi, kdy se nejprve po úmrtí ženatého zůstavitele zaplatí jeho dluhy. „*Jest jistě příznačno pro vyspělost prakse v tomto oboru, že rozlišovala přesně aktiva a pasiva, protože dluhy v manželství vzniklé se počítají na vrub společné domácnosti, takže vdova dostává jen vlastní peníze o dluhy nezmenšené, leda, že by šlo o dluhy takové, kterými se zavázala již za svého vdovství.*“¹¹⁷ Obdobné ustanovení obsahují též Všehrdova „O práviech, sudiech i diskách země české knihy devatery“ (ovšem pouze ve druhé redakci, V. 15. odst. 4) „*Dluhová a závad muže svého žádných platiti nemá, než což by se v svém vdovství vzdlužila, to platiti.*“¹¹⁸

První písemná kodifikace zemského práva v dějinách českých zemí – Vladislavské zřízení zemské – hrazení dluhů zůstavitele dědici stanovuje jako omezené na majetek zemřelého, když v čl. E 18 (v redakci předpisu z roku 1549) stanoví: *Komuž by koli nápadem po kom anebo jakým odkázáním statek přišel, že jest povinen všecky závady toho, po komž mu statek přišel, i dluhy jeho vyvazovati, dokudž toho statku stačí toho umrlého; kromě rukojemství, kdyby kdo za koho slíbil, že ten slib s tím umírá.*¹¹⁹

Práva a zřízení Markrabství moravského také považovala dluhy zemřelého za vážnoucí na jeho statku. V čl. 97 tohoto zemského zřízení z r. 1604 stanovují, že pokud je předlužen sirotčí statek, je možné přistoupit k prodeji majetku, a to se souhlasem zemského soudu.¹²⁰ Pokud byli dědici nezletilí, byla vždy povinnost zřídit inventář pozůstalosti.

Obnovená zřízení zemská uskutečnila (byť ne úplně) recepci římského práva do práva zemského.¹²¹ Ve zkoumané oblasti nicméně k žádné změně nedošlo, když čl. O 47 OZZ stanoví: *Dědic ručí za dluhy pozůstalosti, jen pokud stačí jmění zůstavitelovo.*¹²²

Obecně lze shrnout, že v zemském právu nebyla akceptována římskoprávní univerzální sukcese a dědicem byl i ten, na něhož přešly z pozůstalosti jen některé věci. Přijetí dědictví ve smyslu římského *aditio hereditatis* nebylo třeba, nicméně existovala možnost uvázání se v dědictví s komorníkem (např. u nápadního zápisu, kdy dědil obmyšlený z pořízení, tedy fingovaný věřitel). Též existovalo svémocné ujednání se dědictví se stejnou právní relevancí. Ačkoli se posléze vžila zásada, že dědictví přechází i s dluhy, dědic byl povinen uhradit je jen do té výše, na kterou stačilo dědictví. Soukromé jmění dědice tím nebylo dotčeno.¹²³ Dluhy zůstavitele dědicové platili poměrně, tedy dle velikosti jejich podílu.

Ačkoli je u rodinného nedílu zřejmá paralela s římskou *familias*, moc hlavy nedílu (otcovského) oproti postavení *patris familias* byla značně omezenější a nebyla absolutní. Otec nedílu nemohl rozhodovat nad životy členů, po jeho smrti se nedíl často rozpadal do ostatních typů nedílů, které již tak výraznou osobu v čele neměly. Stejně jako v římské *familias* ani pro děti v nedílu nevzniká smrtí otcovou úplně nové právo k majetku ve společenství, nýbrž stupňuje se právo jim již náležející. Smrtí otce se děti v nedílu též stávají plnoprávními. V zemském dědickém právu šlo ale především o majetkoprávní postavení, dědic nereprezentoval osobu zůstavitele.¹²⁴ Přesto zemské dědické právo nebylo založeno čistě jenom na přechodu majetku, dědily se např. i erby (z něm. Erbe – dědic), příp. jisté funkce nebo úřady byly též dědičné (např. rychtář¹²⁵). Lze ale konstatovat, že se ve středověku a raném

113 Více viz *Staročeský slovník*. Dostupné dne 14. 5. 2023 [online] zde: <https://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx?hw=otp%C5%99isiec%20s%C4%9B>.

114 Brandl, V. *Kniha Tovačovská aneb Pana Ctibora z Cimburka a z Tovačova paměť obyčejů, řádů, zvyklostí starodávnych a řízení práva zemského v Mar. Mor. Brno: Vlastní náklad – tisk Josefa Šnaidra, 1868, s. 85.*

115 Brandl, V. *Kniha Drnovská*. Brno: J. Šnaidr, 1868, s. 70.

116 Neoprávněný držitel pozůstalosti je povinen vydat i zisk z pozůstalosti. „*Neprovedú-li spravdnosti své a ten statek drží, tehdy ze všeho požívání statku toho i škod mohú o to právem hledíni býti. Protož se tu říká: déle-li prase krmíš, tlustší bude (...).*“ Viz Brandl, op. cit. sub 115, s. 70.

117 Čáda, F. *Ondřeje z Dubé Práva zemská česká*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1930, s. 58.

118 Jireček, op. cit. sub 72 (ne kurzivou), s. 223.

119 Jireček, J., Jireček, H. *Sbírka zřízení zemských Království českého, Markrabství moravského a Slezského knížectví*. Praha: Spolek českých právníků Všehrd, 1882, s. 206.

120 Janišová, J., Janiš, D. *Komentář k moravským zemským zřízením z let 1516–1604. Svazek II. Články 75–190*. Praha: Leges, 2017, s. 263.

121 Rauscher, op. cit. sub 68, s. 94.

122 Tamtéž, s. 96.

123 Kadlecová, Schelle a kol., op. cit. sub 84, s. 83.

124 Rauscher, op. cit. sub 68, s. 30–31.

125 Představený městské (v oblastech magdeburského práva) či vesnické obce. Jako hlava samosprávy do jisté míry plnil funkce dnešního starosty. Z rychtářů se stali vrchnostenský (příp. královští) úředníci, přičemž od 15. stol. se královští rychtáři rekrutovali vesměs z nižší šlechty. Viz Stellner, F. Rychtář. In: Schelle, K., Tauchen, J. *Encyklopedie českých právních dějin, X. svazek R–Říš. první*. Plzeň: Aleš Čeněk v koedici Key Publishing, 2017, s. 703–704.

novověku v zemském právu nevytvořila potřeba univerzální sukcese a s tím spojená neomezená odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele v římskoprávním slova smyslu.

ÚPRAVA HRAZENÍ DLUHŮ ZŮSTAVITELE V MĚSTSKÉM PRÁVU

V okruhu sasko-magdeburského práva bylo zpočátku aplikováno Saské zrcadlo, resp. zásady v něm uvedené, které definovaly ručení za dluhy zůstavitele jakožto majetkové, a to pouze pozůstalostí.¹²⁶ Stejně tomu bylo původně i v okruhu práva jihoněmeckého.

V brněnské městské Knize písaře Jana je úprava hrazení dluhů zůstavitele upravena v čl. 361, který stanoví, že dědicové jsou povinni uhradit dluhy zůstavitele předtím, než si majetek rozdělí, a to v souladu se zásadou, že věřitelé jsou první dědicové. Pokud ovšem zanechaný majetek k pokrytí dluhů nestačí, není nutné, aby dědicové cokoli vynakládali ze svého vlastního majetku, ledaže by se tak rozhodli ze zbožnosti.¹²⁷

126 von Sydow, R. *Darstellung des Erbrechts nach den Grundsätzen des Sachsenspiegels mit Rücksicht auf die verwandten Quellen*. Berlin: Ferdinand Dümmler, 1828, s. 401–402.

127 *Quod heredes debent solvere debita parentum. In iudicio civitatis sententiatum est, quo heredes bona parentum possidentes debita per eosdem, dum viverent, contracta, antequam bona inter se dividant, solvere tenentur. In communi enim proverbio dicitur, quod creditores propinquissimi sunt heredes. Si vero pro dicta facienda solutione plenaria bona per parentes dimissa non sufficiunt, non oportet, quod heredes ad supplendum defectum bona propria impendant, nisi hoc facere decreverint ex pietate. Econverso etiam debitores pagabunt heredes de debitis, in quibus parentibus tenebantur.* Viz Flodr, M. *Právní kniha města Brna z poloviny 14. století. 1. Úvod a edice*. Brno: Archiv města Brna, 1990, s. 264.

128 Jireček, J., Jireček, H. M. *Brikcího z Licka Práva městská*. Praha: Právnícká jednota, 1880, s. 182.

129 Rössler, E. F. *Deutsche Rechtsdenkmäler aus Böhmen und Mähren, eine Sammlung von Rechtsbüchern, Urkunden und alten Aufzeichnungen zur Geschichte des deutschen Rechtes. I. Band. Das altprager Stadtrecht aus dem XIV. Jahrhundert*. Praha: J. G. Calve'sche Buchhandlung, 1845, s. 160.

130 Extrakt 69. O dlužích po umřelé ruce a herních: *Každý člověk po umřelé ruce dluh zaplacený, nemáli pokázaní dostatečného svau přísahau zpraviti muože, ten pak, kdo z dluhuov viní, má před právem zejména oznámiti, zač by ten dluh byl, nebo bylliby dluh herní, tak že by jeden druhému co na hru puojčil a nebo ve hře dlužen zuostal, toho ani rychtář saudití nemá, ani obžalovaný z něho odpovídati není povinen. Paklily syn otci svému a nebo služebník pánu který statek bez povolení jeho prohrál, takový statek otec a nebo pán jeho na tom, kdož by jej vyhrál, právem zase dobytí muože.*

131 Extrakt 27. O žalobe z dluhuov po umřelé ruce: *Obžaluje li kdo dědice po umřelé ruce z dluhu, kterýže on mu za otce svého vyplniti slíbil a obžalovaný jestli tomu odepře, tehdy puovod toho svědky, jakž za právo jest, ukázati bude povinen. Pakli puovod bez svědkuov jej k vlastnímu svědomí obviní a on díli, že mu nic dlužen není a neb že jest mu nic nesliboval, tehdy toho svau přísahau odejde. Pakli dí, že jest ten dluh zaplacen, najde se mu z práva, aby takové zaplacení ukázal. Jestli že pak žalobník svau žalobu s svědky postaví a obžalovaný dí, že jest ten dluh zaplacen, tehdy on po umřelé ruce to ukázati bližší bude, než by jej žalobník svědky svými v tom přemoci mohl.*

132 Štěpán, op. cit. sub 48, s. 265.

133 Schelle, K., Tauchen, J. *Občanské zákoníky*. Brno: Novpress, s. r. o., 2012, s. 82.

134 E. XXVII. odst. I.

Obdobnou úpravu obsahují i Práva městská Brikcího z Licska, jemuž byla Kniha písaře Jana předobrazem. Ta v kapitole 27 art. XXXIII stanoví: *Dědicové najprv po otci dluhy zaplatiti mají. Dědicové, vládnúce zbožiem svých rodičov, dluhy, v kteréž jsou rodičové za své živnosti zašli, prvé než děti zbožie mezi se rozdělí, povinni jsou platiti; neb obecné přísloví jest, že „věřitelé jsou najbližší dědicové“. Pakli zbožie pozůstale k zaplacení dluhu nestačilo by, nesluší, aby dědicové k naplnění takového nedostatku své vlastní zbožie nakládali, leč by to učiniti chtěli z milosti.*¹²⁸

Těž původní staroměstské právo univerzální sukcesí neznalo. Platila zásada, že „*prokázaný dluh musí být uhrazen z dědictví a odpovědnost za něj nebyla osobní odpovědnost dědiců, ale týkala se pouze pozůstalosti*“.¹²⁹

Institutem hrazení dluhů zůstavitele se zabýval i litoměřický Extrakt. Stejně jako v německém právu není ani podle litoměřických předpisů dědic povinen platit dluhy zemřelého, které vznikly ze hry¹³⁰ (v Právech městských Království českého jsou tyto dluhy vůbec nežalovatelné). Jinak zmiňuje litoměřický Extrakt pouze dluhy, jež dědic slíbil zaplatit za zůstavitele.¹³¹ Zásadu univerzální sukcese litoměřické právo neuznávalo.¹³²

Přelom v úpravě hrazení dluhů zůstavitele dědici v městském právu zavádí do řady měst až Práva městská Království českého, ve kterých je recipován (byť nepřesně) římskoprávní institut *beneficia inventarii*. Koldín zavádí univerzální sukcesí, když stanoví (v čl. E. XXVII. odst. I v úpravě pro dědění ze závěti) ... *dědictví nic jiného není, nežli vkráčení ve všecko právo, kteréž měl, aneb kteréž náleželo tomu, jenž z světa sešel: protož ke všem povinnostem a ke všem dluhům umřelého dědic kšaftu se zavazuje*.¹³³ V zákoníku je dědici stanovena lhůta šesti týdnů, ve kterých má oznámit, zda chce zřídit inventář pozůstalosti. Koldín zřízení inventáře doporučuje v odst. II čl. E. XXVII., který zní: *A tak, kterýž bez opatření práva bez udělení inventáře v statek umřelého vkráčuje, svau neopatrností k zaplacení dluhů a k vyplnění všech věcí odkázaných se víže; tak že potom musí jednomukaždému spravedlnost náležející vyplňovati*. Postup provedení inventáře je stanoven v odst. I čl. E. XXVII., kdy při inventarizaci musí být přítomen písař a konšel a dále dědicové, vdova nebo též věřitelé. Veškerý majetek musí být jmenovitě popsán a zaznamenán. V průběhu sepisování inventáře bylo též možné rovnou splatit některé dluhy, a to i předáním některých movitých věcí přítomným věřitelům. Majetek se též oceňoval.

Výsledkem výhrady soupisu v Koldínově zákoníku (z textace čl. E. XXVII. odst. 1 a F. III) bylo, že *ten, kdožby se inventářem opatřil před uvázáním statku toho, nedostalo-li by se čeho, toho statkem svým dokládati povinen nebude*.¹³⁴ Lze tedy předpokládat, že věřitelé se mohli dovolávat zaplacení dluhů pouze z pozůstalostního majetku. Uplatnění výhrady soupisu tedy způsobilo stav, který v městském právu obecně převládal před přijetím PMKČ. Nejednalo se tedy o skutečnou recepci římského práva, uplatněním výhrady soupisu došlo v podstatě k tomu, že nenastala univerzální sukcese. V římském právu uplatněním výhrady soupisu docházelo ke stavu, že

za dluhy stále odpovídali dědicové, ale omezeně do výše čistých aktiv pozůstalosti.

Ve Srovnání práv Pražských s právy Magdeburskými se k dluhům zůstavitele uvádí, *co by byli dluhové po umrlé ruce rozuměti se nemuože, než dluhové spravedliví od držiteluov statku neb nápadníkuov umrlých platiti se mají podle práva Pražského F. 3. Dluhové hrau vzešli lidem se nepřisuzují.*¹³⁵ V čl. F. III. Koldínova zákoníku se stanoví: *Peníze aneb jistá summa, kšaftem někomu odkázaná, by pak v statku kšaftujícího nalezena nebyla: však od dědice, kterýžby se v statek kšaftujícího bez opatření inventáře uvázal, podle práva kšaftovníku vyplněna býti má.*

Vzhledem ke skutečnosti, že PMKČ znala pouze damnační odkaz (tj. odkaz obligační povahy na vydání majetku, který nemusí být součástí pozůstalosti), lze dle textace čl. F. III. konstatovat, že uplatněním výhrady inventáře došlo k situaci, že dědic nebyl povinen vyplácet odkazy peněz, pokud majetek v pozůstalosti tyto peníze neobsahoval, a to i v případě nepředlužení pozůstalosti.

V případě předlužení pozůstalosti, pokud by dle některého z nezaplacených věřitelů nebylo ocenění pozůstalosti správné, měl tento právo se dožadovat spravedlnosti v souladu s čl. F. XXXIX., který stanoví *Dědictví aneb kteřížko li gruntové městští, kdyžby mnohým věřitelům přisauzeni a potom odhádání byli; a některý z poslednějších věřitelův, nemoha k svému dluhu přijít, proto že odhad skrovnější jest, nežby se jemu dostati mohlo: bude-li chtíti pro dosažení své spravedlivosti přednější věřitele splatiti a grunty takové veyše nad odhádání sobě k užítku zvěsti, to bude moci dobře učinit.*

Součástí inventářů byly též dluhy. Existovaly knihy inventářů, ve kterých se jmění zůstavitele evidovalo, přičemž důvodem psaní inventáře mohla být skutečnost, že dědili nezletilí (tedy pro lepší evidenci sirotčího majetku), že měla pozůstalost připadnout odúmrtí panovníkovi nebo městu, že došlo k mordu, nebo uplatnění výhrady inventáře. Soupisy inventářů pozůstalosti jsou z dnešního pohledu velmi přínosné pro představu každodenního života a jsou předmětem řady badatelských prací.¹³⁶ Za zřízení inventáře se platily poplatky a nebylo možné nahradit výhradu soupisu společným prohlášením dědiců, tedy pouze faktické vypracování inventáře byl jediný způsob k omezení odpovědnosti za dluhy zůstavitele ve městech, kde platila PMKČ.

SHRNUTÍ A SROVNÁNÍ S AKTUÁLNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU

Obecně lze říci, že ručení za dluhy zůstavitele v zemském právu bylo ručení majetkové, vztahovalo se pouze k majetku zůstavitele. Osobní odpovědnost za dluhy na dědice nepřecházela. Majetek dědiců tímto nebyl dotčen, nedocházelo tedy zcela k římskoprávnímu *confusio* (tedy úplnému splynutí jmění zůstavitele a dědice včetně pasiv). Tato zásada přetrvala též v OZZ, a to až do přijetí ABGB.

Cum grano salis lze říci, že též odpovědnost za dluhy zůstavitele v městském právu byla dlouhou dobu stejná (za magdeburské právo Saské zrcadlo, litoměřický Extrakt, za jiho-německé právo Kniha písaře Jana, Brikcího Práva městská). Přelom nastal až s vydáním Koldínových Městských práv Království českého, která zakotvovala neomezený přechod dluhů zůstavitele na dědice s tím, že ale doporučovala zřízení inventáře, který způsobil, že dědicové neodpovídali za dluhy zůstavitele svým majetkem a věřitelé se mohli domáhat zaplacení dluhů pouze z majetku v pozůstalosti. Nejednalo se tedy o výhradu soupisu v římskoprávním slova smyslu, ale spíše o symbolické použití římskoprávní terminologie s úplně jinými následky v případě uplatnění. Postupně s rozšiřováním platnosti tohoto zákoníku na různá další města, v r. 1610 do všech severočeských měst a v r. 1679 do moravských měst, byla tato výhrada inventáře recipována do všech měst na území Čech a Moravy, v 18. stol. též do měst slezských.

Současné právo zakotvuje neomezený přechod dluhů zůstavitele na dědice s možností uplatnění výhrady soupisu, která omezí tuto odpovědnost na hodnotu aktiv pozůstalosti (tedy omezeně zač a neomezeně čím, tedy i vlastním majetkem dědice, oproti Koldínovu omezeně zač a omezeně čím). Oproti Koldínovu zákoníku bude ale dnešní dědic, který uplatnil výhradu soupisu, povinen vyplatit odkaz peněz i v případě, že tyto nejsou součástí pozůstalosti (pokud pozůstalost není předlužena). Každý současný dědic, i ten, který výhradu soupisu neuplatní, má právo požadovat tzv. falcidiánskou kvartu (viz § 1598 o. z. – *Každému z dědiců musí zůstat z hodnoty dědictví alespoň čtvrtina odkazy nezatížená.*)

K uplatnění výhrady inventáře stanovoval Koldínův zákoník lhůtu šesti týdnů po přečtení kšaftu, resp. po dědickém nápadu. Současný občanský zákoník stanovuje v § 1675 dědici lhůtu jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl s tím, že tuto lhůtu je možné dědici prodloužit z důležitých důvodů (např. žije v zahraničí, pozůstalost je rozsáhlá apod.).

Oproti Koldínovu zákoníku je nyní možné v souladu s § 1687 nahradit soupis pozůstalosti seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici, nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku. Není již nutné (jako v římském právu nebo v Právech městských Království Českého) dělat fyzicky soupis na místě samém (který v podmínkách dnešní reality již v podstatě není vždy možný).

Koldínův zákoník výslovně vyzýval k tomu, aby si dědicové vyhradili inventář pozůstalosti. Náš zákonodárce nicméně při tvorbě zákona spíše vycházel z toho, že se nebude jednat o frekventovaný institut.¹³⁷ Ochranu

¹³⁵ Haněl, J. J. *O vlivu práva německého v Čechách a na Moravě*. Praha: Jednota právnická, 1874, s. 60.

¹³⁶ Viz např. Hrubá, M. „*Nedávej statku žádnému, dokud duše v těle*“. *Pozůstalostní praxe a agenda královských měst severozápadních Čech v předbělohorské době*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2002.

¹³⁷ Autoři občanského zákoníku dokonce počítali s tím, že

věřitelů zůstavitele před zadlužeností dědice, tzv. odloučenou pozůstalost, Koldínův zákoník nezná.

PMKČ též nemají výslovnou úpravu pro případ úmyslného zatajení majetku z pozůstalosti ze strany dědiců, a to ani v části nazvané Pokuty právy městskými obsažené a v jistý pořádek uvedené skrze Jana Krystýána z Koldína (bratr hlavního autora zákoníku). Je tudíž otázkou, zda by bylo možné úmyslné zatajení majetku trestat podle trestního práva. Pokud ano, mohlo by se jednat např. o faleš dle čl. O. V. (*Crimen falsi, faleš všeliká*,

uplatnění výhrady soupisu s sebou ponese nutnost vynaložit náklady na znalecké posudky a další úkony vedoucí k nezbytným zjištěním. Viz Eliáš, K. a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku* Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 299.

138 Dle § 1685 odst. 2 písm. a) osoba, která není plně svéprávná, nebo která je neznámá či nepřítomná, nebo právnická osoba veřejně prospěšná či zřízená ve veřejném zájmu. Tato osoba ztrácí účinek výhrady soupisu, pokud se proti ní prokáže, že pozůstalostní majetek úmyslně zatajila.

139 Stejný účinek vzhledem k výhradě soupisu nastane i vůči tomu z dědiců, v jehož přímém či nepřímém zastoupení někdo jiný pozůstalost takto spravoval. Spravuje-li takto pozůstalost osoba dědici blízká, má se za to, že jedná také jako jeho zástupce. Dědici si mezi sebou nicméně ještě před potvrzením nabytí dědictví mohou rozdělit písemnosti, podobizny nebo záznamy a jiné věci rodinné nebo upomínkové povahy.

140 § 175p stanovoval: *Dědici a věřitelé se mohou dohodnout o tom, že předlužené dědictví bude přenecháno věřitelům k úhradě dluhů. Soud dohodu schválí, jestliže neodporuje zákonu nebo dobrým mravům; neschválí-li dohodu, pokračuje v řízení po právní moci rozhodnutí.*

kteřá se působí, když pravda lstně a podvodně v lež se proměňuje), kterou lze učinit např. zatajením pravdy, kdy takové jednání je trestáno propadem hrdla (Pokuty XL.), nebo by se mohlo jednat o podvod trestaný propadem cti a majetku (statku).

Podle současné právní úpravy odpovídá neomezeně za dluhy zůstavitele (vyjma dědice, který neuplatní výhradu soupisu) osoba, která není tzv. pod zvláštní ochranou¹³⁸ a která sice výhradu soupisu uplatnila, ale jejím zaviněním se podklad pro výhradu soupisu, a to seznam pozůstalostního majetku vyhotovený správcem pozůstalosti a potvrzený všemi dědici anebo společně prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku, prokázaly jako neodpovídající skutečnosti v rozsahu nikoli nepodstatném (§ 1687 OZ v kombinaci s § 1688 OZ). Další druh zániku účinku výhrady soupisu stanovuje § 1681 OZ, dle kterého bude neomezeně za dluhy zůstavitele odpovídat dědic, který se bez oprávnění ujme plné správy pozůstalosti, úmyslně zatají pozůstalostní majetek nebo smísí části pozůstalosti s částmi svého majetku, aniž lze rozlišit, komu patří, ledaže tomu tak bylo již před smrtí zůstavitele.¹³⁹

Současný občanský zákoník nezná někdejší princip, že věřitelé jsou první dědicové v statku dlužníka. V případě předlužení pozůstalosti již není možnost přenechat pozůstalost věřitelům, jak to umožňoval někdejší § 175p odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění platném k datu 31. 12. 2013.¹⁴⁰ Jednalo se nicméně o institut, který se v praxi nevyužíval. ■

Program pro notářskou kancelář?

MÁME NA TO SYSTÉM

www.notarskyinformacnisystem.cz

PRO PRACOVNÍKY > ÚSPORA ČASU

Propojení s Czech POINT • Zadáte číslo OP nebo RČ, údaje klienta se načtou automaticky • Automatické vyhledání a načtení dědiců z EO • **Propojení s Veřejným rejstříkem** • Zadáte část názvu společnosti, další údaje se načtou automaticky • **Propojení s ČÚZK** • Automatické načtení Sbírký listin • Automatické lustrace nemovitostí • Vygenerování textového popisu nemovitostí • **Tisk ověřovacích štítků a jejich vyúčtování**

... a mnoho dalších způsobů, jak si zjednodušit práci, předvedeme přímo u vás v kanceláři

INFO@STARFISH.CZ | +420 777 647 357

PRO NOTÁŘE > VYŠŠÍ PRÁVNÍ JISTOTA A KLID

U každého klienta kontrola právní způsobilosti podle EO • Kontrola řady dalších údajů: odcizení OP, osoba bez trvalého bydliště, upozornění na datovou schránku a další • Kontroly i v případě běžného ověřování • Automatické generování faktur i upomínek • Zabezpečení dat na úrovni bankovních aplikací

11 LET
VÝVOJE

starfish
technologies

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO A NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR

Správa pozůstalosti

Dochází-li mezi dědici k neshodám ohledně správy pozůstalosti, může soud rozhodnout o tom (§ 156 z. ř. s.), že správu pozůstalosti má vykonávat pouze jeden z dědiců, zejména za situace, kdy tomuto dědici svědčí právní důvod k dědění, o němž nejsou pochybnosti, dědictví neodmítl a je schopen a ochoten spravovat pozůstalost.

**USNESENÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU ZE DNE
23. BŘEZNA 2023, SP. ZN. 24 CDO 111/20223**

Z ODŮVODNĚNÍ:

Obvodní soud pro Prahu 8 usnesením ze dne 7. 3. 2019, č. j. 20 D 666/2018-169, ustanovil pozůstalou dceru M. V. správkyní celé pozůstalosti s tím, že je povinna při výkonu této funkce jednat s péčí řádného hospodáře. Uvedl, že „v řízení o pozůstalosti byl zjištěn spor o dědické právo a je zde předpoklad, že toto řízení bude trvat delší dobu“, a že „zůstavitelka byla osobou samostatně výdělečně činnou, která pronajímala nemovitosti, a proto je vhodné, aby byl ustanoven správce pozůstalosti, který bude činit úkony nezbytné pro zachování a fungování této činnosti a též povinnosti vyplývající z daňového řádu“. Dospěl k závěru, že „jako nejvhodnější osobou se soudu jeví pozůstalá dcera M. V., která je dle

předložené závěti ustanovena dědičkou nemovitostí zůstavitelky, bez ohledu na to, že ohledně platnosti této závěti je zjištěn spor o dědické právo“.

K odvolání M. V. Městský soud v Praze usnesením ze dne 12. 8. 2019, č. j. 29 Co 231/2019-208, změnil usnesení soudu prvního stupně jen tak, že pozůstalá dcera M. V. je oprávněna ke správě celé pozůstalosti; jinak usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Vycházel z toho, že „je nepochybné, že charakter majetku zůstavitelky, který má být předmětem správy, jakož i současný stav pozůstalostního řízení, vyžadují, aby tuto správu pozůstalosti vykonávala osoba, jejíž oprávnění bude odvozeno od rozhodnutí soudu“, že „důvodem pro takový postup je okolnost, která nastala v tomto pozůstalostním řízení, kdy zůstavitelka nepovolala správce pozůstalosti a ke správě nebyl povolán ani vykonavatel závěti“, že „v dané věci je namíste postupovat podle § 156 z. ř. s., který stanoví, že vznikne-li pochybnost o tom, zda má

pozůstalost spravovat správce pozůstalosti povolany zůstavitelem nebo vykonavatel závěti, nebo dědic, nebo některý z více dědiců, anebo všichni dědicové, soud i bez návrhu usnesením rozhodne, kdo z nich je oprávněn ke správě pozůstalosti“, že „zmíněné ustanovení totiž upřednostňuje, aby pozůstalost spravovali především dědici, popř. některý z nich, což lze dovodit i ze znění § 157 odst. 1 písm. a) z. ř. s., podle něhož jednou z podmínek ustanovení správce pozůstalosti je to, že dědici nejsou schopni řádně spravovat pozůstalost“, že „teprve při zjištění, že dědici nejsou schopni pozůstalost řádně spravovat (a současně zůstavitel nepovolal správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti), lze postupovat dle § 157 odst. 1 z. ř. s. a jmenovat správce pozůstalosti“ a že „úvaha o tom, že správu pozůstalosti by event. měly ve smyslu § 1586 z. ř. s. vykonávat obě pozůstalé dcery společně, v tomto případě není namístě“. K tomu uvedl, že „z průběhu řízení je zřejmé, že zůstavitelka zanechala závět, podle níž dědičkou veškerého svého majetku ustanovila pozůstalou dceru M. V., a byla též předložena listina, podle níž zůstavitelka vydělila dceru M. V.“, že „pokud soud I. stupně neshledal žádné formální nedostatky těchto pořízení pro případ smrti a o určení dědického práva pozůstalé dcery M. V. nebylo dosud ve sporném řízení rozhodnuto, svědčí dědické právo M. V., naproti tomu dědické právo M. V. je prozatím sporné“, že „za daného stavu řízení je tedy pozůstalá dcera M. V. jedinou, které prokazatelně svědčí dědické právo, ať už ze závěti či ze zákona, a z tohoto titulu je pouze ona ve smyslu § 156 z. ř. s. a § 1677 o. z. oprávněna ke správě pozůstalosti“, že „i kdyby totiž závět zůstavitelky byla shledána neplatnou a nedošlo by ani k vydělení pozůstalé dcery M. V., nastalo by dědění ze zákona a v takovém případě by pozůstalá dcera M. V. byla zákonným dědicem v první třídě dědiců podle § 1635 odst. 1 o. z.“, a že „lze proto mít za to, že její dědické právo k dané věci je jasně prokázáno“. Odvolací soud dodal, že „napadené rozhodnutí bylo formulačně změněno jen s ohledem na skutečnost, že při posouzení toho, zda jmenovaná má vykonávat správu pozůstalosti, je třeba postupovat podle § 156 z. ř. s., podle něhož soud rozhoduje o tom, kdo z dědiců je oprávněn ke správě pozůstalosti, tj. nedochází k ustanovení či jmenování správce pozůstalosti“.

Proti usnesení odvolacího soudu podala M. V. (dále též jen „dovolatelka“) dovolání, jehož přípustnost dovozuje z toho, že „v napadeném usnesení je řešena otázka hmotného i procesního práva, která dosud nebyla dovolacím soudem řešena“. Důvodem dovolání je, že „napadená rozhodnutí spočívají na nesprávném právním posouzení věci“. Podle jejího názoru je zřejmé, že jmenovaná správkyňe „jednoznačně prosazuje vlastní zájmy oproti oprávněným zájmům ostatních dědiců a není kvalifikována pro výkon správy rozsáhlého dědictví“. Uvedla, že „mezi správkyňí a dovolatelkou probíhá několik soudních sporů, které se týkají jejich podílového spoluvlastnictví“, a že „dovolatelka rovněž napadla samostatnou žalobou závět zůstavitelky a listiny o vydělení“. Je přesvědčena, že „za situace, kdy je zřejmé, že vztahy mezi dědici jsou více než napjaté a jeden z nich se již před smrtí zůstavitelky pokoušel dosáhnout převodu významného majetku zůstavitelky na vlastní osobu, jsou dány vážné důvody pro opatření soudu dle § 1677

odst. 2 o. z. a jmenování nezávislého správce, jak po celou dobu navrhuje“. Dovolatelka „žádala a žádá, aby soud jmenoval nezávislého správce pozůstalosti, neboť jsou pro to vážné důvody, jak podle § 1677 odst. 2 o. z., tak podle § 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s.“, když „střet zájmů obou dědiček je zřejmý i v tomto stadiu řízení, a ani jedna z nich proto není způsobilá pozůstalost spravovat a je nutno ustanovit správce nestranného“. Navrhla, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

M. V. ve vyjádření k dovolání vyslovila nesouhlas s tvrzeními své sestry M. V.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu, dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V posuzované věci bylo z hlediska skutkového stavu – mimo jiné – zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá, jak vyplývá z § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř.), že H. V., zemřelá dne 14. 6. 2018 (dále též jen „zůstavitelka“), byla vdaná za L. V. a měla dvě dcery M. V. a M. V. (potenciální dědičky ze zákona v první třídě dědiců). Zůstavitelka zanechala holografní závět ze dne 23. 11. 2014 (pořízenou navíc v přítomnosti tří svědků), kterou ustanovila dědičkou „svých nemovitostí a pozemků“ dceru M. V. (případně vnučku A.) s tím, že si nepřeje, aby cokoliv z jejího „zůstávajícího“ majetku dostala mladší dcera M. V. Svou dceru M. V. žádala, aby tuto závět respektovala a z dědictví nic nepožadovala. Závět je datována a opatřena podpisem zůstavitelky, který je následován textem „vlastnoručně, v plném vědomí“. Vlastnoručním dodatkem k závěti ze dne 23. 3. 2017 zůstavitelka zdůraznila, že „si opravdu nepřeje, aby cokoliv z jejího majetku dostala M. V.“ s tím, že „se o ně nestará, nekomunikuje s nimi, dostala majetek a peníze a nic ze svého slibu, který dala, nedodržela“. Vlastnoručním doplněním poslední vůle ze dne 11. 4. 2017 zůstavitelka prohlásila, že „s plným vědomím vyděduje svou dceru M. V. ze svého všeho majetku, protože o ně jako o rodiče nejvíce žádný zájem, ani jim v ničem nepomáhá, jen je psychicky týrá, nereaguje na kontakty a vše ignoruje. Pozůstalý manžel L. V. v zastoupení M. V. dědictví odmítl, pozů-

stalé dcery dědictví neodmítly. Z protokolu sepsaného před soudním komisařem dne 7. 3. 2019 vyplynulo, že přítomné pozůstalé dcery prohlásily, že mezi nimi nadále trvá spor o dědické právo (M. V. závět s dodatkem i prohlášení o vydědění neuznala za pravé a platné, když je podle ní zůstavitelka učinila v omylu a pod nátlakem), že M. V. prohlásila, že žádá, aby byla ustanovena správcem celé pozůstalosti, a naopak pozůstalá dcera M. V. prohlásila, že s tím nesouhlasí. Soudní komisař konstatoval, že vyhoví žádosti pozůstalé dcery M. V. a „ustanoví ji správcem pozůstalosti z důvodu vhodnosti“. Poskytl poučení, že proti tomuto usnesení může pozůstalá dcera M. V. podat odvolání. Usnesením ze dne 20. 3. 2019, č. j. 20 D 666/2018-181, byla M. V. odkázána k podání žaloby proti pozůstalé dceři M. V. na určení, že M. V. je dědičkou po zůstavitelce a M. V. není dědičkou zůstavitelky ze závěti ze dne 23. 11. 2014 s dodatkem ze dne 23. 3. 2017, s odůvodněním, že k podání žaloby se odkazuje potomek, který tvrdí, že byl vyděděn neprávem. Dědické právo M. V. sejevilo soudu (soudnímu komisaři) se zřetelem k okolnostem případu jako slabší.

Dovoláním napadené rozhodnutí záviselo na odvolacím soudem řešené otázce, zda jeden z dědiců, mezi nimiž dochází (mimo jiné) k neshodám o správě pozůstalosti, je oprávněn pozůstalost spravovat a zda má být takový dědic povolán ke správě pozůstalosti rozhodnutím soudu podle § 156 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Protože otázka správy pozůstalosti nebyla v dosavadní rozhodovací praxi dovolacího soudu v uvedených souvislostech řešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání dovoláním napadeného usnesení odvolacího soudu podle § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání není důvodné.

Vzhledem k tomu, že zůstavitelka zemřela dne 14. 6. 2018, řídí se dědické právo po ní zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinným od 1. 1. 2014 (dále jen „o. z.“).

Účelem správy pozůstalosti je postarat se o zůstavitelem zanechaný majetek do doby, než je pravomocně skončeno řízení o pozůstalosti, tak, aby byl tento majetek zachován pro dědice, popř. věřitele (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 24 Cdo 1286/2021).

Právní úprava správy pozůstalosti je obsažena především v § 1677 a násl. o. z.

Povolal-li zůstavitel správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti, spravuje pozůstalost až do potvrzení nabytí dědictví správcem pozůstalosti, jinak vykonavatel závěti. Nepovolal-li zůstavitel žádného z nich, spravuje pozůstalost dědic; je-li dědiců více a neujednají-li si nic jiného, spravují pozůstalost všichni dědicové (§ 1677 odst. 1 o. z.). Kdo spravuje pozůstalost, vykonává její prostou správu (§ 1678 odst. 1 o. z.). Kdo vykonává prostou správu cizího majetku, činí vše, co je nutné k jeho zachování (§ 1405 o. z.).

Při aplikaci uvedených hmotněprávních ustanovení se nelze obejít bez ustanovení procesních, která jsou součástí úpravy řízení o pozůstalosti v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), obdobně jako tomu je i u dalších institutů dědického práva, pro které je značná provázanost hmotněprávní a procesněprávní úpravy charakteristická. Ostatně i důvodová zpráva k § 156 až § 161 z. ř. s. uvádí, že se v těchto ustanoveních rovněž procesně provádí úprava obsažená v § 1677 až 1680 o. z.

Vznikne-li pochybnost o tom, zda má pozůstalost spravovat správce pozůstalosti povolany zůstavitelem, nebo vykonavatel závěti, nebo dědic, nebo některý z více dědiců anebo všichni dědicové, soud i bez návrhu usnesením rozhodne, kdo z nich je oprávněn ke správě pozůstalosti (§ 156 z. ř. s.).

Nepovolal-li zůstavitel správce pozůstalosti, může soud i bez návrhu usnesením jmenovat správce pozůstalosti, jestliže a) vykonavatel závěti nebyl jmenován nebo odmítl spravovat pozůstalost nebo je zřejmě nezpůsobilý spravovat pozůstalost, a jestliže dědici nejsou schopni řádně spravovat pozůstalost, b) je třeba vyhotovit seznam majetku patřícího do pozůstalosti, nebo c) je k tomu jiný vážný důvod (§ 157 odst. 1 z. ř. s.).

Z uvedených zákonných ustanovení je především zcela zřejmé, že správa pozůstalosti neznamená jen výkon správy prostřednictvím správce pozůstalosti, ať již povolany samotným zůstavitelem za jeho života, nebo rozhodnutím soudu během řízení o pozůstalosti, popř. vykonavatelem závěti, ale že pozůstalost mohou spravovat i dědici.

Z § 157 z. ř. s. pak lze také dovodit, že dědicům správa pozůstalosti náleží ze zákona, provádí ji tedy (v zásadě) bez toho, aby o tom soud rozhodl. A to zejména bezprostředně po smrti zůstavitele, kdy není žádný časový prostor k tomu, aby soud dědice pověřil výkonem správy pozůstalosti, nelze než uzavřít, že pokud dědic nezbytné činnosti ve vztahu k pozůstalosti činí, provádí správu pozůstalosti fakticky (správa je odvozena přímo ze zákona). Pokud je jediným dědicem, platí to tím spíše, neboť nehrozí spory o výkon správy, jako by tomu mohlo být v případech, kdy je dědiců více (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. 24 Cdo 221/2022).

V průběhu řízení o pozůstalosti může vzniknout pochybnost (pozn.: nejen účastníků, ale i třetích osob) o tom, kdo má pozůstalost nebo její určitou část spravovat, tedy zda správa pozůstalosti náleží správcem pozůstalosti povolany zůstavitelem, nebo vykonavatel závěti, nebo jednomu dědici, nebo některému z více dědiců, anebo všem dědicům společně, popř. který z více dědiců je oprávněn spravovat pozůstalost, nebo kdo má jakou část pozůstalosti spravovat. Povolán řešit takovou pochybnost je na návrh nebo i bez návrhu soud v řízení o pozůstalosti usnesením (§ 156 z. ř. s.), v němž určí, kdo je oprávněn spravovat pozůstalost, popř. jakou její část [srov. Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo* (§ 1475–1720). *Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 475].

Jinými slovy, nepanuje-li shoda mezi více dědici o správě pozůstalosti, je třeba ingerence soudu (rozhodnutí o tom, kdo bude správu vykonávat). Dovolací soud se přiklání k závěru, že v takovém případě lze rozhodnout usnesením o oprávnění ke správě pozůstalosti dle § 156 z. ř. s. K obdobnému právnímu názoru přítom dospěla i odborná literatura. Ustanovení § 156 z. ř. s. zřejmě opravňuje soud i k tomu, aby v konkrétním případě rozhodl, dochází-li mezi více dědici k neshodám ohledně správy pozůstalosti, že správu má vykonávat pouze jeden z více dědiců, popř. že každý z nich má vykonávat správu pozůstalosti samostatně. V případech, kdy by se ukázalo potřebné, aby pozůstalost spravoval některý z dědiců, může o tom soud rozhodnout podle § 156 z. ř. s., spíše než jmenováním některého z dědiců správcem pozůstalosti podle § 157 z. ř. s. (k tomu srov. Macková, A., Muzikář, L. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 292 a 295).

V daném případě odvolací soud vysvětlil, jakými úvahami byl při rozhodování o tom, kdo je oprávněn ke správě pozůstalosti po zůstavitelce, veden, a to zejména, že dědické právo po zůstavitelce prokazatelně svědčí M. V., neboť nebude-li dědičkou ze závěti, stane se jí ze zákona, že právní úprava upřednostňuje, aby pozůstalost spravovali dědici, příp. některý z nich, a že (s ohledem na charakter spravovaného majetku i na současný stav pozůstalostního řízení) je více než žádoucí rozhodnutí soudu o osobě správce.

Pokud se týká dědického titulu M. V., v projednávané věci nejsou pochybnosti o její zákonné posloupnosti v první třídě dědiců; dosud je sice ve sporném řízení řešena nejen platnost listiny o vydědění M. V. zůstavitelkou, ale i platnost holografní závěti pořízené zůstavitelkou ve prospěch M. V., nicméně soud v řízení o pozůstalosti neshledal žádné formální nedostatky obou pořízeních pro případ smrti a – jak je uvedeno již výše – k podání žaloby odkázal M. V., která tvrdí, že byla vyděděna neprávem (§ 1673 odst. 2 o. z.), a jejíž dědické právo se tudíž jeví se zřetelem k okolnostem případu jako slabší. Je totiž vždy nutné přihlídnout i k tomu, že je-li zjišťování dědického práva po zůstaviteli komplikované (a déletrvajícím), je jistě žádoucí, aby soud rozhodl o osobě, jež bude vykonávat správu pozůstalosti, třeba z řad dědiců, kteří prokázali právní důvod k dědění, o němž nejsou pochybnosti (a byli soudním komisařem v řízení o pozůstalosti vyzkoušeni o dědickém právu postupem podle § 164 z. ř. s., dědictví neodmítli a jsou ochotni a schopni pozůstalost spravovat).

Zcela neopodstatněné jsou pak dovolací námitky M. V., že správa pozůstalosti po zůstavitelce je „značně složitá a vyžaduje jak potřebnou kvalifikaci, tak zkušenosti v tomto oboru“, a že „M. V. sice dosáhla vysokoškolského vzdělání ekonomického směru, ale v tomto oboru nikdy nepracovala“. K tomu lze především poznamenat, že správa jedním z dědiců může být vhodná právě v situaci, kdy takový dědic disponuje patřičnými znalostmi a dovednostmi a správu může vykonávat efektivně (např. i tehdy, má-li potomek zůstavitele pouze potřebné zkušenosti, neboť žil se zůstavite-

lem před jeho smrtí v domě, který je součástí pozůstalosti). Nadto, již soud prvního stupně v projednávané věci upozornil na tu okolnost, že zůstavitelka byla osobou samostatně výdělečně činnou, která pronajímala nemovitosti, a proto se jevila jako nejvhodnější osoba pro správcovství pozůstalosti M. V., která měla „činit úkony nezbytné pro zachování a fungování této činnosti a též povinnosti vyplývající z daňového řádu“. Nelze odhlédnout ani od toho, že taktéž již podle názoru odvolacího soudu neobstály ani odvolací námitky M. V. v tom směru, že M. V. nebude schopna správu pozůstalosti vykonávat, neboť M. V. „neuvádí žádné okolnosti, z nichž dovozuje tyto tvrzené skutečnosti, neuvádí žádné konkrétní výhrady či negativní zkušenosti, které by svědčily v neprospěch pozůstalé dcery M. V., z nichž by se dal takový závěr dovodit“. Pro úplnost budiž dodáno, že neobstojí ani námitka hrozby převodu majetku zůstavitelky na M. V. jako správkyni pozůstalosti, neboť vykonává prostou správu, jejíž rozsah lze překročit jen za podmínek stanovených zákonem (§ 1679 odst. 2 o. z.).

Dovolatelka se rovněž mýlí, namítá-li v projednávané věci potřebu jiného opatření ve smyslu § 1677 odst. 2 o. z., a to již proto, že zákon zde má na mysli „jiné opatření“, než je správa pozůstalosti prováděná správcem pozůstalosti, vykonávatelem závěti nebo dědici, tj. např. závěru pozůstalosti (§ 149 z. ř. s.), zákaz výplaty (§ 150 z. ř. s.) nebo odloučení pozůstalosti či její části (§ 152 z. ř. s.), která však v posuzované věci nejsou nijak relevantní.

Důvodný není ani požadavek dovolatelky, „aby soud v posuzované věci jmenoval nezávislého správce pozůstalosti, neboť jsou pro to vážné důvody podle § 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s.“. Zákon sice blíže nestanoví, co je možno považovat za jiný vážný důvod ve smyslu citovaného ustanovení, půjde však o situace spíše výjimečné (např. aktuální potřeba provést při správě některé úkony, které vyžadují zvláštní znalosti a schopnosti, nebo zajištění bezpečnosti státu), jež soudu umožní ustanovit správce pozůstalosti i tehdy, pokud by dědicové byli schopni řádně spravovat pozůstalost, jakož i tehdy, jsou-li zde osoby uvedené pod písm. a), které správu vykonávají (obdobně srov. Macková, A., Muzikář, L. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 294; nebo Svoboda, K., Tlášková, Š., Vláčil, D., Levý, J., Hromada, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 311).

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správné. Protože nebylo zjištěno, že by bylo postiženo vadou uvedenou v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání M. V. podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl. ■

JUDr. Roman Fiala,
soudce Nejvyššího soudu ČR,
člen redakční rady Ad Notam

Rozhovor s JUDr. Libuší Stehlíkovou

Notářství dříve a dnes

JUDr. Libuše Stehlíková patří k legendám českého notářství. Své nemalé organizační schopnosti s nadšením věnovala od počátku nových společenských poměrů po listopadu 1989 osudům českého a speciálně západočeského notářství. Pohybovala se celou generaci ve středu dění formujícího vývoj obnoveného svobodného českého notářství. Vyznačuje se nefalšovanou starostí o problémy svých kolegů. Tomu odpovídá trvale vysoká úroveň západočeského notářství. Iniciativně se zaměřila na setkávání a komunikaci mezi notáři, a to též v mezinárodním měřítku. Vyniká optimistickou a radostnou povahou, s níž nezištně ve prospěch svých kolegyně a kolegů řeší překážky. **Rozhovor s ní vedl emeritní notář v Praze JUDr. Karel Wawerka.**

Vážená paní kolegyně, milá Libuško, dovoluji, abychom si v úvodu Tvého životního portrétu připomněli Tvá raná léta, cestu ke studiu práv. Přiblížila bys poměry na pražské právnické fakultě v době Tvého studia?

Po maturitě na tříleté SVVŠ v Plzni v r. 1971 jsem nastoupila do 1. ročníku Právnické fakulty UK v Praze, bez právnické

JUDr. Libuše Stehlíková (1953)

- Po dokončení Právnické fakulty UK v Praze v r. 1976 nastoupila jako notářská čekatelka u Státního notářství Plzeň-sever.
- Od r. 1978 působila jako státní notářka u Státního notářství Plzeň-sever, od r. 1993 až do současné doby je notářkou v obvodu Okresního soudu Plzeň-sever.
- Od r. 1991 do r. 1993 byla členkou notářského poradního sboru předsedy Krajského soudu v Plzni a notářského poradního sboru ministra spravedlnosti, od r. 1990 byla jako předsedkyně Krajské notářské komory v Plzni členkou Ústřední notářské komory Sdružení notářů ČR, které zastupovalo státní notáře v době před jeho odstátněním do začátku r. 1993.
- V letech 1993 až 2001 zastávala funkci prezidentky Notářské komory v Plzni a z toho titulu byla také členkou prezidia Notářské komory ČR. Pracovala v mezinárodní komisi, v revizní komisi, zkušebních komisích a konkurzních komisích, byla pověřena problematikou pojištění notářů a byla dlouholetou členkou prezidia Notářské komory v Plzni a delegátkou sněmu Notářské komory ČR.

tradice v rodině a bez velké touhy studovat zrovna práva. Sedmdesátá léta ve znamení normalizace společnosti se samozřejmě projevila i na právnické fakultě, z níž museli odejít pedagogové nevhodní pro výuku v duchu politického směřování a naopak přišli noví, kteří tomuto duchu vyšli více či méně ochotně vstříc. Smůla byla, že po těch odešlých byly k dispozici učební pomůcky, na které byli ti noví alergičtí. Nezapomenu na průběh státní zkoušky z teorie státu a práva, kdy zkoušející plesal nad knihami marxismu-leninismu a přesvědčoval mě, že se čtou jako detektivka a je dobré mít je na nočním stolku. Světlou výjimkou byly neobyčejně fundované a poutavé přednášky prof. Fialy z římského práva. Léta na fakultě byla poznamenána i většinou odtažitým vztahem vyučujících a studentů a nedůvěrou mezi nimi i mezi studenty navzájem. Spíše vzpomínám na mimoškolní aktivity ve společnosti spřízněných jedinců, kulturu na stání, sportování, povinné brigády o prázdninách i práci v průběhu roku k získání peněz na studentský život, většinou úklidy na stavbách, zametání ulic a uklízení na koleji. Nezapomenu na kolej Arnošta z Pardubic ve Voršilské ulici, kde byly pokoje po sedmi studentkách, což by dnes asi vedlo k projevům nespokojenosti. Ale kvalitě odpovídala i minimální cena kolejného.

V další otázce bych rád navázal na otázku první. Co Tě přivedlo po skončení právnické fakulty právě na státní notářství a jaké zážitky máš z tehdejší doby?

Během studia jsem samozřejmě řešila, kam po jeho skončení. Zážitky z návštěv soudních jednání, praxe na Krajské prokuratuře v Plzni a Státním notářství Plzeň-město během studia nasměrovaly moji cestu ke státnímu notářství a rozhodly o přijetí resortního stipendia Krajského soudu v Plzni se závazkem pracovat po skončení studia pět let na některém státním notářství v obvodu tohoto soudu. Na Státní notářství Plzeň-sever jsem 1. 1. 1977 nastoupila už jako matka ročního dítěte v pozici notářské čekatelky. V prosinci 1978 jsem složila justiční zkoušku a od ledna dalšího roku jsem byla jmenována státní notářkou. Dodnes své volby nelituji, protože notářská práce mne bavila a těší mne dosud. V branži státních notářů byli tehdy výjimkou kariérní dravci, a kdo netoužil po vedoucí pozici, měl relativní klid bez nátlaku na angažmá v KSČ. Notářská práce byla rozmanitá a naučila mě jednat s účastníky nejrůznějších povah. Vzpomínám na těžké zaprášené svazky v poněkud tajemné pozemkové knize, která práci notářů propojovala s historií nemovitostí a kde jsme prováděli tzv. tužková lustra jednotlivých vložek, a dokonce jsme do knih ručně zapisovali uzavření zápisů v jednotlivých vložkách v souvislosti s dědictvím nebo převodem. Jako s nutným zlem jsme se museli smířit s opakovaným pracovní-politickým hodnocením ze strany vedení soudu a stranické organizace, zda jsme splnili zadané úkoly a máme předpoklady pro další politický a odborný růst, s nemožností namnožit nějakou listinu bez jejich souhlasu, s nutností škemrat o pracovní pomůcky a způsobilé zapisovatelky. Ale dobrou náladu jsme si zorganizovali na mnoha poradách a pracovních seminářích západočeských státních notářů, zejména na zámku v Žinkovech, kdy jsme předváděli scénky z notářského života se

zpěvy, kramářské písně a kde byli přijímáni do cechu notářského podle starodávných regulí nastupující notáři.

Po listopadu 1989 došlo v notářském světě k mnoha zásadním změnám, které jsi bezprostředně ovlivňovala. Byla jsi členkou vedení dobrovolného Sdružení notářů ČR, které zastupovalo pod vedením JUDr. Milošlava Jindřicha zájmy notářů v tomto procesu. Osobně jsme se seznámili na mimopražském jednání českých notářů asi v r. 1991, na němž se připravovalo vydání zákonů nutných k návratu ke svobodnému notářství a já tam byl vyslán jako referent legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti. Zapůsobila jsi na mě jako pro tehdejší reformy mimořádně nadšená funkcionářka. Co se Ti při vzpomínce na tuto náročnou dobu vybavuje především a jak se díváš na výsledky, k nimž tehdy čeští notáři dospěli?

Myslím, že poprvé jsme se setkali už v květnu 1990 na jednání na Ministerstvu spravedlnosti, kde se projednávalo zřízení notářských poradních sborů a notářských komor, kde jsem byla jako čerstvě zvolená předsedkyně západočeské notářské komory a Ty za Ministerstvo spravedlnosti, a kde se domlouvala strategie pro změny v notářství.

Po listopadu 1989 jsme se z iniciativy středočeských notářů JUDr. Martina Šešiny a JUDr. Milošlava Jindřicha rozhodli využít příležitost ke změně postavení státních notářů a pokusit se obnovit pozici notáře jako nositele nezávislého veřejného úřadu tak, jak tomu bylo do r. 1948. Bylo jasné, že to nepůjde bez vytvoření subjektu, který by mohl komunikovat se státními úřady a dalšími institucemi jako uznávaný partner. Nastalo hektické období směřující k vytvoření přípravného výboru a programového prohlášení Sdružení notářů ČR, k němuž se většina státních notářů připojila. Sdružení notářů ČR bylo jako právnická osoba registrováno Ministerstvem vnitra ČR dne 11. 11. 1990.

Instrukcí Ministerstva spravedlnosti ČR z 9. 1. 1991, čj. 351/90-00D/N, byly zřízeny notářské poradní sbory ministra spravedlnosti, předsedů krajských soudů a předsedy městského soudu v Praze pro řešení zásadních otázek spojených s řízením činnosti a správou státních notářství, která umožnila účast zástupců státních notářů na řízení státních notářství včetně personálních otázek. Jsem ráda, že jsem mohla přispět k obnovení pozice notářů v duchu kontinentálního práva a byla aktivní účastnicí všech změn, i když dodnes nevím, kde jsem v tu dobu vzala čas na práci státní notářky, na zaučování budoucích právníků katastrálního úřadu, který nahrazoval registrační agendu státních notářství, a pracovnice finančního úřadu, který přebíral agendu notářských poplatků, a samozřejmě čas na čtyřčlennou rodinu. Bez pomoci rodičů a pochopení manžela by to asi nešlo. Je pravda, že v tu dobu jsem neměla skoro vůbec volný čas na své oblíbené aktivity.

Pokud jde o dosažené výsledky našeho snažení, myslím, že jsme tehdy dosáhli maximum možného, i když z původních představ jsme museli dost slevit.

Dosud mám v držení Tvou rukou sepsaný historický zápis ze dne 26. 1. 1993 o první volbě funkcionářů právě vzniklé Notářské komory ČR, která se konala v prostorách Ministerstva spravedlnosti. Víím, že od této doby jsi mnohokrát byla zvolena prezidentkou Notářské komory v Plzni a z toho titulu jsi byla celá desetiletí členkou prezidia Notářské komory ČR. Měla jsi proto možnost tzv. „přímo od zdroje“ bezprostředně sledovat a ovlivňovat dění v celém českém notářství. Jaké máš vzpomínky na devadesátá léta, na své kolegy v prezidiu i na tehdejší vývoj v Západočeském kraji?

Devadesátá léta mám spojená s nadšením a elánem všech, kteří se podíleli na činnosti Sdružení a poté notářských komor, které musely mít sídlo, vybavení a první tajemnice, všech, kteří vytvářeli vnitřní předpisy pro fungování komor, dávali dohromady pro ostatní notáře manuály k pracovní právnímu, daňovému a dalším záležitostem, které jsou spojené s pozicí notáře jako OSVČ. Za pochodu jsme navazovali kontakty se zahraničními kolegy, notářskými komorami a organizacemi. Občas to bylo vysilující, ale když se dařilo, únava zmizela. Smutek jsem zažila, a nejen já, když jsme odjížděli z pracovního jednání ve Lnářích a přišla zpráva, že Federální shromáždění neschválilo předpisy potřebné pro novou úpravu poměrů od 1. 1. 1993. Nakonec byly potřebné zákony včas přijaty, aby se státní notáři stali od 1. 1. 1993 notáři ve svobodném povolání. Ne všichni státní notáři v Západočeském kraji se jimi stali, někteří přešli do advokacie, na katastrální úřad nebo k soudu, ale většina zahájila činnost ve svém úřadu, i když s obavami, jak to zvládnou a zda se užíví. Až na jednu výjimku to nikdo nevzdal.

Notářská komora v Plzni zařizovala své sídlo v jedné místnosti mé kanceláře a měla štěstí na velmi schopnou první tajemnici Libuši Poláčkovou, která se zapojila do vytváření pravidel pro chod komory, zavedla systém archivace písemností, vedla účetnictví, využívala znalost němčiny ke komunikaci se zahraničními partnery a klienty a vůbec se stala nepostradatelnou osobou těšící se důvěře notářů. Po jejím odchodu do důchodu v roce 2012 převzala roli tajemnice stejně oblíbená Stanislava Dvořáková, která je tajemnicí dosud.

Za pochodu jsme se učili organizovat semináře a potřebná školení k nově přijímaným předpisům. První seminář se uskutečnil už v červnu a další v říjnu 1993. Ve stejném roce jsme začali také s potřebným vzděláváním administrativních pracovníků.

Asi nejnáročnější byl kurz věnovaný velké novele obchodního zákoníku účinné od 1. 1. 2001, který probíhal v plzeňské Městské besedě od října 2000 do června 2001 v devíti lekcích, pořádaný ve spolupráci s katedrou obchodního práva Právnické fakulty v Plzni a kterého se zúčastnilo více než sto nejen západočeských notářů. Za státního notářství stačilo znát jen pár paragrafů z hospodářského zákoníku a zákona o státním podniku a právo společností podle obchodního zákoníku bylo pro notáře zcela nové. Zmínit musím i notářku velmi neoblíbenou, ale v devadesátých letech poměrně žádanou, protestaci směnek. Dnes asi nikdo z notářů nemá knihu notářských protestů vůbec vedenou.

Devadesátá léta mám spojená taky s osobní nepříjemností, kdy moje první nové auto na leasing někdo na oplocené zahradě u domu podpálil. Souvislost s mojí notářskou praxí policie neprokázala, ale ani nevyloučila. Možná šlo o nikoliv

v té době neobvyklé vyřizování účtů a nešťastnou záměnu. Každopádně to zvýšilo moji ostražitost.

Jak probíhala historie příhraničních setkávání západočeských notářů a bavorských notářů a později i společná setkávání též severočeských a saských notářů? Některým těmto setkáním jsem mohl být přítomen i osobně. Víím, že jsi tyto zdařilé akce od počátku inspirovala navazováním kontaktů a posléze je i organizovala...

Historie příhraničních setkání se začala psát již v r. 1990, kdy na Státní notářství v Domažlicích napsal Dr. Karl Sauer, notář v Regensburgu, s nabídkou setkání s notáři k projednání možné pomoci s obnovením svobodného notářství. Setkání se pak uskutečnilo na Státním notářství v Klatovech a navázané kontakty pokračovaly úspěšně dál vzájemnými návštěvami a v r. 1998 se uskutečnilo první společné setkání už za účasti i saských a severočeských notářů v tehdy nově zrekonstruovaném hotelu Tři lilie ve Františkových Lázních. Organizace setkání ležela na bedrech Notářské komory v Plzni a moc jsme si všichni oddychli, když všechno klaplo k naší spokojenosti. S pořádáním takových akcí jsme neměli žádnou zkušenost a dostát napoprvé všem povinnostem pořadatele nebylo vůbec jednoduché. Program nastavený na tomto setkání, tedy přednáška na odborné téma za českou a za německou stranu doplněná diskusí a výměnou pracovních materiálů, byl spolu se společenskou částí setkání dodržován i v dalších letech. Jsem ráda, že setkání se postupně zúčastňují mladší notáři, a věřím, že založená tradice má význam a bude pokračovat.

K významným posunům v notářství docházelo na přelomu století a tisíciletí po r. 2000, mnoho věcí se změnilo v důsledku nástupu revolučních technologií. Jak jsi tato léta vnímala jako notářka a prezidentka Notářské komory v Plzni?

Vybavení notářských kanceláří a pracovní podmínky se od r. 1993 do dnešní doby neskutečně změnily. Začínala jsem se dvěma psacími stroji, dvěma počítači a jednou tiskárnou a kopírkou, které jsem si pořídila díky kontokorentnímu účtu u poště České spořitelny a na leasing, a se dvěma tajemnicemi ze státního notářství. Získat úvěr byl jen sto padesát tisíc bylo v té době pro notáře jako novou OSVČ bez historie a bez zajištění nemožné. Se štěstím se dalo sehnat připojení na pevný telefon. Počítače vybavené textovým editorem T602 a antivirovým programem Tři psi tehdy sloužily jako lepší psací stroje.

Postupně jsem vyzkoušela několik nepřilís povedených programů pro vedení rejstříků. Na používání mobilu a internetu jsme si ještě museli počkat. Při návštěvě notářské kanceláře Dr. Sauera jsme se sice mohli inspirovat vybavením i personálním obsazením, ale dlouho jen teoreticky. Cesta k dnešnímu samozřejmému používání technických vymožeností nebyla vůbec jednoduchá a bez spolupráce Notářské komory ČR s profesionálními firmami bychom se nedostali na dnešní úroveň, zejména pokud jde o vedení rejstříků a dalších systémů, směřujících k posílení důvěryhodnosti notářství. Jen málo

notářů mé generace, kteří se s počítači setkali až ve středním věku, má vlohy k optimálnímu využívání počítačů a bez mladších pracovníků kanceláří, jimž je práce s potřebnými programy daleko bližší, se neobejde. Štve mě rychlé opotřebování všech technických prostředků, ať už fyzické, nebo morální. Moje nejstarší tiskárna dodnes funguje líp a bez problémů, které jsou s těmi mnohem později koupenými. Ale to neplatí jen pro kancelářské stroje, ale pro spotřební věci obecně.

Patřila jsi k těm ženám-notářkám, které se aktivně a s nadšením vrhly do organizátorské práce v notářské samosprávě. Jak pohlížíš na práci notářky z pohledu pracující ženy, která má současně na starosti celou rodinu, výchovu dětí apod. Kde jsi vlastně nacházela čas na veškeré své aktivity?

Postavení státní notářky v pracovním poměru bylo jednodušší, protože zaměstnavatel musel respektovat mateřskou dovolenou, mohl umožnit zkrácenou pracovní dobu, což jsem v době, kdy synové byli v předškolním věku, sama využila, zaměstnavatel zaplatil nemocenskou, ošetřování nemocného dítěte a pracovní povinnosti mohl převést na někoho z kolegů. Dnešní notářka má pozici mnohem složitější, a pokud nemá kvalifikované obsazení kanceláře, jen stěží její chod udrží v době, kdy má nárok na rodičovskou dovolenou, nemocné dítě nebo je nemocná sama. Bez pomoci rodiny, zejména otce na rodičovské dovolené, nebo paní na hlídání to prostě nejde. Jsem ráda, že se nám podařilo sjednat prostřednictvím makléřské společnosti Renomia alespoň pojištění pro případ přerušení provozu kanceláře v případě nemoci notáře, jehož plnění by mělo alespoň zčásti hradit výpadek způsobený nemocí notáře. Smekám před všemi notářkami, které musí projít náročným obdobím, kdy řeší, zda být matkou nebo upřednostnit kariéru notářky, a které obě polohy zvládnou vyřešit k vlastní spokojenosti.

Aby toho nebylo málo, každoročně jsi po mnohá léta organizovala a osobně řídila zájezdy českých notářů především do Francie. Účastnil jsem se řady z nich a mohl jsem na místě samém sledovat Tvůj organizační a řekl bych společenský talent, nefalšovaný zájem o osudy svých kolegů, ochotu komukoli pomoci v nesnázích. A v neposlední řadě smysl pro legraci, které jsme na zájezdech zažívali velké množství. Co se Ti vybavuje v tomto směru?

Asi jsem byla málo vytížená, ale jako osobě společensky založené se mi zdálo být dobrým nápadem zorganizovat výlet pro notáře a jejich rodinné příslušníky k odreagování od pracovních povinností. První zájezd byl do rakouských a německých Alp v říjnu 1996 za účasti 41 osob včetně dětí, z nichž tehdy sedmnáctiletý Honzík a sedmiletý Štěpán jsou dnes mými váženými kolegy. Následovaly další každoroční výjezdy do Itálie, Slovinska, Rakouska, Monaka a do Francie, ty už za účasti notářů z jiných komor. Máš pravdu, že jsme užili dost legrace a nasmáli jsme se do zásoby. Uživali jsme krásnou přírodu, památky, místní gastronomické speciality, ochutnávali vína a další tekuté produkty. Nejveselejší byla asi návštěva jedné jihofrancouzské obce. Na radnici slavili

místní strážníci vítězství v jakési soutěži, a když zjistili, odkud jsme a že máme rádi Francii, přizvali nás k rautu a tanci. Odjžděli jsme opravdu hodně veselí. Během cest jsme vedli samozřejmě debaty na notářská témata, čímž jsme asi otravovali rodinné příslušníky jiné profese, např. mého manžela. Ale i jejich profesi jsme využili k debatám ohledně duševního stavu svého i klientů, zdravotních problémů či ohledně daní. Poslední plánovaný zájezd do Bretaně nám bohužel zhatil covid. Co bude dál, nevím, ale ráda se nechám pozvat na notářský zájezd, pokud jej někdo zorganizuje.

Tvůj manžel pracoval jako psychiatr a řady akcí se i osobně zúčastňoval. Mohla bys na závěr něco říci o své rodině?

Můj manžel Václav věnoval podstatnou část svého profesního života léčbě závislostí a od letošního roku zjišťuje, co si jako rentiér bez pravidelného zaměstnání počne. Zatím to vypadá na pokračování intelektuální činnosti v domácím prostředí. Oba naši synové Martin a Miroslav vystudovali vysoké školy, ale nakonec se věnují práci v jiných oborech. K naší potěše nás obdarovali pěti správnými vnoučaty. Myslím, že vedou dobrý život, a jako rodiče a prarodiče máme z jejich rodin radost.

Jaké jsou Tvé koníčky? Víš, že se věnuješ kulturnímu životu v Plzni...

Mám řadu let předplatné na koncerty Plzeňské filharmonie, která zve do Plzně špičkové hudebníky, a koncerty jsou čím dál lepší. To mě moc těší. Občas přidám jiné koncerty, výstavu, kino, divadlo. Snažím se pravidelně cvičit ve společnosti vrstevnic, ráda chodím po Šumavě a nesmím zapomenout na četbu, chalupu, zahradu, lesy a rybník v jižních Čechách.

Jak pohlížíš na současný stav a na budoucnost českého notářství? Co bys ráda vzkázala našim čtenářům?

Budoucnost notářství si jen těžko dovedu představit, zejména s ohledem na rychlý vývoj v uplynulých letech. Práce státního notáře, notáře v devadesátých letech a dnešních notářů je nesrovnatelná. Technické možnosti na jedné straně práci notáře usnadnily a urychlily, na straně druhé přinesly i některé komplikace. Digitalizace může být dobrý sluha, ale občas je zlým pánem. Mám pocit, že náš život se přizpůsobuje možnostem a diktátu techniky. Zdá se mi, že notářství se blíží na hranici, za níž už budou platit jiná pravidla. Notáři se musí bránit tendencím k preferování rychlosti nad garancí jistoty, snaže všechno řešit distančně bez osobního kontaktu, omezování profesní mlčenlivosti a přesouvání povinností ze státu na notáře, které jsou s dosavadním notářstvím málo slučitelné. Ale mění se nejen profese notáře a digitální transformace ovlivní nejen notářství a s nástupem umělé inteligence dojde nepochybně k dalším změnám. Myslím si, že dobří notáři se oprávněně těší důvěře lidí a bude jen na nich, aby tomu tak bylo i nadále a udrželi si důvěryhodnost, odbornost, nestrannost a nezávislost. Vyžaduje to neustálou starost a péči samosprávy, která není zastupitelná žádným, byť kvalitním, profesionálním aparátem, a také správně nastavené „samočisticí“ mechanismy. Přála bych si, aby společnost pochopila, že dobře fungující notářství je pro ni nepostradatelné.

Vážená paní kolegyně, milá Libuško, letos jsi oslavila kulaté životní jubileum a chystáš se ukončit i svou mnohaletou notářskou činnost. Dovol, abych Ti jistě i jménem našich čtenářů popřál mnoho krásných let na odpočinku, které jistě nestrávíš pasivně. Děkuji Ti za Tvé odpovědi pro čtenáře našeho časopisu a přeji Ti mnoho sil a zdraví k uskutečnění Tvých dalších životních plánů. ■

Rozhovor vedl JUDr. Karel Wawerka

Pán Bůh mě celý život hýčkal...

IGNÁCE ANTONÍNA HRDINY, O.PRAEM. SE DOTAZUJE VERITAS MARIE HOLÍKOVÁ, SCB. PRAHA: KONGREGACE MSKB, 2022. 167 S. ISBN 978-80-11-01970-9.

ZDÁLO BY SE, ŽE PŘEDSTAVOVAT V ČESKÉ PRÁVNICKÉ OBCI KANONISTU, PRÁVNÍHO HISTORIKA, TEOLOGA, KNĚZE A VYSOKOŠKOLSKÉHO PROFESORA, ZVĚČNĚLÉHO IGNÁCE ANTONÍNA HRDINU (1953–2022) BY BYLO NOŠENÍM SOV DO ATHÉN. JAK UKAZUJE KNIHA ROZHOVORŮ, PŘIPRAVOVANÁ KRÁTCE PŘED JEHO SMRTÍ A VYDANÁ ZÁHY PO NÍ, NENÍ TOMU TAK.

Rozhovory jsou *de facto* zpovědí a otevřenými vzpomínkami moudrého člověka, oblíbeného učitele a pro jeho známé dobrého přítele. O tom, že mohou přinést informace, které by jinak byly odsouzeny k tomu, aby upadly v zapomnění, se přesvědčil recenzent mimo jiné na příkladu toho, jak Ignác Antonín Hrdina v knize vzpomíná na to, že jeho tatínek, profesor Stanislav Balík (1928–2015) za minulého režimu na obranu výuky kanonického práva říkával, že „*přednášet právní dějiny a vynechat při tom kanonické právo by bylo možné asi tak, jako přednášet právní dějiny Sovětského svazu a vynechat při tom legislativu Velké říjnové socialistické revoluce*“.

V publikaci se prolínají tři okruhy. Jsou jimi osobní a profesní vzpomínky, zkušenosti a názory Ignáce Antonína Hrdiny na právní problematiku a instituce, v nichž působil, a konečně vybrané ukázky jeho tvorby, včetně dosud nepublikované diplomové práce, kterou obhájil v roce 1987 na Právnické fakultě UK na téma *Bula Unam sanctam a její historické pozadí*. Již ze jmenného rejstříku, který bohužel neobsahuje odkazy na příslušné stránky knihy, je patrné, že Ignác Antonín Hrdina se setkal s řadou osob, a to ať osobně či při četbě jejich děl a přemýšlení o jejich názorech. Ve vztahu k současníkům je Hrdina přívětivý a smířlivý, je zřejmé, že rozhovorů, které jsou jeho neformálními paměťmi, nevyužil k tomu, aby si s někým vyřizoval účty. Mezi historickými osobnostmi pak dominuje hrabě Špork, jemuž Ignác Antonín zasvětil část své literární tvorby.

Životní osudy Ignáce Antonína Hrdiny byly negativně poznamenány komunistickým režimem a nenávisť tohoto režimu vůči katolické církvi. Autor předmluvy Tomáš Petráček popisuje Hrdinovy dobové peripetie, v nichž se setkávají na jedné straně talent a pracovitost, na straně druhé až nepochopitelné kroky, které vedly v daném kontextu k pošramocení Hrdinovy pověsti. S Petráčkem lze plně souhlasit v tom, že „*předložená kniha má značnou hodnotu sama o sobě a stane se cenným historickým pramenem, protože díky ní nahlédneme do otevřeného svědectví o jednom zápase o podobu víry a života z ní, který svedl jeden z nejinteligentnějších a nejuzdělanějších českých katolíků přelomu století. Sice to není životopis ani komplexní výpověď o životním příběhu jednoho muže, ale rozhovor,*

navíc poměrně krátký, i tak však poskytuje jedinečné informace, zvláště o osudech české katolické církve posledních padesáti let.“

Ignác Antonín Hrdina čtenáře zavede mimo jiné i do nitra Právnické fakulty UK v 80. letech 20. století, do Metropolitního církevního soudu, jehož byl po leta soudním vikářem a soudcem, do Katolické teologické fakulty UK a Fakulty právnické ZČU v Plzni, jejichž byl od 90. let 20. století do smrti pedagogickým pracovníkem, čtenáři se rovněž otevrou jeho pohledy na církevní restituce a na otázky či problémy, které jsou v současnosti předmětem zájmu či kritiky:

„*Po více než pětadvaceti letech řízení majetkové správy strahovského kláštera a dlouholetém působení v ekonomicko-právní komisi České biskupské konference mám za to, že základ úspěchu v ekonomické oblasti spočívá v dobré personální politice. My ve svých vlastních řadách (tj. mezi duchovními, a řeholníky či řeholnicemi) zpravidla nemáme odborné ekonomy, a jsme tak odkázáni na „civilní“ zaměstnance. Při jejich výběru je třeba dbát zejména jednak na jejich odborné kvality, jednak na jejich loajalitu vůči zaměstnavateli. Jejich zbožnost (někdy i poněkud účelová) by přitom neměla hrát roli. Nemysleme si také, že všemu rozumíme nejlépe a dejme si od nich poradit. Svěcení, církevní úřad nemohou profesionalitu nahradit (jak hezky píše André Maurois: „Odpor vzduchu bohužel není úměrný ctnosti aviatika...“) Podceňování odborných ekonomických a právních služeb není projevem šetrnosti, nýbrž hlouposti. V této oblasti se v uplynulých letech udělalo asi nejvíce chyb – pro příklady nemusíme jít daleko. Varuji také před neuváženými a riskantními investičními projekty,*“ odpověděl pregnančně na otázku, jakých chyb by se církev měla vyvarovat do budoucna.

Knihu, která je posmrtným nahlédnutím do Hrdinovy duše, si jistě se zájem přečtou ti, kteří jej osobně znali; pro ně, ale i pro ostatní zájemce je vynikající protokolací historické paměti. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Dědické právo v předpisech dlouhého století

NAŠI DLOUHOLETÍ KOLEGOVÉ, DNES JIŽ EMERITNÍ STŘEDOČEŠTÍ NOTÁŘI MARTIN ŠEŠINA A PETR BÍLEK, VYŠLI VSTRÍČ POPTÁVCE ZVLÁŠTĚ ZE STRANY MLADÉ NOTÁŘSKÉ GENERACE A SESTAVILI PUBLIKACI, KTERÁ TVOŘÍ VYNIKAJÍCÍ POMŮCKU KE SLOŽITÉ PROBLEMATICE DODATEČNÝCH PROJEDNÁNÍ DĚDICTVÍ. KNIHA VYŠLA V NAKLADATELSTVÍ LEGES NA JAŘE ROKU 2023 POD NÁSLEDUJÍCÍM NÁZVEM: MARTIN ŠEŠINA, PETR BÍLEK: DĚDICKÉ PRÁVO V PŘEDPISECH DLOUHÉHO STOLETÍ (1918–2022), PŘÍRUČKA PRO DODATEČNÉ PROJEDNÁNÍ DĚDICTVÍ.

Zájem notářů o znění starých, dnes již neaktuálních předpisů dědického práva hmotného a procesního je dán zvládnutostí, která se váže k dědickým případům po zůstavitelích zemřelých v době účinnosti dříve platných občanských zákoníků a dalších hmotněprávních občanskoprávních předpisů. Dědická řízení po těchto osobách jsou totiž regulována občanskoprávní úpravou platnou v době smrti zůstavitele, a to nejen úpravou hmotněprávní, ale také úpravou procesní. Je to dáno tím, že dědické předpisy hmotněprávní a procesněprávní jsou neoddelitelně navzájem propojeny. Jen si povšimněme např. počtu procesních předpisů obsažených v dědické úpravě občanského zákoníku samotného. Hned na obalu brožované knihy jsou vytknuta základní témata této populární a dlouho očekávané publikace. Kromě samotného znění dědických předpisů za posledních sto let jsou vyzdvížena pravidla aplikace dědického práva, praktické postupy projednání pozůstalosti podle dřívějších předpisů a vzory protokolů a rozhodnutí vydávaných soudním komisařem podle dřívějších předpisů.

Knihy navazuje na své první vydání z roku 2001 vydané tehdy v nakladatelství C. H. Beck a v úvodu autoři zdůrazňují, že „knížní vydání souboru předpisů v době elektronických informací je odvážným krokem“. To samozřejmě platí i dnes, ale v daném případě se nejedná ani tolik o texty předpisů samotných, jako spíše o schopnost koncentrovat na jednom místě staré předpisy z různých dob týkající se stejné problematiky. V posledních desetiletích se při komplikovaných dodatečných projednáních dědictví jednalo především o zemědělské pozemky, které byly a stále jsou v katastru zapsány na jejich vlastníky zemřelé před mnohými desetiletími. Je to dáno tím, že v období komunismu nebyl o pozemky zájem s ohledem na jejich faktické užívání zemědělskými družstvy. Jestliže nyní zájem o pozemky a jejich vlastnictví stále vzrůstá, poskytuje kniha praktický návod pro notáře, jak si při jejich dodatečném projednání počínat, a to často v řetězci na sebe navazujících dědických případů. Koncem r. 2023 končí lhůta daná § 3067 OZ pro skončení desetileté lhůty k zániku vlastnického práva k nemovité věci na základě institutu opuštění věci a zákonné domněnky plynoucí z § 1050 odst. 2 OZ, pokud vlastník nevykonával po dobu 10 let vlastnické právo k nemovité věci. Praktickými i teoretickými problémy této úpravy se kniha zabývá podrobně v samotném úvodu,

neboť tato úprava předurčuje budoucí úbytek potřeby dodatečných projednání.

Citace textů čtyř občanských zákoníků účinných v průběhu jednoho století je opatřena úvodním krátkým výkladem a poznámkami a judikaturou u některých ustanovení. Text dědického práva v občanském zákoníku z roku 1964 je uveden v šesti verzích, k nimž došlo v důsledku pěti novel dědického práva. Připojena je také úprava bezpodílového spoluvlastnictví, posléze v r. 1998 přejmenovaného na společné jmění manželů. Nechybí také úprava zákonného majetkového společenství manželů v zákoně o rodině z r. 1949. Totéž se týká dědických procesních předpisů proměňujících se v čase, jakými byli postupně tzv. nesporný patent z r. 1854, občanský soudní řád z r. 1950, notářský řád z r. 1964, dále od r. 1993 opět občanský soudní řád, tentokrát z r. 1963, a konečně návratem kruhu zákon o zvláštních řízeních soudních jako obdoba nesporného patentu. Některé předpisy jsou opět uvedeny v jednotlivých verzích nastupujících v čase (typicky např. notářský řád z r. 1964).

To nejčennější, co kniha obsahuje, je však podrobný popis postupu notáře celkem v šesti obdobích při současné aplikaci příslušných hmotněprávních a procesních předpisů v tom kterém období. Popis obsahuje také vzory příslušných protokolů a rozhodnutí vydávaných soudem při dodatečných projednáních dědictví. V závěru se kniha zaměřuje na texty postupně se měnících cenových předpisů o cenách nemovitostí počínaje nařízením o zákazu zvyšování cen (tzv. stop ceny) z r. 1939. Jestliže tedy platí poučka o spojitosti hmotných a procesních dědických předpisů, je příručka, kterou opět autoři vydávají, nenahraditelnou pomůckou nejen pro notáře a jejich zaměstnance při dodatečných projednáních dědictví, ale také orientačním textem zejména pro dědice, jejich zástupce a advokáty, kteří v řízení vystupují. Kniha v souhrnu poskytuje i určité zamyšlení nad tím, jak se politické poměry v průběhu posledního století měnily a jak razantní měly dopad i na tak prvoplánově apolitickou záležitost, jako jsou dědické předpisy. Autorům nutno vyjádřit dík za jejich úmornou mravenčí práci, kterou poskytli těm, jichž se dědická problematika dotýká. ■

JUDr. Karel Wawerka, emeritní notář

STOJÍ ZA POZORNOST

SOUDNÍ ROZHLEDY 3/2023:

VÝBĚR ROHODNUTÍ

Investice jednoho z manželů do družstevního bytu

Rozsudek NS z 10. 3. 2021, sp. zn. 22 Cdo 1794/2020 (VJ 71/2022, BA 11/2021, s. 69)

Vynaložení finančních prostředků jednoho z manželů vedoucí k nepřímému zhodnocení majetku náležejícího do společného jmění manželů je v rámci soudního vypořádání zaniklého společného jmění manželů možné zohlednit při úvahách o disparitě podílů.

Komentář: Melzer, F. a Tégl, P. představují v BA alternativní pohled na řešený problém vyjádřený závěrem, že investice učiněná jedním z manželů z jeho výlučného majetku do rekonstrukce družstevního bytu, která byla provedena v době, kdy členský podíl v bytovém družstvu byl součástí SJM, představuje vnos do SJM, i když byl rekonstruovaný byt v rozhodném okamžiku ve vlastnictví bytového družstva a součástí SJM se stal až později (jako určitý – minimálně ekonomický – surogát členského podílu v bytovém družstvu). Uvedený vnos se pak má vypořádat postupem podle § 742 odst. 1 písm. c) ObčZ. Podle autorů toto řešení lépe zohledňuje jednotlivé aspekty věci a je více v souladu se smyslem a účelem právní úpravy.

Vada přihlášky pohledávky

Usnesení NS z 29. 7. 2021, sen. zn. 29 NSČR 31/2020 (VJ 76/2022)

Postup podle § 188 InsZ se uplatní pouze tehdy, je-li vadný sám procesní úkon, tj. přihláška pohledávky. Okolnost, že věřitel nepřipojí požadované přílohy, nemůže mít jiný následek, než že uplatněný nárok neprokáže (nesplní povinnost důkazní). Nedoplní-li věřitel ani přes výzvu insolvenčního správce zákonem požadované přílohy (kopie smluv, soudních nebo jiných rozhodnutí a dalších listin dokládajících údaje uvedené v přihlášce pohledávky), čili listinné důkazy ve smyslu § 177 InsZ, je na insolvenčním správci, zda takovou pohledávku co do pravosti nebo obsahu zpochybní a podle § 192 a násl. InsZ ji popře.

SOUDNÍ ROZHLEDY 4/2023:

CIVILNÍ PRÁVO PROCESNÍ

18. Účast v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví k nemovité věci

§ 980 odst. 2, § 1140 ObčZ

Je-li v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví k nemovité věci vznesena námitka, že některý z účastníků

řízení není spoluvlastníkem nemovité věci a stav zápisu v katastru nemovitostí není v souladu se skutečným stavem, je soud povinen v takovém případě předběžně vyřešit otázku, které osoby jsou spoluvlastníky vypořádávané nemovitosti. Povinnost tvrzení i důkazní břemeno leží na tom, kdo tuto námitku vznesl. Pokud by se totiž řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví neúčastnili všichni spoluvlastníci, bylo by nezbytné žalobu zamítnout.
Rozsudek NS z 27. 9. 2022, sp. zn. 22 Cdo 3650/2021

19. Geometrický plán jako součást rozsudku

§ 45 odst. 1 a 3 OSŘ

§ 17 odst. 1, § 22 odst. 1 písm. a), § 24 odst. 4 písm. b)

ElÚkon

§ 48 odst. 1 KatZ

§ 13 odst. 1 písm. a), § 16 odst. 6 ZmMěřZ

Rozsudek, jehož nedílnou součástí je geometrický plán vyhotovený jako originál v listinné podobě, nelze doručit prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, neboť to jeho povaha neumožňuje.

Usnesení NS z 13. 4. 2022, sp. zn. 20 Cdo 588/2022

PRÁVNÍ ROZHLEDY

7/2023:

ČLÁNKY

Společné jmění manželů – znovu a aktuálně

Mgr. Michal Králík, Ph.D., Zlín

JUDIKATURA

Nejvyšší soud České republiky: Zákaz reformace in peius v řízení o vypořádání SJM

§ 740 ObčZ

§ 153 odst. 2, § 212 odst. 1 písm. c) OSŘ

Jestliže soud prvního stupně vypořádá zaniklé společné jmění manželů tak, že účastníkům stanoví rovné podíly na vypořádávaném majetku, a odvolání podá jen jeden z účastníků, nemůže odvolací soud rozhodnout o disparitě v neprospěch odvolatele.

Rozsudek NS z 26. 1. 2023, sp. zn. 22 Cdo 2258/2021

PRÁVNÍ ROZHLEDY 8/2023:

JUDIKATURA

Nejvyšší soud České republiky: K formě smlouvy o smlouvě budoucí kupní, je-li předmětem budoucího plnění nemovitá věc

§ 2, 559, 560, 582, 1785 ObčZ

Smlouva o budoucí kupní smlouvě nemusí mít obligatorně písemnou formu jen proto, že předmětem budoucího plnění má být nemovitá věc.

Rozsudek NS z 27. 5. 2022, sp. zn. 33 Cdo 72/2021

PRÁVNÍ ROZHLEDY

9/2023:

ČLÁNKY

O věcných, obligačních a korporálních právech k nevtělenému podílu ve společnosti s ručením omezeným – obecně a speciálně o předkupním právu

prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc., Praha

BULLETIN ADVOKACIE

4/2023:

Stanovení přiměřeného protiplnění a jeho přezkum při vytěsnění minoritních akcionářů kotovaných společností I.

prof. JUDr. Jan Dědič (advokát, partner v Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o., vysokoškolský pedagog)

JUDr. Jan Lasák, Ph.D. LL.M. (advokát, partner v Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o., katedra

soukromého práva a civilního procesu PF UP v Olomouci, resp. katedra obchodního práva PF MU v Brně)

Mgr. Filip Buchta (advokát v Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o.)

BULLETIN ADVOKACIE

5/2023:

Stanovení přiměřeného protiplnění a jeho přezkum při vytěsnění minoritních akcionářů kotovaných společností II.

prof. JUDr. Jan Dědič (advokát, partner v Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o., vysokoškolský pedagog)

JUDr. Jan Lasák, Ph.D. LL.M. (advokát, partner v Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o., katedra

soukromého práva a civilního procesu PF UP v Olomouci, resp. katedra obchodního práva PF MU v Brně)

Mgr. Filip Buchta (advokát v Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o.) ■

Připravil Mgr. Erik Mrzena,
notář v Praze

Notářská olympiáda 2023

VE DNECH 1. AŽ 4. ČERVNA SE USKUTEČNIL JIŽ 19. ROČNÍK NOTÁŘSKÉ OLYMPIÁDY, KTERÁ SE KONALA V POLSKÉM MĚSTĚ NOWY TARG. ČESKÁ VÝPRAVA OPĚT POTVRDILA SVOU VYNIKAJÍCÍ SPORTOVNÍ ÚROVEŇ ZISKEM 16 MEDAILÍ (3 ZLATÉ, 9 STŘÍBRNÝCH A 4 BRONZOVÉ) A PŘEDEVŠÍM V ATLETICE POTVRDILA, ŽE NEJRYCHLEJŠÍ NOTÁŘI JSOU PŘÁVĚ V ČESKÉ REPUBLICCE.

Více než 400 sportovců se v polském podhůří Západních Karpat znovu setkala, aby poměřili své síly v mnoha různých disciplínách, jako jsou atletika, plavání, tenis, stolní tenis, fotbal, volejbal, basketbal, ale např. i šipky, bridž nebo šachy.

První den proběhl zahajovací ceremoniál. Po slavnostním nástupu všech výprav za doprovodu polských umělců v krojích byl zapálen olympijský oheň, byli vypuštěni holubi a 19. notářská olympiáda byla prohlášena za zahájenou. Poté se již všichni sportovci odebrali na svá sportoviště a poměřovali své síly v jednotlivých disciplínách.

Hned v úvodu začali čeští notáři zostra. V běhu na 1500 m potvrdili svou dominanci a brali hned všechny cenné kovy – jako první doběhl do cíle Martin Muzikář s časem 4:36 a za ním následovali Zdeněk Ryšavý a Pavel Burt. V tu chvíli již také suverénně zvítězila na plaveckém stadionu Vanda Pirková, která získala zlatou medaili za plavání 50 m volný styl. Plavecká štafeta 4 x 25 m volný styl ve složení Radim Neubauer, Jindřich Procházka, Vanda Pirková a Jitka Jansová posléze vybojovala bronzovou medaili. Další medaile v atletice přidali Jitka Jansová za skok do výšky (2. místo) a vrh koulí (2. místo), Vanda Pirková za běh na 100 m (2. místo) a Martin Muzikář a Zdeněk Ryšavý za běh na 400 m (2. a 3. místo). Na „čtvrtce“ si Martin zaběhl osobní rekord v čase 1:01,66 a na vítězného běžce z Polska ztrácel pouze jedinou vteřinu. Během prvního dne ještě získal cenný kov Karel Vol-

ný ve stolním tenise, který v nervy drásajícím vyrovnaném finále podlehl svému kolegovi ze Slovenska.

Snad poprvé za celou historii olympiády se podařilo narušit nadvládu silných polských šachistů, kdy Martin Muzikář obsadil 2. místo, a mnoho nechybělo ani ke zlaté medaili, neboť o vítězi rozhodovalo až pomocné hodnocení, když oba hráči měli 5,5 bodu ze 7.

Ve druhém dni čeští notáři pokračovali v kvalitních výkonech především ve štafetových bězích. Štafeta ve složení Iveta Vankátová, Markéta Šebestová, Zdeněk Ryšavý a Pavel Burt skončila druhá v překážkovém běhu. Vanda Pirková se první den proboujela do finále v běhu na 100 m, kde skončila na druhém místě. Úspěšný výsledek olympiády pečtili čeští notáři ve štafetě 4 x 100 m a 4 x 400 m, a to především díky důležité trenérské podpoře Jindřicha Procházky. Ve štafetě 4 x 400 m skončily ženy (Vanda Pirková, Petra Vlčková, Iveta Vankátová a Markéta Šebestová) na třetím místě a ve štafetě 4 x 100 m muži (Martin Muzikář, Karel Volný, Zdeněk Ryšavý a Pavel Burt) na druhém místě. Třešničkou na dortu byla mužská štafeta 4 x 400 m, kterou suverénně vyhráli čeští notáři (Jindřich Procházka, Martin Muzikář, Zdeněk Ryšavý a Pavel Burt) rozdílem třídy. Sportovní část završila „čestná“ soutěž prezidentů notářských komor v penaltách.

Notářská olympiáda měla i kulturní část, kdy jednotlivé komory předvedly hudební vystoupení. Některá vystoupení byla vskutku profesionální. Největší ohlas sklídili polští notáři, kteří představili nejslavnější hity skupiny Queen. Vystoupení bylo tak dokonalé, že člověk ani nevěřil vlastním očím, že na pódiu stojí notáři, a nikoliv Freddie Mercury a Brian May. Velký potlesk však sklídilo i české vystoupení (píseň Kůň bílý od Marie Rottrové), které se opíralo o skvělé pěvecké výkony Markéty Šebestové a Ivety Vankátové, které na klavír doprovodil Martin Muzikář a na kytaru Radim Neubauer. Obě děvčata přidala i polskou sloku původního originálu Ballada wagonova od Maryly Rodowicz.

Celá olympiáda byla završena slavnostním předáváním medailí, kdy cenné kovy předával Dawid Kubacki, slavný polský skokan na lyžích, mistr světa a bronzový medailista z posledních zimních olympijských her v Pekingu.

Velké poděkování patří především Radimu Neubauerovi, Jindřichu Procházce, Vandě Pirkové a Richardu Brázdovi, kteří opět zajistili výbornou organizaci a o jejichž cenné rady a zkušenosti se mohl opřít celý tým. Tradiční běžecká opora týmu Richard Brázda se letos vzhledem ke zranění bohužel nemohl zúčastnit, i přesto však byl s týmem neustále ve spojení a podporoval jej na dálku.

Sportovní výkony českých notářů opět potvrdily jejich skvělou připravenost, nicméně stále je co zlepšovat. Do příštího roku proto naplňujme slavnou olympijskou myšlenku *Citius, altius, fortius – communiter* (rychleji, výše, silněji – společně). ■

JUDr. Ing. Martin Muzikář, notář v Praze

Dědický seminář v Kroměříži 2023

VE DNECH 14. AŽ 16. 6. 2023 SE V KROMĚŘÍŽI V PŘÍJEMNÝCH PROSTORÁCH JUSTIČNÍ AKADEMIE USKUTEČNIL TRADIČNÍ SEMINÁŘ DĚDICKÉHO PRÁVA HMOTNÉHO I PROCESNÍHO, ROZŠÍŘENÝ O ŘADU ZAJÍMAVÝCH TÉMAT Z NOTÁŘSKÉ PRAXE.

Hlavní garant semináře, předseda senátu Nejvyššího soudu JUDr. Roman Fiala, v úvodu všechny přítomné srdečně přivítal. Upozornil, že ve svých funkcích v letošním roce skončí JUDr. Ljubomír Drápal, soudce a předseda Krajského soudu pro Středočeský kraj, dříve dlouholetý soudce NS, a čestný prezident NK ČR JUDr. Martin Foukal, notář v Praze. Vyjádřil pevné přesvědčení, že tyto velké osobnosti práva se i nadále budou věnovat notářům a jejich činnosti a zúčastňovat se takových odborných akcí, jako je dědický seminář v Kroměříži. Zmínil řadu let, které společně strávili na cestě k notářství v podobě, v jaké ho známe dnes, a vyzdvihl přístup k právu obou mužů, které měl možnost poznat zblízka a kteří mu byli v jeho životě velkou inspirací. Osobně přítomný JUDr. Martin Foukal pak byl vyzván k projevu, který byl odměněn dlouhým potleskem publika. JUDr. Roman Fiala označil dědické právo za krásný, logický

obor, který má silný lidský rozměr. Vyjádřil přesvědčení, že umělá inteligence není schopna nahradit notáře, protože není schopna se učit, nemá vlastní city, a proto není možné paušalizovat věci, které paušalizovat nelze. Bez individuálního přístupu k lidem, kterého je schopen jen notář-člověk, řízení o pozůstalosti není myslitelné.

Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory ČR, hovořil o aktuálních záměrech digitalizace notářství. Vyzdvihl práci notářů, kteří se na dosavadních činnostech intenzivně podíleli, a ocenil, že se vše stihlo připravit v plném rozsahu v zákonných lhůtách. Připomněl, že byla vytvořena aplikace mCIS pro mobilní telefony, aby se notáři usnadnila jeho práce na místě samém. Vyzdvihl intenzivní spolupráci s MSp na evropských předpisech a jejich inkorporaci v oblasti přeshraničních fúzí. Sdělil, že se dále pracuje na posílení bezpečnosti úschov. Uvedl, že bankovní sektor

podpořil notáře v automatizovaném získávání informací o zůstatcích na účtech zůstavitelů u všech bank.

NÁSLEDNĚ SE UŽ PŘEDNÁŠEJÍCÍ ZABÝVALI ODBORNÝMI TÉMATY.

Otázkám korporálního práva se věnoval JUDr. Petr Šuk, místopředseda NS. Přiblížil judikaturu Nejvyššího soudu z uplynulých dvou let. Diskuzi otevřel nad zastavením řízení podle § 154 z. ř. s., když je v majetku pouze nehodnotný podíl ve společnosti s ručením omezeným. Pozornost věnoval zastoupení a střetu zájmů mezi zastoupeným a zástupcem a možnostem zhojení takového střetu. Dále se zaměřil na různost podílů ve společnosti s ručením omezeným s tím, že s podílem může být spojen vypořádací podíl v hodnotě 0 Kč, resp. s podílem žádný vypořádací podíl spojen být nemusí. Hovořil také o možnostech zúžit právo na informace společníka ve společnosti s ručením omezeným a naopak rozšířit právo na informace v akciové společnosti jen pro některé akcionáře a vydat tzv. informační akcie, a to až na úroveň obchodního tajemství, jak je tomu ve společnosti s ručením omezeným. Zabýval se zákazem zcizení a zatížení akcie, popř. podílu ve společnosti. Upozornil na zákonný způsob vzniku těchto práv, tj. u listinných akcií rubropisem, a u zaknihovaných akcií zápisem na účtu, u podílu ve společnosti s ručením omezeným konstitutivním zápisem v obchodním rejstříku. Upozornil, že zápisem do Rejstříku zástav takové právo nemůže vzniknout a zápis v Rejstříku zástav může mít jen informační povahu. Mgr. Pavel Bernard upozornil, že takové zápisy by do Rejstříku zástav vůbec neměly být prováděny. JUDr. Petr Šuk se také zabýval platností smlouvy o převo-

du či zatížení v situaci, kdy je ve veřejném rejstříku zapsán zákaz zcizení a zatížení. Ve své judikatuře Nejvyšší soud dovodil, že smlouva platná je, ovšem nelze ji zapsat do veřejného rejstříku do doby, než je dán souhlas osoby, v jejíž prospěch je zákaz zapsán. Současně je ten, kdo zákaz porušil, povinen souhlas této osoby, v jejíž prospěch je zákaz zapsán, zajistit. JUDr. Petr Šuk dále upozornil, že judikatura NS v budoucnu pravděpodobně připustí možnost sepsat notářský zápis se svolením k vykonatelnosti na vyklizení nemovitých věcí.

Mezi významná rozhodnutí Nejvyššího soudu z posledních dvou let patří rozhodnutí: k jednání za právnickou osobu sp. zn. 27 Cdo 3660/2021, 31 Cdo 1640/2021, 27 Cdo 1803/2021, 27 Cdo 2699/2021, 27 Cdo 1206/2022, 27 Cdo 3039/2022, k účasti v obchodní korporaci, jejímu vzniku a zániku sp. zn. 27 Cdo 2573/2021, 27 Cdo 133/2021, 27 Cdo 1395/2020, 27 Cdo 3842/2020, 27 Cdo 161/2021, 27 Cdo 1674/2021, 27 Cdo 2276/2022, k podílům a akciím a dispozicím s nimi sp. zn. 21 Cdo 1813/2021, 27 Cdo 3728/2020, 27 Cdo 993/2021, 27 Cdo 834/2021, 27 Cdo 2970/2021, 27 Cdo 1018/2021, 27 Cdo 1858/2022, 27 Cdo 2221/2022, k právům společníků, akcionářů a členů družstva sp. zn. 27 Cdo 3620/2020, 27 Cdo 2887/2020, 27 Cdo 3330/2020, 27 Cdo 2969/2021, 27 Cdo 1173/2020, k nejvyššímu orgánu (VH, členské schůzi a všem společníkům) sp. zn. 27 Cdo 1268/2020, 27 Cdo 2453/2021, 27 Cdo 3364/2020, 27 Cdo 3091/2021, 27 Cdo 3769 /2021, 27 Cdo 3220/2021, 27 Cdo 227/2022, 27 Cdo 774/2022, 27 Cdo 2007/2022, 27 Cdo 955/2022, 27 Cdo 3737/2021, k voleným orgánům (vzniku a zániku funkce, souběhům a smlouvě o výkonu funkce, zákazu konkurence a ručení sp. zn. 27 Cdo 1175/2021,

Na fotografii Mgr. Šárka Tlášková, notářka v Praze a JUDr. Roman Fiala, soudce Nejvyššího soudu ČR, člen redakční rady Ad Notam.

27 Cdo 1986/2021, 27 Cdo 2619/2022, 27 Cdo 3518/2020, 27 Cdo 1831/2021, 27 Cdo 1370/2021, 27 Cdo 496/2021, 27 Cdo 427/2022, 27 Cdo 238/2022, 27 Cdo 59/2022, 27 Cdo 1583/2022, k Obchodnímu rejstříku sp. zn. 27 Cdo 2580/2021, 27 Cdo 3152/2021, 27 Cdo 2536/2021, 27 Cdo 1744/2022.

Aktuální judikaturu Nejvyššího soudu k řízení o pozůstalosti podrobně představila Mgr. Jana Misačková, aktuálně soudkyně na stáží u NS. Prezentovala mimo jiné vývoj rozhodnutí týkajících se procesního postavení vyděděných potomků, kteří uznali závěť za pravou a platnou. Věnovala se nepatrnému majetku v pozůstalosti, který lze vydat vypraviteli pohřbu i opakovaně a není k tomu třeba znovu zjišťovat souhlas vypravitele pohřbu, který byl již jednou v řízení dán. Vyjádřila se k hranicím správy, která přísluší správci pozůstalosti a tomu, kdo ji vykonává. Upozornila na vhodnost v řízení o pozůstalosti upozornit dědice na to, že jim náleží správa pozůstalosti a jaké povinnosti zahrnuje, a v návaznosti na jejich vyjádření se případně zabývat ustanovením vhodného správce. Upozornila, že je možné ustanovit správcem i jednoho z dědiců v případě, že je tato osoba k tomu vhodná a s ustanovením souhlasí, a to i v případě, že s tím všichni dědici nesouhlasí. Zabývala se situací, kdy je řízení skončeno a dodatečně vyjde najevo závěť – tuto situaci lze řešit jen v rámci obnovy řízení a v příslušných zákonných lhůtách.

Dále se zabývala vypořádáním vnosů z výlučného majetku do společného jmění manželů a jeho případnou sporností, soupisem majetku a určením obvyklé ceny, která se může lišit od výše i okruhu majetku, který v seznamu majetku uvedli dědicové. Diskuze se otevřela ohledně přihlašovaných významných finančních hotovostí a vztahu k AML předpisům, resp. k dokládání původu peněz.

Další prostor byl věnován dotazům. Byla vznesena otázka ohledně výše povinného dílu nezletilého potomka, jehož předek nedědil. V rámci diskuze došli přítomní k závěru, že podíl se řídí dnem smrti zůstavitele, tedy pokud zletilý potomek podíl odmítne a jeho povinný díl činí ¼ ze zákonného podílu, pak i povinný díl jeho nezletilého potomka činí ¼. Pokud má však nezletilý vnuk přímý nárok na povinný díl v den smrti zůstavitele (jeho zletilý předek se nedožil smrti zůstavitele), pak jeho podíl činí ¾ jeho zákonného podílu. Mgr. Jana Misačková přislíbila poskytnout prezentaci přednášky prostřednictvím NK ČR všem notářům.

JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D., soudce NS, se ve své přednášce zabýval opatrovnictvím ve vztahu k řízení o pozůstalosti a dalšími případy jednání nezletilého. Připomněl novelu občanského zákoníku č. 192/2021 Sb., účinnou od 1. 7. 2021, která se zásadním způsobem dotkla některých práv a povinností nezletilých dětí. Kromě ochrany nezletilých dlužníků zpřesnila a doplnila okruh právních

jednání, ke kterým potřebuje nezletilý souhlas opatrovníckého soudu vždy (§ 898 odst. 2 o.z.) s tím, že již neplatí, že schází-li potřebný souhlas soudu, k jednání se nepřihlíží, ale nově v případě, že rodič jednal za dítě bez souhlasu soudu, lze právní jednání prohlásit za neplatné, jen způsobí-li dítěti újmu. Připomněl, že plnou svéprávnost nelze ztotožňovat se zletilostí a že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku. Upozornil na to, že k podání žaloby za nezletilého je třeba souhlasu opatrovníckého soudu, ovšem výjimečně si sporný soud může danou otázku posoudit sám (30 Cdo 3169/2019, R 78/2021). Připomněl povinnost soudních komisařů doručovat písemnosti nezletilému účastníku, který dovršil patnácti let, je-li v řízení zastoupen zákonným zástupcem (§ 50b odst. 4 písm. b) o.s.ř.]. Zdůraznil, že doručování písemností nezakládá nezletilému právo na odvolání. Upozornil na potřebu odlišovat mezi doručováním a právem dítěte být v řízení slyšeno a být o průběhu řízení informováno (§ 20 odst. 4 z. ř. s.).

Na téma „Revize evropského nařízení o dědictví“ vystoupila Mgr. Šárka Tlášková, notářka v Praze. Všechna nařízení EU procházejí každých deset let revizí. Připomněla, že na Irsko, Dánsko i Velkou Británii je třeba pohlížet z hlediska nařízení jako na třetí státy. Publikum seznámila s výsledky průzkumů, kterými byly v rámci projektu CNUE „MAPE Successions“ zjišťovány, mimo jiné frekvence používání nařízení, orientace notářů v evropské dědické problematice a jejich znalost pomůcek, které k tomu Evropská unie ve spolupráci s notáři vytvořila. Upozornila na elektronické odkazy na tyto pomůcky, a to zejména na:

- Možnost získat závěry studie MAPE Dědictví – stažení v pdf podobě v anglickém a francouzském jazyce na <https://www.notariesofeurope.eu/en/publications-en/>
- Evropská notářská síť: <https://www.enn-rne.eu/>
- Evropská soudní síť: https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_network_in_civil_and_commercial_matters-21-cs.do
- Vyplnění EDO interaktivně: <https://e-justice.europa.eu/380/CS/succession>
- Informace o úpravě dědictví v jednotlivých státech <http://www.successions-europe.eu/>
- Informace o manželských majetkových režimech v jednotlivých státech <https://www.coupleseurope.eu/>
- Překladač právních textů Evropské unie: <https://webgate.ec.europa.eu/cas>

Mgr. Šárka Tlášková přislíbila poskytnout prezentaci prostřednictvím komor všem notářům.

Digitalizaci v obchodním právu se věnoval Mgr. Štěpán Štancl, LL.M., notář v Praze. Přiblížil historický vývoj digitalizace v rámci evropského práva v kontextu aktuální české právní úpravy. Upozornil na nástroje, které mohou notáři jeho práci ulehčit, například systém BRIS (Business Registers Interconnection System, lze jej dohledat přes záložku

Obchodní rejstříky – vyhledávání podniků v EU na portálu <https://e-justice.europa.eu>), který propojuje obchodní rejstříky evropských zemí. Systém umožňuje získat údaje o všech kapitálových společnostech v celé Evropské unii. Upozornil, že obchodní rejstřík České republiky obsahuje oproti Evropě nadstandardně velké množství veřejných informací. Výpisy získané z jiných zemí prostřednictvím systému BRIS mají zpravidla pouze informativní povahu a pro účely sepisu notářských zápisů je zatím třeba vycházet z ověřeného výpisu dané země. V rámci diskuze bylo řečeno, že v případě Ukrajiny, jejíž digitalizace je na velmi vysoké úrovni, si ukrajinští občané vytisknou z jejich vnitrostátního systému výpis z rejstříku trestů (či jiný výpis), který jim následně potvrdí jejich ambasáda v ČR.

Dále upozornil na novelizaci § 13 zákona o veřejných rejstřících a na novelizaci § 46 ZOK, účinnou od 1. 7. 2023; v návaznosti na to byly diskutovány změny v prokazování způsobilosti k výkonu funkce člena orgánu. Podrobně pak rozebral praktické možnosti využití elektronického notářského zápisu a notářského zápisu o valné hromadě, které se společníci účastní dálkovým přístupem, a to způsobem, který jim umožňuje jejich zakladatelský dokument. Upozornil na vnitřní stránky NKČR, kde jsou velmi kvalitní, návodná videa k jednotlivým úkonům digitalizace. Stručně se věnoval postupu legalizace elektronického podpisu prostřednictvím jednačky CIS. Konstatoval, že kontejner s notářem legalizovaným elektronickým podpisem dosud státní orgány neumí otevřít, a elektronická legalizace má nyní význam pouze pro dokumenty pro potřebu notáře, např. čestná prohlášení členů orgánů. Nakonec shrnul základní parametry aktuálního konceptu směrnice novelizující směrnici EU a Rady č. 2017/1132, mimo jiné posilující úroveň propojení evropských obchodních rejstříků prostřednictvím systému BRIS a zavádějící existenci jednotného výpisu z takového rejstříku. Rovněž Mgr. Štěpán Štancl, LL.M. přislíbil poskytnout svou prezentaci prostřednictvím komor všem notářům.

Seminář proběhl jako každý rok ve velmi příjemné, otevřené atmosféře a diskuze nad různými tématy se přirozeně přelévaly i mimo konferenční sál a čas vyhrazený přednáškám. Velké poděkování patří všem přednášejícím, organizačnímu týmu Justiční akademie, Nejvyššího soudu a Notářské komory. Uznání a vděčnost hlavnímu garantovi dědických kroměřížských dnů JUDr. Romanu Fialovi vyjádřil prezident notářské komory Mgr. Radim Neubauer a ostatní účastníci semináře.

Bylo zjevné, že zajímavá témata nebyla vyčerpána, a můžeme se těšit, že tradiční seminář stejně úspěšně naváže i v dalším roce. ■

JUDr. Kateřina Břejlová,
notářka v Rožnově pod Radhoštěm

Dědictví a majetkové poměry s cizím prvkem

VE DNECH 10. AŽ 12. 5. 2023 SE V HOTELU LOTRINSKÝ VE VELKÝCH PAVLOVICÍCH USKUTEČNILA KONFERENCE NA TÉMA DĚDICTVÍ A MAJETKOVÉ POMĚRY S CIZÍM PRVKEM, POŘÁDANÁ V RÁMCI PROJEKTU VNITŘNÍ SOUDNÍ SÍŤ VE VĚCECH OBČANSKÝCH A OBCHODNÍCH MEZINÁRODNÍM ODBOREM CIVILNÍM MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI ČR, KTERÉ SE JAKO POSLUCHAČI ZÚČASTNILI ZÁSTUPCI Z ŘAD NOTÁŘŮ, SOUDCŮ A PRACOVNÍKŮ MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI.

Konferenci zahájila a celou akci za její pořadatele provázela vedoucí evropského oddělení Ministerstva spravedlnosti Mgr. Jana Hofmannová.

První den konference vystoupili za Notářskou komoru ČR ředitelka kanceláře NK ČR JUDr. Berenika Wünschová společně s JUDr. Petrem Klikou, odborníkem na mezinárodní vztahy, kteří představili Evropskou notářskou síť jako nástroj přeshraniční notářské spolupráce. Poté navazovala přednáška doc. JUDr. Mgr. Magdaleny Pfeiffer, Ph.D., z Právnické fakulty UK a notáře Mgr. Martina Říhy, věnovaná nařízení EU o dědictví v teorii a praxi.

V rámci druhého dne v dopoledních hodinách vystoupila notářka Mgr. Šárka Tlášková, která se zabývala revizí nařízení EU o dědictví a využitím evropského dědického osvědčení v praxi. Na tuto přednášku pak volně navazovala přednáška k judikatuře SDEU k nařízení EU o dědictví, kterou přednesla zástupkyně Ministerstva spravedlnosti Mgr. Kateřina Putnová.

V odpoledních hodinách pak následovala velice zajímavá a přínosná přednáška, týkající se problematiky zastoupení dospělých osob a nezletilých dětí v dědickém řízení z po-

hledu mezinárodního práva soukromého, kterou přednesly za Právnickou fakultu UK JUDr. Marta Zavadilová, Ph.D., a Mgr. et Mgr. Petra Pejchová za Stálé zastoupení ČR při EU. Druhý den pak zakončila přednáška Mgr. Jany Hofmannové a doc. JUDr. Mgr. Magdaleny Pfeiffer, Ph.D., na téma nařízení EU o majetkových poměrech, soudní příslušnosti a rozhodném právu.

Ve večerních hodinách pak následovalo příjemné posezení v nedalekém vinném sklípku, při kterém si účastníci vyměňovali své názory a zkušenosti při aplikování rozhodného práva v případech s cizím prvkem, a to vše za poslechu cimbálůvky a degustace vyhlášených moravských vín.

Poslední den akce proběhl workshop, věnovaný shrnutí poznatků z přechozích dnů a řešení konkrétních případů, které v praxi již nastaly.

Celá akce se velice vydařila, byla přínosem pro všechny zúčastněné a lze se jen těšit na další budoucí spolupráci. ■

JUDr. Martina Sáblíková,
členka redakční rady Ad Notam

33. konference evropských notářů

DNE 20. A 21. DUBNA 2023 SE V RAKOUSKÉM SALCBURKU KONALA JIŽ 33. KONFERENCE EVROPSKÝCH NOTÁŘŮ (EVROPSKÝ NOTÁŘSKÝ DEN), KTERÁ JE TRADIČNĚ POŘÁDÁNA RAKOUSKOU NOTÁŘSKOU KOMOROU OD ROKU 1998. TÉMA TĚTO 33. KONFERENCE BYLO „DIGITALIZACE NOTÁŘSTVÍ – SOUČASNÁ PRAXE A BUDOUCÍ VIZE PRO EVROPU“, A TO ZEJMÉNA Z DŮVODU PANDEMIE COVID-19, KTERÁ UKÁZALA, JAK DŮLEŽITÉ JSOU DIGITÁLNÍ NÁSTROJE PRO NOTÁŘSKOU PRAXI, OBZVLÁŠT PŘI PŘESHraničNÍCH TRANSAKCÍCH.

Konference tak byla zaměřena především na modernizaci práva obchodních společností EU, dále na novou iniciativu Evropské komise, jejímž cílem je zlepšit transparentnost společností v EU prostřednictvím přeshraničního poskytování a využívání komplexnějších informací a spolehlivých údajů o společnostech.

Úvodního slova se ujal Dr. Christoph Mondel, MBL, prezident Rakouské notářské akademie, který účastníky konference vřele přivítal a zhodnotil rekordní účast více než 150 osob, která ukázala na důležitost propojení evropských notářů, kdy posílená spolupráce je cestou k úspěšné moder-

nizaci. Tato propojenost přímo souvisí i s hlavním tématem konference, neboť právě notáři jsou zárukou správné digitalizace nejen ve svých státech, ale i v rámci EU, a to z toho důvodu, že dohlížejí nejen na zákonnost aktů, ale také i na způsobilost účastníků. Notáři by z těchto důvodů měli být zapojeni do všech fází transformace, neboť vytváří právní jistotu i ve světě digitálním. Dr. Peter Stelmazczyk, předseda Rady notářství Evropské unie (CNUE), vyzdvihl pozitivní aspekty výše zmíněného legislativního návrhu Evropské komise, zejména větší míru digitalizace, menší míru formalit, lepší propojení registrů a usnadnění přeshraničních transakcí a postupů.

Dr. Michael Umfaher, prezident Rakouské notářské komory, ve svém projevu zdůraznil, že inovace je základ pro růst společnosti, kdy se ovšem nesmí opomenout fakt, že někteří lidé budou i nadále chtít spíše podepisovat reálný a hmatatelný papír, protože právě tento „papír“ pro ně bude i v časech digitalizace představovat určitou jistotu, přičemž tímto odkázal i na další důležité téma konference, které se probíralo v jejím třetím panelu, a to zda se mění povaha autentického aktu v elektronickém prostředí. Závěrem je vhodné zmínit i slova Dr. Brigitty Pallaufové, která upozornila na možná úskalí přílišné digitalizace společnosti. ■

JUDr. Miroslava Protivová,
notářka v Plzni

Setkání kontaktních bodů Evropské notářské sítě a navazující seminář ve Vídni

DNE 1. 6. 2023 SE VE VÍDNI KONALO PRVNÍ LETOŠNÍ SETKÁNÍ KONTAKTNÍCH BODŮ EVROPSKÉ NOTÁŘSKÉ SÍTĚ ZA ÚČASTI ZÁSTUPCŮ TĚMĚŘ VŠECH NOTÁŘSTVÍ EVROPSKÉ UNIE SPOLU SE ZÁSTUPCI UKRAJINSKÉHO A SRBSKÉHO NOTÁŘSTVÍ. NÁSLEDUJÍCÍ DEN SE USKUTEČNIL SEMINÁŘ TÝKAJÍCÍ SE PRAKTICKÝCH ZKUŠENOSTÍ S EVROPSKÝM DĚDICKÝM OSVĚDČENÍM (EDO).

Mezi ústřední probíraná témata při jednání národních kontaktních bodů patřila aktualizace obsahu informativních webových stránek pro veřejnost, které byly vytvořeny v rámci Evropské notářské sítě (Successions in Europe, Couples in Europe aj.), technická správa komunikační platformy a zejména pak právní otázky související s válkou na Ukrajině.

V této souvislosti jsou aktuálně řešenými problémy obnova a digitalizace ukrajinských notářských archivů a rejstříků (zejména s ohledem na zničení notářských kanceláří v části ukrajinského území) a otázka plných mocí vystavených v členských státech Evropské unie určených pro použití na území Ukrajiny.

NK ČR byla na setkání kontaktních bodů Evropské notářské sítě zastoupena Mgr. Šárkou Tláškovou, notářkou v Praze a členkou mezinárodní komise prezidia NK ČR a JUDr. Petrem Klikou, právníkem NK ČR.

V rámci praktického semináře byla 2. 6. 2023 uspořádána panelová diskuse věnovaná zkušenostem a přetrvávajícím praktickým problémům s evropským dědickým osvědčením, a to zejména ve vztahu k veřejným seznamům (převážně zápisy do evidence nemovitostí). Té se za české notářství zúčastnila Mgr. Tlášková, která referovala mj. o nedávné novelizaci české katastrální vyhlášky v souvislosti s přijímáním EDO českými orgány. Tématem druhé panelové diskuse byl vztah mezi evropským dědickým osvědčením a vnitrostátními dědickými usneseními a jinými dokumenty, zejména v případech, pokud jsou tyto dokumenty ve vzájemném rozporu. Prezentovány byly také hlavní závěry týkající se používání EDO, které vyplynuly z evropského projektu MAPE Dědictví. Výsledkem tohoto projektu je mimo jiné analýza zkušeností s praktickou aplikací evropského nařízení upravujícího příslušnost a rozhodné právo v dědických věcech. Jedním z nástrojů, které by mohly přispět k vyšší efektivitě EDO, by byla registrace vydaných osvědčení, která dosud v řadě členských států neprobíhá. Semináře se prezenční nebo videokonferenční formou zúčastnilo celkem 200 posluchačů. ■

Mgr. Šárka Tlášková, notářka v Praze
JUDr. Petr Klika, právník, NK ČR

EU v kostce

NA NÁSLEDUJÍCÍCH ŘÁDCÍCH PŘINÁŠÍME PRAVIDELNÝ KRÁTKÝ PŘEHLED DĚNÍ NA UNIJNÍ I CELOSVĚTOVÉ ÚROVNI TÝKAJÍCÍ SE TÉMAT Z CIVILNÍ JUSTICE, POLITICKÉHO VÝVOJE A NĚKOLIKA DALŠÍCH VÍCE ČI MÉNĚ SOUVISEJÍCÍCH OBLASTÍ.

VZDĚLÁVACÍ PLATFORMA CNUE

Rada notářství Evropské unie (CNUE) spustila online platformu pro vzdělávání, která v současnosti zahrnuje webináře a interaktivní moduly z oblasti rodinného práva, korporátního práva a právní úpravy ochrany osobních údajů. Platforma je dostupná prostřednictvím webových stránek Evropské notářské sítě (www.enn-rne.eu).

REFORMA JUSTICE V MAĎARSKU

Maďarský parlament na konci letošního dubna schválil reformu, která navazuje na dlouhodobý spor mezi Maďarskem a institucemi Evropské unie, mj. v kontextu organizace tamní justice. Evropská unie v minulosti přistoupila k zadržení finančních prostředků ve výši asi 30 miliard eur z prostředků unijních fondů. Nynější změny, pro které se vyslovila většina maďarských poslanců, představují podmínku pro uvolnění těchto financí.

RADA EVROPY

V souvislosti s válkou na Ukrajině členské státy Rady Evropy podpořily zřízení Registru škod způsobených ruskou agresí proti Ukrajině. Škody do Registru budou moci hlásit jak instituce a orgány ukrajinské samosprávy, tak jednotliví občané; jeho sídlem by měl být nizozemský Haag. Česká republika je jednou z jeho zakládajících zemí. Zřízení by měl být na podzim tohoto roku, následně by měl být vytvořen odpovídající mechanismus pro náhrady škod.

AML

Finanční akční výbor (FATF) schválil revidované znění jednoho z doporučení adresovaných vládám i jednotlivým povin-

ným osobám, a to doporučení č. 24, které se týká evidencí skutečných majitelů. Doporučení v novém znění posiluje požadavky na přístup orgánů veřejné moci do evidencí skutečných majitelů. Prozatím je dostupné v anglickém znění na webových stránkách www.fatf-gafi.org.

UMĚLÁ INTELIGENCE

Evropská unie se přibližuje k vytvoření regulačního rámce ve vztahu k umělé inteligenci. Navrhovaná pravidla mají zahrnovat jednotnou definici umělé inteligence a přispět zejména k bezpečnosti a transparentnosti umělé inteligence. Obsažen by měl být také zákaz instrumentů, které využívají podprahové techniky, zneužívají zranitelnosti lidí nebo jsou určeny ke skórování uživatelů na základě socioekonomického statusu nebo jiných osobnostních charakteristik. Dalším požadavkem je zápis do unijního registru. Legislativní návrh byl zatím podpořen dvěma výbory Evropského parlamentu, následuje jeho projednání na plenární úrovni. Regulaci umělé inteligence vidí jako nezbytnou také některé jednotlivé členské státy EU i další země, např. Japonsko.

SAVE THE DATE

- setkání Vltava–Dunaj: 8.–10. 9. 2023, Tábor
- Kongres francouzského notářství: 27.–29. 9. 2023, Deauville (www.congresdesnotaires.fr) ■

JUDr. Berenika Wünschová, ředitelka kanceláře NK ČR
JUDr. Petr Klika, právník, NK ČR

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., s účinností od 1. 5. 2023 jmenoval **JUDr. Jitku Zabloudivou** notářkou v obvodu Okresního soudu ve Svitavách se sídlem ve Svitavách. K 15. 6. 2023 byly jmenovány notářkami **Mgr. Milada Bartošová** v obvodu Okresního soudu v Přerově se sídlem v Přerově a **Mgr. Ivana Rožnovská** v obvodu Okresního soudu v Lounech se sídlem v Žatci. Dále byla k 1. 7. 2023 jmenována **Mgr. Veronika Kočerová** notářkou v obvodu Okresního soudu v Českých Budějovicích se sídlem v Českých Budějovicích.

JUDr. Jitka Zabloudivá

Mgr. Milada Bartošová

Nově jmenovaným notářkám přejeme mnoho úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Dnem 30. 11. 2023 odvolal ministr spravedlnosti na vlastní žádost **JUDr. Evu Neumanovou** z funkce notářky Okresního soudu Praha-východ se sídlem v Praze. K tomuto datu byla odvolána na vlastní žádost rovněž **JUDr. Dana Skružná**, notářka pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 4 se sídlem v Praze. Ke dni 31. 12. 2023 ministr spravedlnosti odvolal na vlastní žádost **JUDr. Ivanu Kondrovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Hradci Králové se sídlem v Hradci Králové, dále **JUDr. Jarmilu Šléškovou** v obvodu Okresního soudu v Šumperku se sídlem v Šumperku. Na vlastní žádost odvolal ministr spravedlnosti **JUDr. Martina Foukala** z funkce notáře v obvodu Okresního soudu Praha-východ se sídlem v Praze, s účinností k 31. 12. 2023. K tomuto datu byla odvolána na vlastní žádost i **JUDr. Hana Jankovičová**, notářka v obvodu Okresního soudu v Ostravě se sídlem v Ostravě. Dále na vlastní žádost byli ministrem odvoláni **Mgr. Marie Hájková**, notářka v obvodu Okresního soudu Praha-východ se sídlem v Praze, notář **JUDr. Milan Šmidrkal** v obvodu Městského soudu v Brně se sídlem v Brně, notářka v obvodu Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou se sídlem ve Žďáru nad Sázavou **JUDr. Hana Hornyšová** a notář **JUDr. Ivo Pařík** v obvodu Okresního soudu v Kolíně se sídlem v Kolíně.

Mgr. Ivana Rožnovská

Mgr. Veronika Kočerová

Za dlouholetou činnost ve prospěch notářství děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví, štěstí a osobní spokojenosti. ■

redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ na obsazení notářského úřadu

v obvodu Okresního soudu v Hradci Králové se sídlem v Hradci Králové

uvolněného po notáře JUDr. Ivaně Kondrové, která ukončí činnost dne 31. 12. 2023. Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 5. září 2023 v době od 9.00 hod. v sídle Notářské komory České republiky (dále jen „Komora“) v Praze, Apolinářská 12, přičemž přihláška do konkurzu (dále jen „přihláška“) musí být Komoře doručena nejpozději do 7. srpna 2023.

Účastnický poplatek za podání přihlášky činí 12 000 Kč a je třeba ho zaplatit nejpozději v den podání přihlášky do konkurzu na účet Komory u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilním symbolem je rodné číslo přihlášeného do konkurzu (dále jen „uchazeč“). Komora odešle uchazečům zařazeným do konkurzu nejpozději 10. den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu. Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Komora sledované statistické údaje o činnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Komora předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu (§ 8 odst. 1 a 6 notářského řádu).

S přihláškou je třeba předložit tyto doklady:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů; je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů, anebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; datum vydání těchto dokladů nesmí být starší než tři měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku.

Podmínky pro zařazení notáře nebo notářského kandidáta do konkurzu

- 1) Podmínkou zařazení notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
- 2) Podmínkou zařazení notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu notářských kandidátů příslušné notářské komory.
- 3) Notářský kandidát dokládá notářskou praxi potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamech notářských koncipientů a kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru, se zohledněním § 22 odst. 3 notářského řádu účinného od 1. 1. 2022. Nelze-li dobu trvání pracovního poměru prokázat potvrzením notáře, je třeba ji prokázat jinými listinami prokazujícími trvání této doby.

Předpoklady pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo získané
  - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, přičemž za takové vzdělání se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. 1. 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců, nebo
  - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písmenu a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Notářská praxe ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu

- 1) Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů.
- 2) Do notářské praxe Komora započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, justičního kandidáta, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů.
- 3) Do notářské praxe může ministr spravedlnosti na návrh Komory z jiné právní praxe započítat nejvýše dva roky.
- 4) Notářská praxe podle bodů 2) a 3) se dokládá potvrzením Komory o započtení jiné praxe do notářské praxe, nebo potvrzením, že ministr spravedlnosti započítal do notářské praxe jinou právní praxi.

Notářské zkoušky ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu

- 1) Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů.
- 2) Za notářskou zkoušku se považuje také odborná justiční zkouška, soudcovská zkouška, jednotná soudcovská zkouška, jednotná soudcovská a advokátní zkouška, prokurátorská zkouška, odborná závěrečná zkouška právních čekatelů, advokátní zkouška, exekutorská zkouška a profesní zkouška na komerčního právníka.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ na obsazení notářského úřadu

v obvodu Okresního soudu v Šumperku se sídlem v Šumperku

uvolněného po notářce JUDr. Jarmile Šléškové, která ukončí činnost dne 31. 12. 2023. Jednání před konkurzní komisí se bude konat ve čtvrtek 7. září 2023 v době od 9.00 hod. v sídle Notářské komory České republiky (dále jen „Komora“) v Praze, Apolinářská 12, přičemž přihláška do konkurzu (dále jen „přihláška“) musí být Komoře doručena nejpozději do 7. srpna 2023.

Účastnický poplatek za podání přihlášky činí **12 000 Kč** a je třeba ho zaplatit nejpozději v den podání přihlášky do konkurzu na účet Komory u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilním symbolem je rodné číslo přihlášeného do konkurzu (dále jen „uchazeč“). Komora odešle uchazečům zařazeným do konkurzu nejpozději 10. den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu. Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Komora sledované statistické údaje o činnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Komora předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu (§ 8 odst. 1 a 6 notářského řádu).

S přihláškou je třeba předložit tyto doklady:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů; je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů, anebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; datum vydání těchto dokladů nesmí být starší než tři měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku.

Podmínky pro zařazení notáře nebo notářského kandidáta do konkurzu

- 1) Podmínkou zařazení notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
- 2) Podmínkou zařazení notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu notářských kandidátů příslušné notářské komory.
- 3) Notářský kandidát dokládá notářskou praxi potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamech notářských koncipientů a kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru, se zohledněním § 22 odst. 3 notářského řádu účinného od 1. 1. 2022. Nelze-li dobu trvání pracovního poměru prokázat potvrzením notáře, je třeba ji prokázat jinými listinami prokazujícími trvání této doby.

Předpoklady pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo získané
  - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, přičemž za takové vzdělání se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. 1. 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců, nebo
  - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písmenu a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Notářská praxe ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu

- 1) Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů.
- 2) Do notářské praxe Komora započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, justičního kandidáta, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů.
- 3) Do notářské praxe může ministr spravedlnosti na návrh Komory z jiné právní praxe započítat nejvýše dva roky.
- 4) Notářská praxe podle bodů 2) a 3) se dokládá potvrzením Komory o započtení jiné praxe do notářské praxe, nebo potvrzením, že ministr spravedlnosti započítal do notářské praxe jinou právní praxi.

Notářské zkoušky ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu

- 1) Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů.
- 2) Za notářskou zkoušku se považuje také odborná justiční zkouška, soudcovská zkouška, jednotná soudcovská zkouška, jednotná soudcovská a advokátní zkouška, prokurátorská zkouška, odborná závěrečná zkouška právních čekatelů, advokátní zkouška, exekutorská zkouška a profesní zkouška na komerčního právníka.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

v obvodu Okresního soudu Praha-východ se sídlem v Praze

uvolněného po notáři JUDr. Martinovi Foukalovi, který ukončí činnost dne 31. 12. 2023. Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 12. září 2023 v době od 9.00 hod. v sídle Notářské komory České republiky (dále jen „Komora“) v Praze, Apolinářská 12, přičemž přihláška do konkurzu (dále jen „přihláška“) musí být Komoře doručena nejpozději do 14. srpna 2023.

Účastnický poplatek za podání přihlášky činí **12 000 Kč** a je třeba ho zaplatit nejpozději v den podání přihlášky do konkurzu na účet Komory u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilním symbolem je rodné číslo přihlášeného do konkurzu (dále jen „uchazeč“). Komora odešle uchazečům zařazeným do konkurzu nejpozději 10. den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu. Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Komora sledované statistické údaje o činnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Komora předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu (§ 8 odst. 1 a 6 notářského řádu).

S přihláškou je třeba předložit tyto doklady:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů; je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů, anebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; datum vydání těchto dokladů nesmí být starší než tři měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku.

Podmínky pro zařazení notáře nebo notářského kandidáta do konkurzu

- 1) Podmínkou zařazení notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
- 2) Podmínkou zařazení notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu notářských kandidátů příslušné notářské komory.
- 3) Notářský kandidát dokládá notářskou praxi potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamech notářských koncipientů a kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru, se zohledněním § 22 odst. 3 notářského řádu účinného od 1. 1. 2022. Nelze-li dobu trvání pracovního poměru prokázat potvrzením notáře, je třeba ji prokázat jinými listinami prokazujícími trvání této doby.

Předpoklady pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo získané
  - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, přičemž za takové vzdělání se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. 1. 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců, nebo
  - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písmenu a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Notářská praxe ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu

- 1) Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů.
- 2) Do notářské praxe Komora započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, justičního kandidáta, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů.
- 3) Do notářské praxe může ministr spravedlnosti na návrh Komory z jiné právní praxe započítat nejvýše dva roky.
- 4) Notářská praxe podle bodů 2) a 3) se dokládá potvrzením Komory o započtení jiné praxe do notářské praxe, nebo potvrzením, že ministr spravedlnosti započítal do notářské praxe jinou právní praxi.

Notářské zkoušky ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu

- 1) Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů.
- 2) Za notářskou zkoušku se považuje také odborná justiční zkouška, soudcovská zkouška, jednotná soudcovská zkouška, jednotná soudcovská a advokátní zkouška, prokurátorská zkouška, odborná závěrečná zkouška právních čekatelů, advokátní zkouška, exekutorská zkouška a profesní zkouška na komerčního právníka.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

v obvodu Okresního soudu v Mostě se sídlem v Mostě

uvolněného po notářce Mgr. Aleně Zahradníkové, která ukončila činnost dne 31. 12. 2022. Jednání před konkurzní komisí se bude konat ve čtvrtek 14. září 2023 v době od 9.00 hod. v sídle Notářské komory České republiky (dále jen „Komora“) v Praze, Apolinářská 12, přičemž přihláška do konkurzu (dále jen „přihláška“) musí být Komoře doručena nejpozději do 14. srpna 2023.

Nadační fond notářů České republiky poskytne vítězi tohoto konkurzu, který zahájí činnost notáře v uvolněném úřadu, na jeho žádost bezúročnou zápůjčku až do výše 600 000 Kč. Dobu poskytnutí a plnění zápůjčky určí Nadační fond notářů České republiky. Dluh, odpovídající bezúročně zápůjčce, bude vítězi konkurzu prominut v případě sedmi celých let řádného výkonu činnosti notáře v tomto uvolněném úřadu. Tato podpora je Nadačním fondem notářů České republiky poskytována individuálně, v souladu s účelem fondu, po pečlivém zvážení situace notářství v daném regionu, který patří mezi regiony postižené ekonomicky i sociálně. Zohledněny byly i předchozí zkušenosti s počtem uchazečů o uvolněný úřad v daném regionu. Účelem poskytnuté podpory je rovněž zajistit plynulé fungování pozůstalostní agendy.

Účastnický poplatek za podání přihlášky činí 12 000 Kč a je třeba ho zaplatit nejpozději v den podání přihlášky do konkurzu na účet Komory u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilním symbolem je rodné číslo přihlášeného do konkurzu (dále jen „uchazeč“). Komora odešle uchazečům zařazeným do konkurzu nejpozději 10. den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu. Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Komora sledované statistické údaje o činnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Komora předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu (§ 8 odst. 1 a 6 notářského řádu).

S přihláškou je třeba předložit tyto doklady:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů; je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů, anebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; datum vydání těchto dokladů nesmí být starší než tři měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku.

Podmínky pro zařazení notáře nebo notářského kandidáta do konkurzu

- 1) Podmínkou zařazení notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
- 2) Podmínkou zařazení notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu notářských kandidátů příslušné notářské komory.
- 3) Notářský kandidát dokládá notářskou praxí potvrzením notářské komory o době zápisu v seznámech notářských koncipientů a kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru, se zohledněním § 22 odst. 3 notářského řádu účinného od 1. 1. 2022. Nelze-li dobu trvání pracovního poměru prokázat potvrzením notáře, je třeba ji prokázat jinými listinami prokazujícími trvání této doby.

Předpoklady pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo získané
  - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, přičemž za takové vzdělání se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. 1. 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců, nebo
  - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písmenu a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Notářská praxe ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu

- 1) Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů.
- 2) Do notářské praxe Komora započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, justičního kandidáta, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů.
- 3) Do notářské praxe může ministr spravedlnosti na návrh Komory z jiné právní praxe započítat nejvýše dva roky.
- 4) Notářská praxe podle bodů 2) a 3) se dokládá potvrzením Komory o započtení jiné praxe do notářské praxe, nebo potvrzením, že ministr spravedlnosti započítal do notářské praxe jinou právní praxi.

Notářské zkoušky ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu

- 1) Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů.
- 2) Za notářskou zkoušku se považuje také odborná justiční zkouška, soudcovská zkouška, jednotná soudcovská zkouška, jednotná soudcovská a advokátní zkouška, prokurátorská zkouška, odborná závěrečná zkouška právních čekatelů, advokátní zkouška, exekutorská zkouška a profesní zkouška na komerčního právníka.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

v obvodu Okresního soudu Praha-východ se sídlem v Praze

uvolněného po notářce JUDr. Evě Neumanové, která ukončí činnost dne 30. 11. 2023. Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 19. září 2023 v době od 9.00 hod. v sídle Notářské komory České republiky (dále jen „Komora“) v Praze, Apolinářská 12, přičemž přihláška do konkurzu (dále jen „přihláška“) musí být Komoře doručena nejpozději do 21. srpna 2023.

Účastnický poplatek za podání přihlášky činí **12 000 Kč** a je třeba ho zaplatit nejpozději v den podání přihlášky do konkurzu na účet Komory u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilním symbolem je rodné číslo přihlášeného do konkurzu (dále jen „uchazeč“). Komora odešle uchazečům zařazeným do konkurzu nejpozději 10. den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu. Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Komora sledované statistické údaje o činnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Komora předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu (§ 8 odst. 1 a 6 notářského řádu).

S přihláškou je třeba předložit tyto doklady:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů; je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů, anebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; datum vydání těchto dokladů nesmí být starší než tři měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku.

Podmínky pro zařazení notáře nebo notářského kandidáta do konkurzu

- 1) Podmínkou zařazení notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
- 2) Podmínkou zařazení notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu notářských kandidátů příslušné notářské komory.
- 3) Notářský kandidát dokládá notářskou praxi potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamech notářských koncipientů a kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru, se zohledněním § 22 odst. 3 notářského řádu účinného od 1. 1. 2022. Nelze-li dobu trvání pracovního poměru prokázat potvrzením notáře, je třeba ji prokázat jinými listinami prokazujícími trvání této doby.

Předpoklady pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo získané
  - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, přičemž za takové vzdělání se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. 1. 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců, nebo
  - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písmenu a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Notářská praxe ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu

- 1) Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů.
- 2) Do notářské praxe Komora započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, justičního kandidáta, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů.
- 3) Do notářské praxe může ministr spravedlnosti na návrh Komory z jiné právní praxe započítat nejvýše dva roky.
- 4) Notářská praxe podle bodů 2) a 3) se dokládá potvrzením Komory o započtení jiné praxe do notářské praxe, nebo potvrzením, že ministr spravedlnosti započítal do notářské praxe jinou právní praxi.

Notářské zkoušky ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu

- 1) Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů.
- 2) Za notářskou zkoušku se považuje také odborná justiční zkouška, soudcovská zkouška, jednotná soudcovská zkouška, jednotná soudcovská a advokátní zkouška, prokurátorská zkouška, odborná závěrečná zkouška právních čekatelů, advokátní zkouška, exekutorská zkouška a profesní zkouška na komerčního právníka.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 4 se sídlem v Praze

uvolněného po notáře JUDr. Daně Skružné, která ukončí činnost dne 30. 11. 2023. Jednání před konkurzní komisí se bude konat ve čtvrtek 21. září 2023 v době od 9.00 hod. v sídle Notářské komory České republiky (dále jen „Komora“) v Praze, Apolinářská 12, přičemž přihláška do konkurzu (dále jen „přihláška“) musí být Komoře doručena nejpozději do 21. srpna 2023.

Účastnický poplatek za podání přihlášky činí **12 000 Kč** a je třeba ho zaplatit nejpozději v den podání přihlášky do konkurzu na účet Komory u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilním symbolem je rodné číslo přihlášeného do konkurzu (dále jen „uchazeč“). Komora odešle uchazečům zařazeným do konkurzu nejpozději 10. den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu. Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Komora sledované statistické údaje o činnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Komora předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu (§ 8 odst. 1 a 6 notářského řádu).

S přihláškou je třeba předložit tyto doklady:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů; je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů, anebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; datum vydání těchto dokladů nesmí být starší než tři měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku.

Podmínky pro zařazení notáře nebo notářského kandidáta do konkurzu

- 1) Podmínkou zařazení notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
- 2) Podmínkou zařazení notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu notářských kandidátů příslušné notářské komory.
- 3) Notářský kandidát dokládá notářskou praxi potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamech notářských koncipientů a kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru, se zohledněním § 22 odst. 3 notářského řádu účinného od 1. 1. 2022. Nelze-li dobu trvání pracovního poměru prokázat potvrzením notáře, je třeba ji prokázat jinými listinami prokazujícími trvání této doby.

Předpoklady pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo získané
  - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, přičemž za takové vzdělání se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. 1. 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců, nebo
  - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písmenu a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Notářská praxe ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu

- 1) Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů.
- 2) Do notářské praxe Komora započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, justičního kandidáta, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů.
- 3) Do notářské praxe může ministr spravedlnosti na návrh Komory z jiné právní praxe započítat nejvýše dva roky.
- 4) Notářská praxe podle bodů 2) a 3) se dokládá potvrzením Komory o započtení jiné praxe do notářské praxe, nebo potvrzením, že ministr spravedlnosti započítal do notářské praxe jinou právní praxi.

Notářské zkoušky ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu

- 1) Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů.
- 2) Za notářskou zkoušku se považuje také odborná justiční zkouška, soudcovská zkouška, jednotná soudcovská zkouška, jednotná soudcovská a advokátní zkouška, prokurátorská zkouška, odborná závěrečná zkouška právních čekatelů, advokátní zkouška, exekutorská zkouška a profesní zkouška na komerčního právníka.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ na obsazení notářského úřadu

v obvodu Okresního soudu v Ostravě se sídlem v Ostravě

uvolněného po notářce JUDr. Haně Jankovičové, která ukončí činnost dne 31. 12. 2023. Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 26. září 2023 v době od 9.00 hod. v sídle Notářské komory České republiky (dále jen „Komora“) v Praze, Apolinářská 12, přičemž přihláška do konkurzu (dále jen „přihláška“) musí být Komoře doručena nejpozději do 28. srpna 2023.

Účastnický poplatek za podání přihlášky činí **12 000 Kč** a je třeba ho zaplatit nejpozději v den podání přihlášky do konkurzu na účet Komory u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilním symbolem je rodné číslo přihlášeného do konkurzu (dále jen „uchazeč“). Komora odešle uchazečům zařazeným do konkurzu nejpozději 10. den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu. Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Komora sledované statistické údaje o činnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Komora předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu (§ 8 odst. 1 a 6 notářského řádu).

S přihláškou je třeba předložit tyto doklady:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů; je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů, anebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; datum vydání těchto dokladů nesmí být starší než tři měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku.

Podmínky pro zařazení notáře nebo notářského kandidáta do konkurzu

- 1) Podmínkou zařazení notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
- 2) Podmínkou zařazení notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu notářských kandidátů příslušné notářské komory.
- 3) Notářský kandidát dokládá notářskou praxi potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamech notářských koncipientů a kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru, se zohledněním § 22 odst. 3 notářského řádu účinného od 1. 1. 2022. Nelze-li dobu trvání pracovního poměru prokázat potvrzením notáře, je třeba ji prokázat jinými listinami prokazujícími trvání této doby.

Předpoklady pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo získané
  - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, přičemž za takové vzdělání se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. 1. 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců, nebo
  - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písmenu a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Notářská praxe ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu

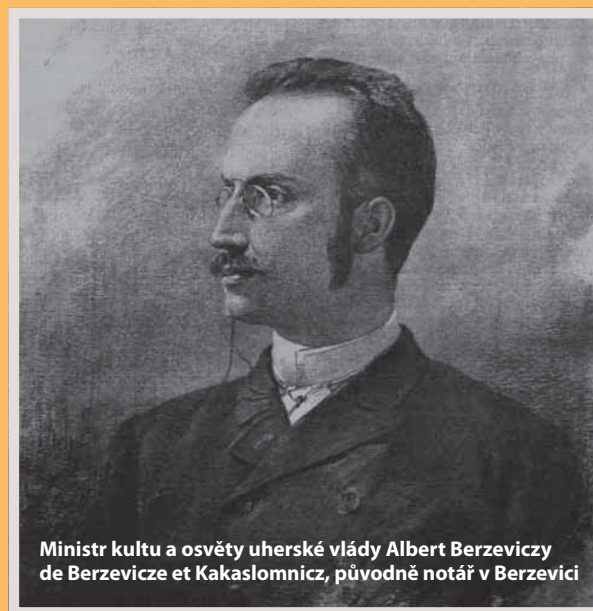
- 1) Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů.
- 2) Do notářské praxe Komora započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, justičního kandidáta, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů.
- 3) Do notářské praxe může ministr spravedlnosti na návrh Komory z jiné právní praxe započítat nejvýše dva roky.
- 4) Notářská praxe podle bodů 2) a 3) se dokládá potvrzením Komory o započtení jiné praxe do notářské praxe, nebo potvrzením, že ministr spravedlnosti započítal do notářské praxe jinou právní praxi.

Notářské zkoušky ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu

- 1) Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů.
- 2) Za notářskou zkoušku se považuje také odborná justiční zkouška, soudcovská zkouška, jednotná soudcovská zkouška, jednotná soudcovská a advokátní zkouška, prokurátorská zkouška, odborná závěrečná zkouška právních čekatelů, advokátní zkouška, exekutorská zkouška a profesní zkouška na komerčního právníka.

Strípky z historie 71.

V roce 1903 byli ministři uherské vlády jmenováni dva politikové, kteří začínali v notářství. Ministrem kultu a osvěty se stal Albert Berzeviczy de Berzevicze et Kakaslomnicz (1853–1936), původně notář v Berzevici a poté profesor na prešovské právnické akademii, ministrem zemědělství Béla Baron Tallián von Vizek (1851–1923), který se stal po právnických studiích v roce 1873 zástupcem notáře v torontálské stolici a již v roce 1874 vrchním soudcem v bilétském okrese. Po vstupu do politiky se oba jmenovaní již k notářství nevrátili, Albert Berzeviczy, který se mimo jiné věnoval též právní historii, se v roce 1903 stal zároveň členem Uherské akademie věd a v roce 1932 pak předsedou maďarského PEN Klubu.

Ministr kultu a osvěty uherské vlády Albert Berzeviczy de Berzevicze et Kakaslomnicz, původně notář v Berzevici

Dne 22. května 2023 Martina Vachušková úspěšně obhájila na Fakultě právnické ZČU v Plzni diplomovou práci na téma *Notářská veřejná listina v českých zemích (historie a současnost)*. Konzultantem byl Stanislav Balík, oponentkou Vendulka Valentová, komisi pro obhajobu předsedala Petra Krtková. „Diplomantka si téma o notářské veřejné listině zvolila návazně na svoji praxi v notářském úřadě, kterou završila v pozici notářské tajemnice. Tento přístup, směřující k hlubšímu poznání historie profese současného působení je prvním důležitým krokem k pochopení smyslu daného povolání a jeho společenského přesahu,“ uvádí se v posudku konzultanta. Martina Vachušková práci kromě úvodu a závěru rozdělila do čtyř kapitol o pomocných vědách historických se zaměřením na diplomatiku, o notářské veřejné listině v historickém vývoji, o důkazní síle veřejné listiny a o notáři a jeho činnosti.

diplomové práce je v intencích zadání rozdělena kromě úvodu a závěru do čtyř částí, věnovaných stručně historii notářství v českých zemích do roku 1848, profesi notáře obecně, publikační činnosti notářů, resp. notářským časopisům, a především porovnání notářské činnosti a agendy notáře ve sledovaném období. Posledně uvedená kapitola je těžištěm diplomové práce, je proto dále rozdělena na subkapitoly o dané problematice v pěti obdobích odpovídajících etapám vývoje notářství a v jednotlivých úsecích relevantní právní úpravě. Konzultant podle posudku nepřehlédl, že diplomant „spatřuje v notářství a notářské činnosti jednoho z garantů právní jistoty a že pro futuro je stoupencem i případného dalšího rozšiřování notářského přímusu“.

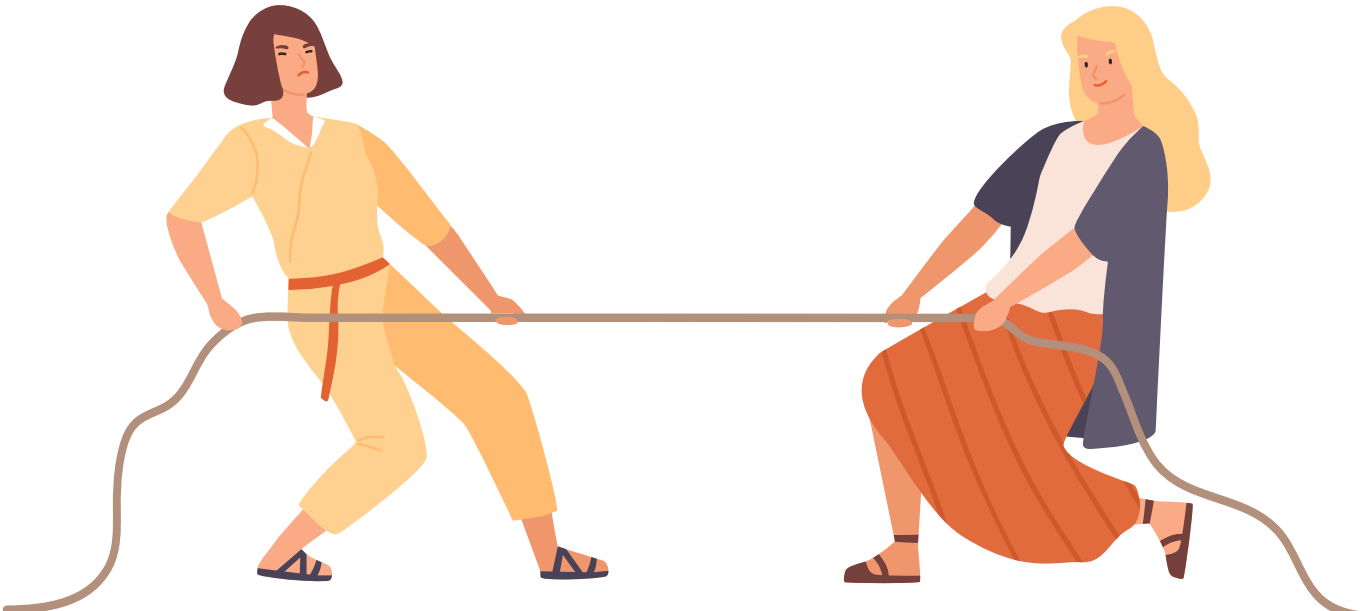
Diplomovou práci na téma *Spolek notářů československých* obhájila na Fakultě právnické ZČU úspěšně dne 22. května 2023 rovněž Radka Růžičková. Konzultantem byl Stanislav Balík, oponentkou Vendulka Valentová, komisi pro obhajobu předsedala Petra Krtková. Konzultant v posudku práce ocenil, že si diplomantka „zvolila dosud v české právněhistorické literatuře v tomto rozsahu nezpracované téma o Spolku notářů československých. Lze proto především ocenit autorčinu volbu tématu a pečlivou heuristiku, zejména v archivních fondech a v časopise *České právo*.“ Diplomovou práci autorka rozdělila kromě úvodu a závěru do pěti kapitol o notářství v Československé republice, o právnické spolkové činnosti, speciálně pak o Spolku notářů československých, o notářské publikační činnosti a o srovnání notářského a advokátského spolku.

V časopisu *Právník* byl v roce 1909 na pokračování publikován článek Antonína Hassmanna *Soukromé ústní testamentsy podle práva rakouského*. Autor upozornil na názor, publikovaný v časopise *Gerichtshalle*, dle něhož byl ústní testament považován za anachronické ustanovení. Uvedl, že „setkáváme se totiž s případy, kde celý ústní testament byl fingován a výpovědi falešných svědků opřeny. Jako snad druhdy, v době menší znalosti písma, byly ústní testamentsy pravým dobrodiním, stávají se nyní nebezpečností pro lid; lze snadno nalézt lidi, kteří se propůjčí za figuranty svědků a jsou ochotni i podstoupiti falešnou přísahu. Dřívější motiv pro zachování ústních testamentsů — neznalost písma — nyní skoro odpadá!“ Antonín Hassmann se pak závěrem přimlouval za zrušení či změnu institutu podle úpravy v německém občanském zákoníku z roku 1896. ■

Do třetice na Fakultě právnické ZČU před stejně složenou komisí téhož dne úspěšně obhájil Erik Mrzena diplomovou práci na téma *Činnost a agenda notáře v českých zemích od roku 1848*

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Když dědí společně manželé a milenci

V ZÁPISĚ Z REDAKČNÍ RADY AD NOTAM SE MIMO JINÉ UVÁDÍ: „U TŘETÍHO ČLÁNKU PANA DR. TALANDY A DOC. HORÁKA SE K TÉMATU SPOLEČNÉHO DĚDĚNÍ MANŽELKY A MILENKY ROZVINULA ODBORNÁ DISKUSE (...)“. ČLÁNEK JUDr. ADAMA TALANDY, Ph.D., a doc. JUDR. ONDŘEJE HORÁKA, Ph.D.: SPOLUŽIJÍCÍ OSOBA – OD VÝDOBYTKU SOCIALISMU K REALITĚ DNEŠKA? BYL UVEŘEJNĚN V ČÍSLE 1/2023 A ZABÝVÁ SE DĚDĚNÍM SPOLUŽIJÍCÍCH OSOB, KTERÉ MŮŽOU MÍT NA ZŮSTAVITELE NEJRŮZNĚJŠÍ OSOBNÍ VAZBY.

Diskuzi jsem vyvolala já svými rozpaky nad závěrem, že by měly dědit manželky a milenky společně. Cítuji z článku: „Specifickým případem vyplývajícím ze současné úpravy může být již zmiňovaná možnost, aby současně dědila manželka zůstavitele a jeho nová přítelkyně podle druhé zákonné dědické třídy. Nastane-li situace, že manžel ještě formálně neukončil společnou domácnost s manželkou, ale již sdílí společnou domácnost s přítelkyní (případně situace, že někdo vede dvojí život se dvěma rodinami), lze takovou situaci řešit spíše odepřením dědického práva s odkazem na rozpor s dobrými mravy, přičemž by bylo potřeba vzít v úvahu i to, zda o sobě dvě paralelní domácnosti věděly či nevěděly.“

Konkrétně jde o dědění ve druhé dědické třídě, kde v případě, že zůstavitel nezanechal děti, dědí manžel a rodiče zůstavitele společně se spolužijícími osobami (tedy těmi, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele).

Su cérka z Valašska, notářkou jsem v Rožnově pod Radhoštěm, kde se milenky o dědictví nehlásí. Za sedmáct let své praxe jsem se s takovým případem ještě neseťkala. K mému překvapení jsem ale na redakční radě, složené jinak z obyvatel Prahy a Středočeského a Plzeňského kra-

je, byla jediná, komu to přišlo zvláštní. Protože v Praze se milenky o dědictví – podle všeho nijak výjimečně – hlásí. A nikomu to nepříjde divné.

Musela jsem uznat některé argumenty svých kolegů.

Hovořit jen o manželkách a milenkách je genderově nekorektní. Je to sice společensky nejrozšířenější fenomén, ovšem stejně tak může jít o manžela a milence, o manželku a milence, o manželku a milenku apod. Pro výčet kombinací se stále přibývajících dalšími genderovými identitami tu není místo, proto jsem pro zjednodušení, s ohledem na to, že čeština používá jako univerzální právě mužský rod, v názvu fejetonu uvedla manžele a milence. Je pravda, že dříve bylo považováno užívání mužského rodu za ne zcela korektní vůči ženám, ovšem s ohledem na novou názorovou pluralitu je třeba uvést, že tento postoj vycházející z teorie více biologických pohlaví je dnes podle jistých osob, které o sobě tvrdí, že zastupují celé komunity, již překonán. Upozorňuji, že případné užití pojmu manželky a milenky je v dalším textu jen ilustrativní. Děkuji za pochopení.

Dědění manželů společně s milenci nemusí být v rozporu s dobrými mravy. Aby tomu tak bylo, museli bychom se přirozeně na takovém závěru bez dalšího většinou shodnout. Že tomu tak nemusí být, dokládá i zasedání naší redakční rady Ad Notam dne 28. 2. 2023. JUDr. Wawerka, člen redakční rady, následně předložil problém prostřednictvím vnuka k řešení umělé inteligenci, a ta ve svém rozboru sdělila, že časový vývoj směřuje ve prospěch názoru, že dědění milenky vedle manželky v druhé dědické třídě není v rozporu s dobrými mravy. Umělá inteligence sama nemá žádné morální hodnoty a vychází z obrovského množství informací na internetu. Je však možno pohlízet na tento výsledek jako na určitý aktuální obraz naší společnosti.

Autoři citovaného článku se kloní k názoru, že dědění manželů a milenců je spíše nemravné a dědické právo by mělo být odepřeno v případě, že o sobě domácnosti nevěděly. Dokazování by mohlo být v řadě případů velmi složité. Jak posoudit věc v situaci, kdy manžel(ka) vyjádřil(a) jasný nesouhlas? Je možné, že autoři mířili na situaci, kdy se tak děje s otevřeným, transparentním souhlasem všech zúčastněných.

Pro úplnost musím dodat, že Nejvyšší soud na rozdíl od autorů článku zastával názor, že každý může vést jen jednu domácnost. Tedy pokud se manžel od manželky k milence neodstěhuje, má milenka smůlu. Autoři článku jsou mnohem liberálnější, když vycházejí z toho, že člověk může vést i více domácností, a v případě milenců je pro posouzení rozhodující, zda manžel a milenec či milenci o sobě navzájem věděli.

Je tu však ještě rozpor se zákonem, když podle § 682 odst. 2 o. z. platí, že manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti. Otázka pak bude znít: je tento rozpor se zákonem též v rozporu s veřejným pořádkem (§ 588 o. z.)? Je možné vztáhnout posouzení rozporu s veřejným pořádkem konkrétně k určité lokalitě či komunitě? Odpověď bude záviset na tom, jak vysokou hodnotu přiřkne společnost manželství a zda bude možné zohlednit, že v Praze to mají dost možná jinak než na Valašsku.

Zda má být milenka vyloučena z dědění a za jakých okolností, bych ráda nechala na posouzení jiných. Zůstavitel má však zcela neomezenou možnost svou situaci vyřešit závětí. Nezbyvá než doporučit všem nevěrníkům i těm, kteří tak činí se souhlasem všech, aby tak učinili.

Mám v poslední době pocit, že se nám média snaží vnutit představu, že manželství je dávno překonáno a děcka jsou s tím v pohodě. Ta vyjádření, že dnes už v podstatě nikdo nežije v monogamním vztahu a v budoucnu bude převážná část obyvatelstva žít v polykulách, a nikoliv v monogamních vztazích, a že je to tak již teď, rezonují mediálním prostorem. Je zjevné, že alespoň na Valašsku tomu tak není. Tedy, ne že by tu žili samí svatí, ale manželství je zde považováno a respektováno jako vysoká společenská hodnota hodná ochrany a nikoho by nenapadlo stavět status manželky na roveň statusu milenky, byť by šlo „jen“ o dědictví. Každopádně představa, jak to jednou budu valašským manželkám vysvětlovat, až se o tom valašské milenky dozví, mě nenaplnuje žádným zvláštním nadšením.

Samozřejmě se to může – dokonce i na Valašsku – v budoucnu změnit. Každá z žijících generací (tichá generace, generace baby boomers, generace X, xeniálové, generace Y, generace Z, generace alfa) je tak výrazně odlišná, že je velmi těžké odhadnout budoucí vývoj a hodnotové směřování společnosti. Také z řady dokumentů mapujících tuto otázku je zřejmé, že i pro významnou část aktérů je život v polykule jen životní etapou, ne celoživotním záměrem.

Aby nevznikl mylný dojem – ten článek považuji za výborně napsaný. A Nejvyšší soud se má zjevně na co těšit. ■

JUDr. Kateřina Břejlová,
notářka v Rožnově pod Radhoštěm

CONTENTS

ARTICLES

- Adam Talanda, Filip Plašil: The other side of inheritance or the obligation of the heir to pay the debts of the testator 3
- Jakub Slavík: On the amendment of the Swiss inheritance law in the context of the Czech regulation of the protection of the inalienable heir 12

FROM HISTORY

- Lenka Holíková: History of the transfer of debts from the testator to the heirs – 2nd part 16

CASE LAW

- Administration of the inheritance estate 29

INTERVIEW

- Notary's office in the past and today – interview with JUDr. Libuše Stehlíková 33

REVIEW & ANNOTATION

- God has pampered me all my life... 38
- Inheritance law in the regulations of the long century 39

INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL

- Adam Talanda, Filip Plašil: Die Kehrseite der Erbschaft oder die Verpflichtung des Erben, die Schulden des Erblassers zu begleichen 3
- Jakub Slavík: Zur Änderung des Schweizer Erbrechts im Kontext der tschechischen Regelung zum Schutz des Pflichtteilerben 12

AUS DER GESCHICHTE

- Lenka Holíková: Geschichte der Schuldenübertragung vom Erblasser auf die Erben – 2. Teil 16

RECHTSSACHE

- Nachlassverwaltung 29

GESPRÄCH

- Notariat früher und heute – Interview mit JUDr. Libuše Stehlíková 33

REZENSION & ANNOTATION

- Gott hat mich mein ganzes Leben lang verwöhnt... 38
- Erbrecht in den Regelungen des langen Jahrhunderts 39

CONTENU

ARTICLES

- Adam Talanda, Filip Plašil: Le revers de la succession ou l'obligation de l'héritier de payer les dettes du testateur 3
- Jakub Slavík: L'amendement à la loi suisse sur la succession dans le cadre de la réglementation tchèque relative à la protection de l'héritage inaliénable 12

QUELQUES MOTS D'HISTOIRE

- Lenka Holíková: L'histoire du transfert des dettes du testateur aux héritiers – Partie 2 16

LA JURISPRUDENCE

- L'administration de la succession 29

ENTRETIEN

- Le notaire avant et aujourd'hui – l'interview avec JUDr. Libuše Stehlíková 33

RAPPORTS & ANNOTATIONS

- Le Dieu m'a choyé toute ma vie... 38
- Le droit des successions dans la réglementation d'un long siècle 39

WORTHY OF ATTENTION 40

CURRENT EVENTS

- Notarial Olympiad 2023 42
- Heritage seminar in Kroměříž 2023 44
- Inheritance and property relations with a foreign element 48

FROM ABROAD

- 33rd Conference of European Notaries 50
- Meeting of contact points of the European Notarial Network and a follow-up seminar in Vienna 52
- The EU in a Nutshell 53

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER

- Commencement and termination of the activities of notaries 54
- Applications for vacant notary offices 55

EXCERPTS FROM HISTORY

- Stanislav Balík: Excerpts from history 71 62

FEATURE ARTICLE

- JUDr. Kateřina Břejlová: When spouses and lovers inherit together 63

WISSENSWERTES 40

AKTUELL

- Notarielle Olympiade 2023 42
- Erbschaftsseminar in Kroměříž 2023 44
- Erbschafts- und Vermögensverhältnisse mit einem fremden Element 48

AUS DEM AUSLAND

33. Konferenz Europäischer Notare 50
- Treffen der Kontaktstellen des Europäischen Notarnetzwerks und Folgeseminar in Wien 52
- Die EU auf den Punkt gebracht 53

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER

- Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren 54
- Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter 55

GESCHICHTSSPLITTER

- Stanislav Balík: Fragmente der Geschichte 71 62

FEUILLETON

- JUDr. Kateřina Břejlová: Wenn Ehegatten und Liebhaber gemeinsam erben 63

MÉRITE VOTRE ATTENTION 40

ACTUELLEMENT

- Les Jeux olympiques des notaires 2023 42
- Le séminaire sur le patrimoine à Kroměříž 2023 44
- L'héritage et les relations patrimoniales avec un élément étranger 48

À L'ÉTRANGER

- La 33e conférence des notaires européens 50
- La réunion des points de contact du Réseau notarial européen et un séminaire de suivi à Vienne 52
- L'UE en bref 53

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES

- DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE
- Début et cessation d'activités des notaires 54
- Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes 55

FRAGMENTS D'HISTOIRE

- Stanislav Balík: Les fragments d'histoire 71 62

FEUILLETON

- JUDr. Kateřina Břejlová: Quand les époux et les amants héritent conjointement 63

Postaráme se o pojištění
Vašeho vozu za velmi
výhodných podmínek

Obchodní sdělení RENOMIA, a. s.

Exkluzivní podmínky autopojištění pro členy NKČR

Jako dlouhodobý partner Notářské komory ČR v oblasti pojištění Vám nabízíme výhodná pojistná řešení pro Vaš profesní i soukromý život. Šetříme tak Vaš čas i finance. Využijte například exkluzivní podmínky pojištění vozidel, které jsme speciálně vyjednali pro notáře, jejich zaměstnance i rodinné příslušníky.

Rychle, jednoduše a výhodně z pohledu rozsahu pojistné ochrany i výše pojistného zajistíme komplexní pojištění Vašich firemních i soukromých motorových vozidel i další služby, které v souvislosti s provozem vozidel oceníte.

- povinné ručení (pojištění odpovědnosti z provozu vozidla)
- havarijní pojištění (havárie, odcizení, živelní škody, vandalismus)
- pojištění skel
- pojištění úrazu přepravovaných osob
- pojištění zavazadel
- pojištění nákladů na náhradní vozidlo
- pojištění pro případ poškození vozidla zvířetem
- připojištění asistenčních služeb
- pojištění pořizovací ceny vozidla „GAP“
- pomoc zkušených specialistů likvidace RENOMIA s řešením škodních událostí

Více o službách RENOMIA a dalších exkluzivních produktech pro členy NKČR najdete na www.renomia.cz/notari